శ్రీః

శ్రీకౌశికకులతిలక

శ్రీవేఙ్కటేశదేశికదయితతనయస్య

పరవస్తు వేఙ్కటగురుచరణజలజషట్చరణాన్తఃకరణస్య

వేదాన్తాచార్యాపరనామధేయస్య

కవితార్కికసింహస్య

కృతిః

వేదాన్తాచార్యవిజయాపరాఖ్యః

ఆచార్యచమ్పూః

శ్రీపురం నడాదూర్ రఙ్గనాథాచార్యేణ

నానాపుస్తకపరిశీలనపురస్సరం

పరిష్కృత్య

చెన్నపట్టణే,

పత్తి-రామానుజనాయకవర్యతనయాధిష్ఠితాయాం

శ్రీనికేతనముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రితో

విజయతేతరామ్.

నన్దన సం॥

సర్వార్థసిద్ధిసహితః తత్త్వముక్తాకలాపః	...	౪—౮—౦
అధికరణచిన్తామణిసహితా అధికరణసారావళిః	...	౩—౮—౦
ప్రాకృతమఞ్జరీ కాత్యాయనసూత్రవ్యాఖ్యా	...	౦—౨—౦
సచ్ఛాయం భారతమఞ్జర్యాఖ్యం ప్రాకృతకావ్యం	...	౦—౬—౦
సవ్యాఖ్యాన హంససన్దేశః	...	౦—౫—౧
ద్వాత్రింశద్రహస్యమ్	...	౨—౭—౧
ఉత్తరచమ్పూః	...	౦—౯—౧
శ్రీమన్నిగమాన్తమహాదేశికసహస్రనామాదిస్తోత్రావళీ.		౦—౨—౦
రాఘవపాణ్డవీయమ్ సవ్యాఖ్యమ్	...	౦—౧౨—౦
ఆచార్యచమ్పూః	...	౦—౮—౦

ముఖవిలాసః.

శ్రీపురం నడాదూర్ రఙ్గనాథాచార్యః

అసిస్టణ్ట్ లైబ్రెరియన్

గవర్న్మెణ్ట్ ఓరియణ్టల్ మాన్యుస్క్రిప్ట్స్ లైబ్రరి

మద్రాస్.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీమతే హయగ్రీవాయ నమః.

శ్రీమతే నిగమాన్తమహాదేశికాయ నమః.

ఆచార్యచమ్పూః వేదాన్తాచార్యవిజయనామకః.

యద్భక్తిం పరిచిన్వతామనుకలం లక్ష్మీర్గరిజ్యస్యతే యల్లాక్షార సలక్ష్మచారు మురజిద్వక్షో దరీదృశ్యతే। యత్ ప్రహ్వత్రిదశావరోధలలనామౌళౌ వరివృత్యతే తత్పద్మాచరణామ్బుజం మమ గిరాం లాభాయ భోభూయతామ్ ॥ ౧ ॥ దదన్తాం సన్తోషం దనుజపరిపన్థిప్రణయినీకటాక్షాః కాళిన్దీకువలయకచగ్రాహిరుచయః । వలన్తే యత్యుర్వ్యే వపుషి తుళసీహారభరఝ రీఫరీవాహక్రీడద్భ్రమరపటలీవిభ్రమభృతః ॥ ౨ ॥ మహిమ్నా కల్పన్తాం మధుమథనశుద్ధాన్తమహిళాకటాక్షా స్సమ్ఫుల్లత్కమలమదకూలఙ్కష రుచః । విహారాన్ విన్దన్తః ప్రణిపతతి విస్తార్య పురతో వసూనాముల్లాసాన్ వలదమనమానాఙ్కురముఖః ॥ ౩ ॥ విధత్తాం విఖ్యాతిం విధుకిరణధారాసహచరీ కటాక్షాణాం రేఖా కలశతటినీకాన్తదుహితుః । సురాధీశాధీతస్తుతివచనవాచాలసవిధం పరాధీనం యస్యాం భవతి పరమం బ్రహ్మ త [illegible]॥ పవిత్రీలోకానాం సరసిజవనీవాసరసికా కటాక్షైః కల్యాణైః కలయతు సుఖం కాపి కరుణా । యయా దృష్టో దృష్యద్గజనికరగణ్డస్థలగళన్మదస్రోతస్సిక్తే మహతి సదనే హర్షమయతే ॥ ౫ ॥ పునానైరానమ్రాన్ పునరుదరసంసర్గశమనై రఘుత్థాస్వాతన్త్ర్యై రమృతరససన్దోహసమాజైః । ఉదారైరాలోకై రుపనయతు హార్దానవధిణ్ దయాకేళీసీమా దమత వయహాస్తః ప్రణయినీ ॥ ౬ ॥ కమలవిపినక్రోడక్రీడానిబద్ధకుతూహలం కలశజలధిఖ్యాతిస్రోతఃప్రసారణకారణమ్ । త్రిదశమకుటీముక్తాదత్తార్ఘ్యనాఙ్ఘ్రి దయాఘనం త్రియుగనయనానన్దం బృన్దం రుచాం పరిచిన్మహే ॥ ౭ ॥ యః కృష్ణశ్రియముద్వహన్ విహరతే రాగోజ్జ్వలాం యోషిధుర్దీ వ్యత్యక్ష.

రథాఙ్గనన్దకకరః ప్రత్యూహదోషోదయః। యః స్తోకం చ రజో న జాతు వహతే విశ్వమ్భరో యో హరిర్వ్యాపారాన్ వనే తనోతి స జయత్యశ్వశ్రగ్ర్యభూమా పుమాన్ ॥౮॥ ఖేలద్గోపకుటుమ్బినీకుచతటీగాఢాఙ్గపాలీమిళత్ స్ఫారీ ఘనసారకుఙ్కుమరజఃకిర్మీరమేకం మహః। కేళీవేణురవద్రవీకృతదృషత్పి స్యన్దపారమ్పరీసైరాస్వాదసమోదతర్ణకసదస్సంవీతమీడీమహి ॥ ౯ ॥ క్రీడత్కోదణ్డదణ్డప్రతికలవిగళత్పాపిధనారాచధారాదూరప్రోత్క్షిప్తరక్షఃపరిబృఢముకుటీముక్తముక్తాప్రసూనైః। ఆదత్తానల్పకల్పద్రుమనవసుమనోవర్షిదేవర్షిదేవప్రత్యర్ప్యాసక్తప్రీమం యః ప్రథయతు స శుభం కోపి ధానుష్కధుర్యః॥౧౦॥ కాన్తిం కాఞ్చన కాఞ్చనాచలతటీఖేలన్మరుత్కుఞ్జరస్యైరోత్కీర్ణసువర్ణసమ్పదుపమాసర్వంసహాం బిభ్రతీ। సావర్తం మురజిత్కరామ్బుజరుచిస్రోతస్సమాతన్వతీ వాచం కాచన దేవతా రచయతాదాచాన్తమోచామదామ్ ॥౧౧॥ విహారభేదాన్ వివృణోతు నిత్యం మనస్తటాకే మమ చక్రరాజః। కరే విధోర్యః కలితోదయోఽపి కాన్తానుషఙ్గం కలయన్ సమిన్ధే॥ ౧౨ ॥ మునీన్ద్రమేకం ముహురన్తరఙ్గే కుర్వే కుహూకణ్ఠ ఇతీర్యతే యః। ఆరుహ్య శాఖాం కవితాభిధానామజస్రమావర్తితరామశబ్దః॥౧౩॥ నాథో న జాయేత సతాం కథం హి వల్మీకజన్మా విపులః కలాభిః। అధత్త రామానుభవోచితాన్ యో గవాం కలాపానమృతస్వరూపాన్॥ ౧౪ ॥ పుణ్యాం ధియం భారతకృద్విధత్తాం పుణ్డ్రేక్షువల్లీవ యదీయసూక్తిః। పర్వాన్తరవ్యఞ్జితవృత్తరత్నా సర్వోత్తరం హన్త రసం ప్రసూతే ॥౧౫॥ వ్యాసఙ్గమన్యేపి భజన్తు వేదే వ్యాసన్తి కిం తే మితసూక్తిభాజః। సఙ్ఖ్యారమాత్రేణ పరే భజన్తే కిం చారుతాం చన్ద్రవదన్తరిక్షే ॥౧౬॥ అవ్యాసురస్మద్గురవో గుణజ్ఞా నిర్వ్యాజకారుణ్యనిమగ్నచిత్తాః। అదర్శి యేషాం వచనైరమూరే నిధిర్గరీయాన్ నిగమాన్తమృగ్యః ॥ ౧౭ ॥ శఠద్విషే శాన్తిధనాయ తస్మై ప్రణామవాచం పరిశీలయామః। యత్సూక్తిరూపేణ సనాతనీ సా సరస్వతీ సర్వజనాన్ పునీతే ॥౧౮॥ నాథస్య సూరేర్న కథం చరిత్రం విచిత్రతాం విన్దతి యః స్థిరాత్మా। గుణైరుదారే గురుపఙ్క్తిహారే

విశుద్ధవృత్తస్తరళత్వమేతి ॥ ౧౯ ॥ భాగీరథీ సా భవతాం విభాగే బభ్రామ
గన్తుం బహిరప్రగల్భా। యత్నం వినా యామునసూక్తిరేషా భవం పరాకృత్య
భువం పునీతే ॥ ౨౦ ॥ సనాతనసరస్వతీకుముదసఖ్యదుజ్జృమ్భితైరపాకృతత
మోభరైరపహృతాభితాపాఙ్కురైః। వచోనిచయచన్ద్రికావిలసితైస్స వి
ష్ణోః పదే విశుద్ధిమభిదర్శయన్ వితనుతాం యతీన్ద్రః శ్రియమ్ ॥ ౨౧ ॥ మహీ
యాంసం హర్షం మనసి వితరీతుం తనుభృతాముదీతౌ ద్వౌ తారాప్రి
యతమయతిక్ష్మాపరివృఢౌ। కలాదానాదాద్యో భజతి లఘుతాం పశ్యత జ
నాః పరో దోషాపేతః ప్రథయతి తతోఽహన్త గురుతామ్ ॥ ౨౨ ॥ వారాశి
ఘోరారావతదూర్మిఘోరాదోరామావారవ్యాఘ్రధురీణసూక్తిః। పారావరీం నః
ప్రథయన్నిగన్ధే ఘోరాధినాథః కుదృశాం యశాంసి ॥ ౨౩ ॥ ఆమ్నాయ
చూడార్యనుతిం చికీర్షురాదౌ తదీయాన్ కలయే కృతీన్ద్రాన్ । నిరర్గళో
ద్యన్నిజసూక్తివాత్యానిర్ధూతతత్తన్మత తూలజాలాన్ ॥ ౨౪ ॥ పరస్సహ
స్రం పరవస్తునామ్నే కుర్వే ప్రణామాన్ కులదైవతాయ। వేదాన్తవి
ద్యాసరసూక్తిగఙ్గా విష్వగ్విజృమ్భీ భాతి యదుక్తివర్షైః ॥ ౨౫ ॥ పదం ముదే
స్యాత్పరవస్తుసూరేః యదన్వయే జన్మజుషాం శిశూనామ్ । ఆమ్నాయ
చూడాగురుశేఖరస్య నామ్నాం కలాపా నవభూషణాని ॥ ౨౬ ॥ విద్యా
విశేషాన్ విదితానవద్యాన్ వృత్తేన శీలేన చ యోఽవితేనే। వీతావలేపో వి
జయీ సభాయాం మాతామహో మే పరవస్తునామా ॥ ౨౭ ॥ వ్యాసశ్చే
ద్వ్యాసనావహః శ్రుతిగిరాం వాతన్ధయగ్రామణీర్ధత్తే భోగరుచిం ధరా
శ్రుతిభవో రామానుజైకోత్సుకః। మాధుర్యం మాతిగురుర్జడో హిమకరస్సూ
ర్యోఽపి రోధిసతాం సాధర్మ్యం పరవస్తువేఙ్కటగురోర్వ్యాసస్య కస్సాధ
యేత్ ॥ ౨౮ ॥ అముష్య శిష్యాననఘాన్ ప్రపద్యే వాచాంభరైర్వారితవా
వదూకాన్ । సమీహితం యత్పదసేవ దుగ్ధే నిక్షేపవిద్యానిభకామధే
నుః ॥ ౨౯ ॥ దయాధనస్తస్య గురోస్తనూజో జయాయ భూయాన్నిగమా
న్తసూరిః। యస్మాదసీమప్రతిభావిలాసాదస్మాభిరగ్రాహి కలాకలాపః ॥ 3౦ ॥
ఆకల్పమస్మజ్జనకో జయీయాత్ స్యాద్వాకల్పమేకం నిగమాన్తవాచామ్ । వృషాచ్ఛ

లాసక్తిజుషం వినీతం యం వేఙ్కటేశం కథయన్తి సన్తః ॥౩౮॥ విద్యా
విలాసే యది తే వివిత్సా విచిత్రయుక్త్యా యది వా సిసృక్షా । అపాస్య శ
ఙ్కామయి చిత్తే హఙ్గాదామ్నాయచూడాగురు * మాశ్రయేథాః॥౩౯॥
గః॥ విజయీభవతు చిరన్తనఫణితిశిఖరపరిషదమృతనిచయపరిచయమృదుళ
హృదయోదారకేదారసంరూఢ గ్రహణధారణాదిమదళపరివ్యఙ్గితరఙ్గితో
పచయమతివితతిపుణ్డ్రిలతికోదఞ్చితసర్వతన్త్రస్వతన్త్రితాగుణమిళనలలి
తయశోధోరణీరమణీయమణిమాలికాపరిష్కృతధరణీరమణీమణిః నిర్మ
మజనహృదనభిమతనర్మభరితచరమయుగ పరికర్మీభూతదుర్మతకథకహత
ధర్మశర్మనిర్మాణాఖర్వీభవదాదరదర్వీకరోర్వీభృదధీశ నిదేశావతీర్ణసుధాశ
నపరోధిపరూధినీనిరఙ్కుశసముఙ్కురదహఙ్కృతిలుణ్టాకదివ్యఘణ్టాకృతిః
నిఖిలదురితతిమిరపటలపటిమవిఘట్టనకల్యకల్యాణగుణరత్నలాభసముద్భవ
దద్భుతవైభవః వలదమనహరిదచలశిఖరశేఖరాయమాణ శిశిరకిరణకిరణ
పారమ్పరీపరీరమ్భజరీజృమ్భదమ్భోనిధిగర్భవిశృఙ్ఖలవిసృమరఘుళఙ్ఘుళరవ
బహుళతరతరఙ్గ నికురుమ్బడమ్బరవిడమ్బనధురన్ధరైః, యామునయతిక్షో
ణీభృదాదిమమహాద్వాణీనిర్ఝరసరిద్వేణీమజ్జనసమార్జితవిశుద్ధతాపరిరబ్ధశు
ద్ధాన్తసిద్ధాన్తబద్ధాన్తఃకరణకృతముఖహృదయచాతకపోతకకౌతుకసమ్పా
దనసమ్భృతధారాధరసలిలధారాచాతుర్యైః నిరవద్యగద్యపద్యగానవి
ద్యారమమాణ విద్యాధరగన్ధర్వకిన్నరవరవర్ణినీగణగీయమానగాఢవైదర్భ
పాఞ్చాలరూపనిజరీతివిశేషాకర్ణనసమయ సముదీర్ణశ్లాఘాభివిఘూర్ణదపర్ణా
పరిబృఢమకుటతటశిశిరకరకరవిసరదమృతశీకరపుఞ్జవ్యఞ్జితపుష్పాఞ్జలివికర
ణోపచారైః కపిలమపి కాతర్యవిపులం కణాదమపి కథాహవతృణాదం సు
గతమపి యుక్తిదుర్గతం ధిషణమపి ధిక్కృతధిషణం శర్వమపి హాతగర్వం
చతురాననమప్యచతురాననం శఙ్కరమపిశఙ్కాశతశాలీనవచోఙ్కురం గు
రుమపి దురుపశమవ్రీడాభరగురుం వ్యాసమప్యుద్దామవాగ్విలాసం ప్రాచే
తసమపి ప్రముదితచేతసం బోధాయనమప్యఖణ్డితబోధాయనం ఆమ్రేడితా
మ్నాయగరిమ్ణా స్వమహిమ్నా వ్యాతన్వానైః వారిధిభిరివవిపులాలఙ్కారైః

* ఆద్రియేథాఇతిపాఠాన్తరమ్.

ఘనరసోత్తుఙ్గైశ్చ వేదోపక్రమాధికరణరాద్ధాన్తవచనైరివ వేదపదవికాసమ
సఞ్జాతవిరోధితయా విరచయద్భిః శబ్దాన్తరాదిభిరివ విఖ్యాపితాపూర్వధర్మక
లాపైః కలాపైరివ కమనీయనానావర్ణధరైః ధరైరివ విచిత్రధాతుసహస్రధా
మభిః సహస్రధామభిరివ తమోనిరాసబద్ధోత్సవైః సవైరివాచ్యుతస్తోత్ర
రూపైః రూపైరివ బహువిధముఖ్యార్థోపలమ్భకారణైః, కారణైరివానన్యథా
సిద్ధనియతపూర్వవృత్తిభావైః భావైరివ పరిస్ఫురత్సమవాయపదైః పదైరివ
ప్రకటితప్రకృతితదుత్తరస్థితివిధాయకప్రత్యయైః విధాయకప్రత్యయైరివ శేషి
భావనాబోధసాధనైః సాధనైరివ సమ్భృతనానాలక్షణవ్యాప్తిభిః వ్యాప్తి
భిరివ భూయోదర్శనవిశేషజనితనిశ్చయైః నిశ్చయైరివైకధర్మిగతవిరుద్ధనానా
కోటివిషయయోగిజ్ఞాననివర్తకతాం ప్రపన్నైః ప్రపన్నైరివ వేదకృతాన్తవి
రోధిసఙ్ఖ్యావదధికరణధూర్వహైః శర్కరాత్మభిరపి మహితమార్దవైః కర్కశై
ర్మిత్రైరపి విజయార్థసాధకైః అసాధారణైరపి సపక్షసత్త్వమావహద్భిః
చర్మితానన్తభావైరపి నవసుధాధారాకారైః నిఖిలమనోహరైర్నిజవచోభి
రైస్సమస్తదిగన్తవాస్తవ్యకథకజనధియం నిస్తులం విస్తారయన్, ఆదిమో
దాహరణమాచార్యలక్షణానామ్ అనుపమఫలమనన్తసూరిసుకృతబృన్దబృ
న్దారకతరోః అత్రిమహర్షిరివానసూయాఞ్చితః ఋశ్యశృఙ్గఇవ శాన్త్యైకకు
తూహలీ వసిష్ఠఇవ వారితవిశ్వామిత్రశాస్త్రోల్లాసః వ్యాసఇవ విస్తారితానే
కోద్యద్భారతాస్తాద్భుతానన్తకథః సనాతనఝషఇవ సముదఞ్చితసోమకా
న్తకీర్తిః మాయాకమఠఇవ మన్దరాగధురన్ధరః మహావరాహఇవ మహనీయ
విశ్వమ్భరాసక్తిః దివ్యసింహఇవ దర్శితప్రహ్లాదజనకసత్త్వోద్భేదః వఞ్చనా
వటురివ తత్క్షణకలితైకపాదావనీసహస్రగుణామోదితవిబుధః పరశుతపో
ధనఇవ పరాహతకళఙ్కపదరేణుకః మైథిలీజానిరివ మహత్తరాజిహ్మాగధ
ర్మప్రదర్శనవశీకృతజలాశయః* యదురామఇవ యామునోత్కర్షకారీ శౌ
రిరివ శతమూషణీభాషితోత్తరపరాకృతకర్మాగమదమఘోషజాతః కల్కివక
లితవిష్ణుయశస్సన్తతిః హయగ్రీవఇవ మధునిరాసోల్లసితసచ్చరిత్రరహస్యని
క్షేపరత్నాధికరణ† సారనిరపాయసూక్తిపరిహృతబ్రహ్మఖేదః సూర్యఇవ

---

* బలరామ. † సారావళి.

సుకృతసారసామోదః పూర్ణచన్ద్రిజనపోషితభావజాతతాత్పర్యచన్ద్రికా
హ్లాదితకువలయః నిఖిలధననిరభిలాషోపిసర్వార్థసిద్ధిసాభిలాషః నిరాకా
ఙ్క్షితబహుమానోపిబహుమానైకశరణః ప్రఖ్యాపితయోగాచారోపిప్ర
త్యాఖ్యాతయోగాచారఃపన్తతసముదయదనన్తచిన్తనరససన్తోషసన్తతిమి
శదన్తఃకరణః ముహుస్స్మృహురనాదృతమోదాన్తరో వేదాన్తగురుః ॥౧॥
ప॥ కథాసుధాం కామపి తస్య సూరేరశేషలభ్యామజహైరితీర్ణామ్।గిరాం
భరైర్గర్భితగద్యపద్యైస్సతాం ముదే సమ్ప్రతి దర్శయామః॥౩౩॥వేదప్రా
తవతంసదేశికయశశ్చన్ద్రికాఙ్గపారమ్పరీం వేలాతీతవిలాసశీలనపరామాశాసు
సన్తన్వతీ । పఙ్కచ్ఛేదపటీయసీ శరదసౌ మత్సూక్తిరూపా సతాం చేత
స్స్విన్నకలానిధౌ ప్రసదనం ధత్తాం ముహుస్తాదృశమ్ ॥౩౪॥ పుత్రః కాశి
కవంశవారిధివిధోః శ్రీవేఙ్కటేశస్య యో దౌహిత్రః పరవస్తువేఙ్కటగు
రోర్వాగీశ్వరస్య యో వాగ్మినః । ధన్యో యః కవివాదికేసరిగురోర్విఖ్యా
తయాభిఖ్యయా ధత్తే యశ్చ సరోజసౌరభముచా వాచా సుధాచారు
తామ్ ॥౩౫॥ తాతో యస్య రమాసఖో ఘనరుచిం చేతోమణిం నిక్షిపన్స్త
త్త్వోద్బోధసుధాకరస్య తమసాస్కర్మచ్ఛిదోజన్మభూః । విద్యావీచిపరమ్ప
రాపరివృతస్సత్కీర్తిముక్తాఫలైస్సమ్పన్నస్సముపైతి సత్త్వభరితస్సాదృ
శ్యమమ్భోనిధేః ॥ ౩౬ ॥ శ్రీమాన్ యస్య పితామహో గుణఘనః శ్రీ
వేఙ్కటేశో గురుః కావ్యే మన్త్రికదమ్బకాని కలయన్ హృద్యాని విద్యా
నిధిః।ఆయాతం పురతః కుతూహలితయా దాతుం స్వయం కాఙ్క్షితాన్
మేనే మేదురభక్తిహర్షితహరిస్తాలాయ లీలానటమ్ ॥ ౩౭ ॥ యద్వంశవి
ఖ్యాతివివృద్ధిహేతుః శ్రీశ్రీనివాసో గురుసార్వభౌమః । చక్రే యశస్వీ చ
తురోఽగ్రహారాన్ వ్యాఖ్యాంచ వాగ్మీ జయమఙ్గళాఖ్యామ్ ॥ ౩౮ ॥ వి
నీతిసర్వస్వవిదః సరస్వతీధునీతలస్పర్శధియః స్వచర్యయా । అరున్ధతీజాని
యశోతిశాయినస్సమిన్ధతే యస్య చ సప్త మాతులాః ॥ ౩౯॥ సరసా స
త్కవేస్తస్య సాలఙ్కారా సరస్వతీ । నిషేవ్యాసౌ విజయతే నిగమా
న్తగురుం వరమ్॥ ౪౦ ॥ ఆశిశ్రియదపశ్చిమస్తరణిసన్తతిం యః కవిః ప్రశే

స్తథాపి యః ప్రవాగుడుపవంశమాలమ్బత। అదశ్చరితవారిధేర్యది తయో
స్తితీర్షా భవేత్పరస్పరసహాయయోర్భవతి పారలాభః క్వచిత్ ॥ ౪౧ ॥ త
థాపి సా వెదకిరీటసూరేః కథావధూటీ కృతసన్నిధానా। విస్మాయయన్తీ
విపశ్చితైర్విలాసైర్మౌనవ్రతం లుమ్పతి మానకీనమ్ ॥ ౪౨ ॥ ఆమ్నాయచూ
డార్యకథాసుధాయామంశాంశలాభోఽపి ముదాం నిదానమ్। చన్ద్రాంశు
లేశేన చకోరకాణాం కుతో న జాయేత కృతార్థభావః ॥ ౪౩ ॥ అపి వా
చమనీయసీమిమాం మహనీయామివ మన్యతే మహార్ఘ్యాం। కలయన్ జలధిః
కవేరజాం కిము రున్ద్ధే తటినీం తనీయసీమ్ ॥ ౪౪ ॥ అనాదరాదల్పవివేకభా
జాం న జాయతే రమ్యగిరాం నికర్షః। ముక్తాం ద్విరేఫైః సుదృశో భజ
న్తే మూర్ధ్నా న కిం గన్ధఫలీం నవీనామ్ ॥ ౪౫ ॥ సతాం సమాజే సరసో
క్తిభాజాం సమ్భావనా కాపి సముజ్జిహీతే। అపాముపాన్తే సరసీరుహా
ణామామోదహేతుర్ద్యుతివైఖరీవ ॥ ౪౬ ॥ లసన్తు లోకే లలితాః కవీన్ద్రా
వయం చ కాఞ్చిద్గిరముద్గృణీమః। సమ్పత్ప్రదాయీ న భవేద్వదాన్య
స్సన్తీతి కిం సౌమనసో మణీన్ద్రః ॥ ౪౭ ॥ కావ్యాన్తరం శీలయతాం కవీనాం
కౌతూహలం నః కవితా చ * ధత్తే। మృగాఙ్కచూడస్య మృడస్య మౌలౌ
మన్దాకినీ విన్దతి కిం న లీలామ్ ॥ ౪౮ ॥ కాన్తాని పద్యాని బహూని వక్తుః
కా హానిరేకేన కళఙ్కభాజా। సుధారసాదీన్ సృజతః పయోధేః కీర్తిం
నిరున్ద్ధే కిము కాలకూటః ॥ ౪౯ ॥ సమగ్రదోషామపి సచ్చరిత్రాం సరస్వతీ
మాద్రియతే రసజ్ఞః। ఉత్కణ్టకామప్యురుసౌరభాఢ్యాం కిం కేతకీం ము
ఞ్చతి చఞ్చరీకః ॥ ౫౦ ॥ విశుద్ధవాచోఽపి విలోభనీయా కన్థైవ దత్తే క
మనీయభావమ్। తాదృక్షురూపాపి వధూః కథం వా తారుణ్యలక్ష్మీం విధు
రా స్వదేత ॥ ౫౧ ॥ ఉదితాప్యుపజీవ్య పూర్వకావ్యం కవితా గ్రాహ్యత
మా గుణోజ్జ్వలా చేత్। రసయన్తి జనాః స్థితే రసాలే రసనీయాం కిల
శర్కరాం రసజ్ఞాః ॥ ౫౨ ॥ గుణోదగ్రం నవం కావ్యం తిరోధత్తే చిరన్తన
మ్। తావత్కిసలయం హృద్యం యావత్పుష్పముదఞ్చతి ॥ ౫౩ ॥ సుకవిర్యో గ
ణాంగుమ్ఫైర్దోషాత్యయవిజృమ్భితైః। ప్రదర్శయతి భూయాంసం ప్రసాదం

* దత్తే.

జనచేతసామ్ ॥ ౨౮ ॥ ౫ ॥ అస్తి ఖలు విస్తారితజనవిలోచనకుతూహలా, ప్ర
తికలవినమదమరపరిబృఢమకుటమహామహానీలలోలమ్బనికురుమ్బపరిరబ్ధ
చారుచరణారవిన్దేన మన్దేతరమేధోదయవేధోహయమేధోదితవపాసురభి
తవదనసీమ్నా కృపారసజననథామ్నా భగవతా భజమానజనమానసపవన
విహారిమదద్విరదేన వరదేన విభూషితా, ప్రత్యగ్రమలయజపరమోధారా
ముహురాసేకవిరజీకృతాభిః ప్రకీర్ణవివిధకుసుమసౌరభాభిలాషపరిభ్రమ
ద్భ్రమరమణ్డలతయా మహత్తరావర్తశతశోభితోదన్వదౌపమ్యముజ్జృమ్భ
యన్తీభిః అన్తరాన్తరా విసృత్వరీషు వరదాధిరాజదివ్యోత్సవసమయసము
చితవిచిత్రతోరణానుకారిణీషు వివిధమణిఖచితచన్ద్రశాలామయూఖరేఖా
సు వలరిపుచాపవ్యామోహేన వలాహకాగమనమనుమాయ నటతా క్రీడా
మయూరనికరేణ పరిగతాభిః ప్రతోళికాభిః తటినీవ తరఙ్గరేఖాభిః తరు
ణీవ తారావళిభిరలఙ్కృతా, నిజాగ్రసీమాసమాయాతతదన్తరఖచితకుసు
విన్దరుచిసన్దోహలోహితపచేళిమదాడిమశఙ్కాపిహారిశుకశారికాత్రోటికో
టీకుట్టనదళితకుముదినీకమనబిమ్బనిర్యన్త్రణనిర్యదమృతధారాసేకేన సు
ధానులేపానపేక్షం కమపి ధవళిమానమధికమధిగమ్య గగనజలధిపుణ్డరీక
మణ్డలీవ్యామోహమావహద్భిః అమ్బరసరిదమ్బుగర్భావగాహనకేళీపరనిజ
నాళీకనయనాజనజిఘృక్షుఃనిర్జరయువనికరకరోద్గృహ్యమాణ తదీయలహ
రీకుహరపరిస్ఫురదాత్మబిమ్బసన్దర్శనకన్దళిత హాసితకాన్తాకదమ్బకరమ్బి
తైః సాయంసమయసముదఞ్చితదీపజాలజ్వాలాబాలాతపముదితవిబుధత
రఙ్గిణీరథాఙ్గమధురరవాకర్ణనదత్తకర్ణసహచరీనిరీక్షణక్షణమన్దమన్దాక్షనవో
ఢపాఠీననయనాదృఢాశ్లిష్యమానమణితరణితశేఖరితమదనకదనమోదమా
నతరుణరమణీయైస్సౌధైః వసుధేవగిరిభిః వల్లీవ స్తబకైరుల్లసితా, ప్రబలతర
తపోధనవచఃప్రపఞ్చితపాఞ్చకాలికపదవీసఞ్చారపరితోషితకమలాకమన
కరుణాపరిష్వఙ్గతరఙ్గితదివ్యైశ్వర్యేణ దేవకీనన్దనేనేవ నిరపాయబలభద్ర
యోగశాలినా * సత్యభామాఙ్కితేనచ ఫణధరాధిరాజేనేవ ప్రకటితక్షమా
భృత్త్వనియమేన ప్రాభాతికపయోరుహేణేవ భ్రమరహితేన సుయోధనేనేవ

* సత్యభూమానురాగేణచ.

కృపోపేతేన రామేణేవ ఖరనిరాసకౌతుకినా *ప్రబలభూతనయానురాగేణ
చలక్ష్మణేనేవ ‡రచితోర్మిళానన్దేన భరతేనేవ పరిగృహీతాగ్రజన్మానుగుణవృ
త్తినా శత్రుఘ్నేనేవ శ్రుతికీర్తిసహాయేన స్వరనికరేణేవ శ్రుతిపరిచయశోభి
నా ఆగమ్యభణాధికరణసిద్ధాన్తవచనేనేవ దూరీభవదసత్కార్యకథేన సర్వ
జ్ఞేనాపి సమేతృణేనవినతానన్దనేనాపి భుజఙ్గసఙ్గభీరుణా కలానిధినాపి కళఙ్కము
క్తేన విహతకథకభుజగపరాకరణప్రవీణవివిధయుక్తివిద్యుద్ఘనేన విద్వజ్జనేన
పర్వతదరీవ పఞ్చాననసఙ్కులయేన పద్మాటవీవ రాజహంససముదాయేన
చకాసితా రఘుకరీణశక్తిరివ విచిత్రపత్రిసమ్భిన్నసాలావలీసముల్లసితా
సైతామహావదనశతిరివ పరిస్ఫురితాగమా వైమానికసేనేవ వైశాఖమహో
త్సవీకృతోత్కర్షా నారాయణమూర్తిరివ నానావర్ణైర్జయస్త్రీవిరాజితా
పరిచితనిఖిలమణిప్రకాశతయా ప్రఖ్యాపితవిద్యాపూర్వశక్తివ్యాప్తివాదాప
రిసరపిస్ఫురద్వేగవతీసరిదమ్భఃసమ్భల్యమానపయోజినీపరిష్వఙ్గాఙ్గీకృత
మధురసవికరణబన్ధసన్ధ్యాసమిద్ధానగన్ధవహాస్తనన్ధయసఙ్ఘాపరాఙ్ఛితా కా
ఞ్చీనామ నగరీ ॥ ౨ ॥ప॥ కాదాచిత్కహిరణ్యదానకుతుకీ పఞ్చాననః ప్రా
క్తనో ధర్మవ్యాహృతిమాత్రతాన ధరణీకన్యాప్రియమ్భావుకః । సత్యాయో
గసముత్సుకస్స మురలీసఙ్గీతసఙ్గీ పుమాన్ సాద్యం యత్ర సతాం న
కశ్చిదయతే నాధాపతారేష్వపి ॥ ౧౪ ॥ స్ఫటికాశ్మభిరిన్దుసున్దరైర్ఘటితా
యత్ర నికేతసఞ్చయాః । విలసన్తి వలద్విపశ్చిరీవిజయోత్తాశివ కీర్తిరా
శయః ॥ ౧౫ ॥ అమ్భోదప్రకరోఽయమమ్బరతలాదత్రావతారే ఫలం కిం
తస్య స్వగుణాతిశాయితరుణీవేణీరుచాం వీక్షణమ్ । నిష్పన్దత్వమిదం
కుతస్తదుదితాదస్తోకకౌతూహలాదిత్థం యత్ర హరిన్మణీగృహగణైః పౌరై
స్సముత్ప్రేక్ష్యతే ॥ ౧౬ ॥ కులాచలకచాకచిప్రథనధుర్యసౌధోల్లపద్వలా
హితశిలావలీవిసృమరాంశువీచీభరైః । అపూర్వకరఖణ్డితామసితవారిజా
నాం శ్రియం విజృమ్భయతి యా భృశం విబుధవాహినీసోఽతసి ॥ ౧౭ ॥
యత్సౌధాగ్రతటీకటీరవిహృతివ్యాసఙ్గిశృఙ్గారిణీవక్త్రోజ్జాగ్రపిలోలహార
విగళన్ముక్తాంశుపారమ్పరీమ్ । సఙ్గృహ్ణాతి సమాగ్రమైన్దవమహస్సన్దోహసన్దే
హతో వాణీవల్లభసౌధశృఙ్గవలభీవాసీ చకోరీచయః ॥ ౧౮ ॥ యద్గోపు

---

* బహు. ‡ దర్శి.

రాఙ్ఛలోదఞ్చన్నానారత్నాంశుచిత్రితః । అభ్యేతి చిత్రభానుత్వ మబ్జినీ
ప్రాణవల్లభః ॥ ౬౦ ॥ విస్తృత్వరమణిద్యోతవిచిత్రపటవేష్టితాః । సౌధాః
స్థలరథాయన్తే యదీయా రాజవర్త్మని ॥ ౬౧ ॥ యత్సౌధాగ్రచరత్కాన్తా
కటాక్షలహరీ దివః । భాతి వన్దనమాలేవ నీలామ్బురుహనిర్మితా ॥ ౬౨ ॥ అ
భ్రఙ్కషాణామవనీరుహాణాం పత్రాన్తరాళేషు పరిస్ఫురన్తీ । నక్షత్ర
పఙ్క్తిర్నవపుష్పశఙ్కాం ప్రాయేణ యస్యాం ప్రకటీకరోతి ॥ ౬౩ ॥ పా
రమ్పరీ యత్ర మహీరుహాణాం దూరం సమీరానమితాగ్రభాగా । స
న్తన్వతస్సఞ్చరణం సమీపే మిత్రస్య మార్గం పరిముఞ్చతీవ ॥ ౬౪ ॥ వి
యద్గజే విస్ఫురతా మదేన నితాన్తమఙ్గం నిజముద్ధనానే । యన్తా సమా
రోహతి యద్ద్రుమాగ్రం కుమ్భస్థలాదస్య కుతూహలేన ॥ ౬౫ ॥ పృథ్వీ ప
యోధరయుగీ బత యద్వధూనాం నక్షత్రదామ శశినం చ దరీధరీతి ॥
మధ్యం నభోఽపి వహతే మహనీయనాభివల్మీకముల్లసితరోమలతాభుజ
ఙ్గమ్ ॥ ౬౬ ॥ అనుసాయ ముపేత్య యద్వధూకబరీకాన్తి మచూచురత్త
మః । అయతేత దతో గిరేర్గుహాం ముదితే రాజని జాతసాధ్వసమ్ ॥ ౬౭ ॥
ఏకేన యత్ర వనితావదనామ్బుజేన విఖ్యాతమబ్జయుగళం విజితం బభూ
వ । ఏకం తదత్ర భజతే వసతిం వనాన్తే వ్రీళావశాదధిమహాబిలగర్భమ
న్యః ॥ ౬౮ ॥ సవితా యదణూదరీమణీమణితాటఙ్కమయూఖసమ్పదే ।
శుచిసాత్కురుతే వసూత్కరాన్నపరామ్భోనిధితీర్థసన్నిధౌ ॥ ౬౯ ॥ త
స్థాధ్వగో బుధజనస్తమసాం కదమ్బమాలోక‡యోగవిరహం మనుతే ము
ధైవ । యస్యామిదం యువతికేశకలాపరూపమాలోకయోగమధిగచ్ఛతి
యేన యూనామ్ ॥ ౭౦ ॥ యదీయసౌధాగ్రవిహారభాజాం వధూజనానాం
వదనానుబిమ్బమ్ । వియద్ధునీవీచిషు చక్రవాకాశ్శఙ్కాపుటైరబ్జధియా
స్పృశన్తి ॥ ౭౧ ॥ మయూరడిమ్భా మణిసౌధ*మాళౌ విలఙ్ఘితాభ్రే విహృ
తిం భజన్తః । అఙ్కం సుధాంశోరహిపోతబుద్ధ్యా త్రోటీపుటైర్యత్ర వి
పాటయన్తి ॥ ౭౨ ॥ అగ్రేషు నీలోపలగోపురాణామాలోక్య యత్రోదిత
మాత్మబిమ్బమ్ । ప్రాయో జిఘాంసుః ప్రతికుమ్భిమోహాన్నిలిమ్పదన్తీ ని
గళం ధునీతే ॥ ౭౩ ॥ వ్యాఖ్యానకాలే వివిధార్థతృష్ణాం వర్షావసానే ఘ

---

‡ వగళా. * మధ్యా.

నయోగభఙ్గమ్ । పద్మేషు యక్షేషు చ రాజపీడాం త్రాసం వణిక్షు భో
గిషు జిహ్మగత్వమ్ ॥ ౨౪ ॥ ఆమితయా లబ్ధగుణక్రియాయా ముక్తేన్ద్ర
శిష్టాత్మగుణోపరోధమ్ । ధరాతనూజే బుధవైరివార్తాం ధారాధరౌఘే చ
పలానుషఙ్గమ్ ॥ ౨౫ ॥ ఉగ్రాగ్రహం దక్షమఖప్రసఙ్గే గద్యేషు వృత్తాత్ర
యవైరపేత్యమ్ । నిషిద్ధఋచ్ఛనత్వం న్యసనాధ్వనీనే వృషావలమ్బం మహీ
ళావలగ్నే ॥ ౨౬ ॥ వర్షావతారేషు తపస్థితీనాం వ్యాఘాత మిన్దోః కిరణే
జడత్వమ్ । క్రీడాసరస్యాం కలహం సమృద్ధం కామాభితాపే కలికోపచా
రమ్ ॥ ౨౭ ॥ అద్వైతవాఞ్ఛామబలాఙ్గపాళ్యాం మధ్యాగమాహ్లాదమళివ్ర
జేషు । విధోర్వినిన్దాం విరహాతురేషు విన్దన్తి యస్యాం నపరత్ర పౌరాః ॥ ౨౮ ॥
గ॥ యత్రచ విచిత్రమహిమవతా భగవతా భవజలధిముష్టింధయేన వరదేన
పరిష్కృతో హస్తిగిరిః, క్వచన మహత్తరభక్తిభరతన్త్ర్యమాన ప్రణిపతన
చటులజటాటీరమకుటీకుటీర నానటదమరతటినీతుఙ్గతరఙ్గ సఙ్ఘసఙ్ఘటనతూ
ర్ణఘూ॥ర్ణదదసీయార్ణోజోదరదరీపరిపతితమధురమధురసఝరీలోభలో
లలోలమ్బనిచయమేచకతయా కుహనాభీరకిశోరకారిత మఖభఙ్గతరఙ్గిత
రోషపాకశాసన శాసనావతీర్ణఘనాఘనఘటోపగూఢం గోవర్ధనోర్వీధ
రమనుకుర్వన్, అన్యత్ర అన్యోన్యసమ్మర్దవిహ్వలవన్దారుబృన్దారకావరోధ
వధూపయోధర తటీత్రుటితహారవిగళితకురువిన్ద సన్దీయమానారవిన్దసన్దో
హసన్దేహాస్పదమానపరిచర్యాపరవశ పయోరుహాసన ‡ వాహనసవిత్రైప
పక్షద్యుతిధారాధవళితతయా మథనసమయక్షుభిత క్షీరోదడిణ్డీరఖణ్డమ
ణ్డలీపాణ్డురం మన్దరం విడమ్బయన్, అపరత్ర స్తోత్రాదరాయాతగో
త్రాఽహితానుయాయిహైమవతశిఖర వికల్పకల్పైరావణ కరటికరట ని
రర్గళనిర్గళితదానలహరీలోహితతయా సేముదిత్వరపుటకినీవిటఘోటకఖుర
ఖుర పుటపాటితగైరికరజోభరరాజ దుదయభూభృదుపమా ముద్వహన్
విద్యోతతే ॥ ౩ ॥ తస్యాం పుర్యామ్, ప॥ భూమా యస్య విధాతుమైహత హ
రాద్వైతత్యస్తనాథాం దివం రామాదేర్యదపాఙ్గచన్ద్రఽకుచిభిశ్శౌర్యాబ్ధి*రు
జ్జృమ్భితః । వంశే తస్య మహర్షిమస్తకమణేరస్తోకవృత్తోదయో యజ్వా
జాయత పుణ్డరీకనయనాభిఖ్యో భువి ఖ్యాతిమాన్ ॥ ౨౯ ॥ ఖణ్డనాయ తమో

॥ ర్ణోద్గళితా. ‡ హంస. * రుజ్జృమ్భతే. § విద్యో.

రాశేర్మజ్జనాయ సదధ్వనః । చణ్డభానురివోదితః పుణ్డరీకాక్షదీక్షితః ॥౭౦॥
గః యం చ జగదశేషాక్షిప్తవృత్తి మవామనావతారసముల్లసితకీర్తి మ
జాతబలిద్వేష మజనితకామ మపరిచితజలాశయమపరం పుణ్డరీకాక్షమమ
న్యత॥౮ ॥ప॥ ఖణ్డితం కలయాఞ్చక్రే పణ్డితమ్మన్యడమ్బరమ్ । చణ్డరీతిజుషా
వాచా పుణ్డరీకవిలోచనః ॥౭౧॥ వేదసిన్ధుజని తైర్విశృఙ్ఖలా మోదవద్భిరసౌ
విశేషవిత్ । ఆరరాధ బహుభిర్మఖామ్బుజై ర్వారిరాశితనయావిలాసిన
మ్ ॥౭౨॥ హవిర్గ్రహణకౌతుకీ జలధికన్యకాకాముకో యదధ్వరవసున్ధరాం
ధ్రువము పేత్య సానుగ్రహః । సమిజ్జ్వలనసఙ్గమక్షణసమృద్ధధూమావలీమిళ
న్ముఖతయా చిరాదరుణలోచనోఽజాయత ॥౭౩॥ యద్యజ్ఞహవిరాస్వాద
మారచయ్య ముహుర్ముహుః । అచ్యుతోఽహన్త తాన్తోఽపి పుష్టిం కామప్యవిన్ద
త ॥౭౪॥ యస్యాఙ్కురమావృణ్వతి యజ్ఞధూమే ప్రాంశ్యేవ సర్వేప్యుపరా
గశఙ్కామ్ । కుతూహలాబ్ధౌ కలితావగాహో మన్త్రాన్ ప్రశంసోక్తిమి
షేణ జేపుః ॥౭౫॥ విలలాస యదధ్వరానలో విపులం ధూమభరం వి
జృమ్భయన్ । జగతీకలుషవ్రజం జవాదుపభుక్తం పునరుద్వమన్నివ ॥౭౬॥
ఆస్వాద్య యస్యాధ్వరహవ్యవాహో హర్షోపనీతాని ముహుర్హవీంషి ।
కుతూహలీ లోలశిఖాకలాపః కుర్వన్ శిరఃకమ్పమివ వ్యలాసీత్ ॥౭౭॥
వ్యతిషజద్ఘృతవర్గవిజృమ్భణే విసృమరే మఖమన్త్రఘనధ్వనౌ । ప్రతి
కలం ప్రణనర్త ముదా శిఖీ ప్రచలహేతికదమ్బకకైతవాత్ ॥౭౮॥ బహు
ధా జృమ్భితజ్వాలో బభౌ యస్య మఖానలః । హర్తుం జగదఘస్తోమం
జిహ్వాం విస్తారయన్నివ ॥౭౯॥ సరసోక్తిసుధావర్షైస్సతాం హృదయ
కైరవమ్ । వికాసభరితం తన్వన్ విరేజే స కలానిధిః ॥౮౦॥

ఇతి శ్రీకౌశికకులతిలక శ్రీవేఙ్కటేశదేశికదయితతనయస్య
పరవస్తువేఙ్కటగురుచరణజలజషట్చరణాన్తఃకరణస్య కవితార్కిక
సింహస్య వేదాన్తాచార్యాపరనామధేయస్య కృతౌ
వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే ప్రథమః స్తబకః॥

కల్పద్రుః కవివాదిసింహవిదుషః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన క
ల్పితార్థవితతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా । అస్యామ్నాయకిరీటదేశికకథామా
ధ్వీఝరీముద్వహన్నాద్యోఽయం స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

అనన్తతపసస్తస్మాదనన్తగురురుద్యయా । చిన్తామణిర్యథాసిద్ధోఽచిన్తితార్థప్రదస్తథా ॥౧॥గ॥ అథ పుణ్డరీకాక్షదీక్షితో లబ్ధవర్ణపరిబృఢో లబ్ధవర్ణపరిషత్సనథాటీజితఘోటీజవమనవీనగురుకుఞ్జరకలితమఞ్జుళస్తుతిశతపరిచయాహ్లాదమతివేలం జనయన్తం కాలం చనయన్తం బాలం తనయం తమపశ్యత్ తదోష ముపనీయ వివిధవాక్ప్రపఞ్చపరిశీలనకృతే వసన్తఇవకోకిలం వారిదఇవ కేకినమాదిదేశ ॥౧॥ సచ, ప॥ అద్వైష్టవేగాదనపాయవాణీమఞ్జీగణత్ తార్కికవ్యాకలాకలాపాన్ । అబోధి కాణాదవచోఽపి శేషానలబ్ధపాతఞ్జలిసూక్తిపారమ్ ॥౨॥ అనన్తపదపఙ్కజస్ఫురదనాదిసూక్తిచ్ఛటామరన్దరసఘోరణీమధురిమైకబద్ధస్పృహః । సబమ్భర ఇవ స్వయం స్మృతిజధర్మజాతాశ్రయః ప్రమోదభరమాతనోదుదధిసోదరం యోగినామ్ ॥౩॥ అస్మాదుపన్యస్తపదక్రమేణ విస్మాపితాశేషజనాదనన్తాత్ । ధర్మైకసిద్ధా ధరణిం పునానా మన్దాకినీ కీర్తిమయీ బభూవ ॥౪॥ తర్కాధ్వన్యబుధావలీమదముధాపాథోధిముష్టింధయాః కాతన్త్రాదృతయతీన్ద్రసూక్తిమహిళాధమ్మిల్లమల్లీశరాన్ । వాగ్గుమ్ఫాన్ బిభరామ్బభూవ స గురుర్వాచాలవేధోవధూకేళీకీరధురీణనిస్వనసుధాసన్దేహసన్దాయినః ॥౫॥ ఆత్రేయాన్వయకీర్తికైరవవనీరాకానిశాకాముకః ప్రజ్ఞాయాః ప్రథమావతారసరణిః శ్రీరఙ్గరాజో గురుః । పద్మాముద్ధిరివాచ్యుతాయ మనసా ధన్యేన కన్యాం దదౌ తస్మై స్మేరయశఃప్రసూననికరైరాశాంపరిపూర్వతే ॥౬॥ చఞ్చరీక ఇవ మఞ్జరీం నవాం శారదీమివ చ కౌముదీం విధుః । వాదిహంసజలదార్యసోదరీమభ్యుపేత్య స గురుర్వ్యరోచత ॥౭॥ మానయన్ స యతీశానమాహానసికపాత్రజామ్ । అదిప్రారుషదివ్యాజ్ఞాచోదితేషు మనో దధౌ ॥౮॥గ॥ తస్య పునరఖిలకలాకల్లోలినీజననశైలస్య కమలాకమనచరణఖురళీవిహరమాణమనోమల్లస్య ప్రపదనపథజఙ్ఘాలపరిషదన్తరఙ్గమయూరముదిరస్య నాథాదిమగురుసమ్ప్రదాయసురమహీరుహాలవాలస్య తత్రభవతోఽనన్తసూరేరన్తేవాసిజనాస్తఃకరణరథచరణసుఖవితరణపటునిగమమకుటయుగళవచనరవికిరణభాసురాశాసరాః స్వచ్ఛన్దం నిరగచ్ఛన్ ॥౨॥ప॥ కదాచిదన్తః కమలాసహాయం వి

న్యస్య విఖ్యాతిజుషాం వరోఽసౌ। మేధాసముద్రోద్ధృతమానముద్రో మో
దాన్నిదద్రౌ సుధియాం సురద్రుః ॥౯॥ తదా తస్య గురోశ్చక్షుస్తద్వ్యాప్
ప్తరా సహాస్థితా। నిద్రా వియోజయామాస నిశా రథపదావివ॥ ౧౦ ॥
భావిస్వప్నే భగవతో భారతీం శ్రోతుమన్తరమ్ । ప్రదాతుమివ వాచా
స్య ప్రాపే మానమయంవ్రతమ్ ॥ ౧౧॥ ౫ ॥ తతోఽన్తరే నిజసఙ్కల్పా
నుగుణతయా జాయమాననిఖిలజగతీవ్యాపారవిలులోకిషయేవ తుఙ్గతర
భుజఙ్గశృఙ్గిశృఙ్గరచితవాసో రమానివాసో నామ భగవాన్ అనురఞ్జితయుఞ్జా
నహృదయాం దయాం విధురివసుధాం వీచిమివజలధిః వాసరఇవవిభాతవే
లాం ప్రత్యయఇవప్రకృతిం ప్రసూనమివహా ఇవ వాసనాం పురస్కుర్వన్
వితతమదభరితసుగతమతపథికోక్తియుక్త్యా వారిరుహవన్యామివ హిమా
న్యా హన్యమానామనాదిగిరముల్లాసయితుంప్రదోషేణేవప్రకటితతమసా
దుర్బోధనేనేవదూషితధర్మజాతేన వ్యాళేనేవవిషమహితేన దన్తినేవదర్శి
తమదవర్షేణ చరమయుగేనవాతూలేనవలాహకానివవిశీర్ణాన్ వర్ణాశ్రమధ
ర్మాన్ సన్దర్శయితుం పరావరవివేచనపరాయణబాదరాయణఫణితిలతికా
స్తబకమపాకృతసంసరణవరుణాలయతరణనిపుణశోకం కల్పన శ్లోకం చ
న్దనతరుమహీరుహాణామివవ్యావృణ్వానానహితోదీరితానపార్థానపాకర్తుం దు
ర్మతిశబరధిషణాధనుష్మత్తదుస్తర్కకళమ్బకదమ్బసమ్పాతమూర్ఛితాం మ
న్వాదిఫణితిహరిణీముచ్ఛ్వాసయితుమపి మహత్తరమహిమశాలినీ మదీ
యా ఘట్టా మహీతలే జనయితవ్యేతి జనితాభిలాషస్సన్ సమర్పితోచిత
సపర్యయా భార్యయా సమం నిద్రాణస్య తస్యానన్తసూరేః త్రిచతురఘ
టికావశేషితనిశాయాం స్వప్నదశాయాం నయనపదవీమారురోహ॥ ౩ ॥

ప॥ అస్వప్నసులభః శ్రీమానఞ్జనా*ద్రినికేతనః ।బభూవ స్వప్నసులభో
బహుపుణ్యనిధేర్గురోః ॥ ౧౨ ॥ నిరర్గళపరిస్ఫురన్నిజమరీచికావీచిభిర్దిశన్త
మివ దిగ్వధూమృగమదానులేపశ్రియమ్।పురోగిరితటీకనత్పుటకినీసుహృన్మ
ణ్డలీకచాకచిధురన్ధరం కిమపి రత్నమాబిభ్రతమ్॥ ౧౩ ॥లక్ష్మీకుచపరీరమ్భ
లగ్నకస్తూరికోపమమ్ । శ్రీవత్సమద్భుతశ్రీకముద్వహన్తమురఃస్థలే॥ ౧౪॥
కౌస్తుభామ్బురుహోఘ్రాణకౌతూహలసమాగతైః । ఆవహన్తమళిస్తో

* చలశేఖరః.

మై స్తులితాం స్తుళసీసరాన్ ॥ ౧౫ ॥ బాహునాళాఞ్చలోఽఞ్చత్పాఞ్చజన్యసితామ్బుజమ్ । దేహదీధితికాళిన్దీసౌగన్ధికసుదర్శనమ్ ॥ ౧౬ ॥ కిఞ్జల్కకోరకవిసృత్వరకాన్తిరాజిసజ్ఘటితకేళిసదనం వసనం వసానమ్ । తం కేవలం కరుణయా సముదీతమగ్రే పఙ్కేరుహోత్తమసనో గురురాలులోకే ॥ ౧౭ ॥ ౫ ॥ తస్యామేవ స్వప్నదశాయాం స చ భగవాన్ నిజవిలోకనజనితవిస్మయానన్దభారమపారం వోఢుమపటుతరమేవ ప్రణిపతనకైతవేన భూమౌ పరిపతన్తం తం హృదయాలవాలాఙ్కురితభక్తివల్లికామతల్లికాప్రసూతవచనప్రసూననిచయైరర్చామారచయన్తమ్ అన్తఃకిమేతదాగమనకారణమితి చిన్తయన్తమనన్తసూరిం ప్రతి తదీయభక్తికుముదవనవికాసవిధిత్సయేవ మన్దహసితచన్ద్రికాం దశసు దిశాసు వికిరన్ కరుణామివస్యన్దమానాం కామపి మృద్వీకామధురిమముచం వాచం సాధ్యావగమనాయ వ్యాప్తిమివ హేతుః ప్రథయామ్బభూవ ॥ ౪ ॥ ౬ ॥ వేదోపలాఖ్యే వృషశైలశృఙ్గే కృపామహిమ్నా కృతసన్నిధానమ్ । జగత్త్రయీరక్షణజాగరూకం జానీహి మాం బ్రహ్మ రమాసహాయమ్ ॥ ౧౮ ॥ నిర్వ్యాఘాతవిజృమ్భిహైతుకసదఃకల్పాన్తపాథోధరవ్రాతోన్ముక్తకుతర్కకర్కశశిలాసఙ్ఘాతపాతాహతాన్ । ఉక్తైర్నిజవాక్సుధారసభరైరుజ్జీవయన్తం జనాన్ పుత్రం పుణ్యగుణోజ్జ్వలాయ భవతే దాతుం యతే కౌతుకాత్ ॥ ౧౯ ॥ మాసే భాద్రపదే భవిష్యతి మమ ప్రీత్యై మహోత్సవో నానాదిగ్జనశోభమానశిఖరే నారాయణక్ష్మాభృతి। తత్రాగచ్ఛతు దత్తనేత్రకుతుకే జాయాసహాయో భవాన్ రత్నం శుక్తిరివ ప్రదాస్యతి సుతం ప్రఖ్యాతమస్మత్కృపా ॥ ౨౦ ॥ ప్రదాయ తస్మై తాం వాచం ప్రత్యూష ఇవ శేముషీమ్ । సీమాం వృషగిరేర్గన్తుం శ్రీమానన్తరధాదసౌ ॥ ౨౧ ॥ అథ స్వప్నదశామేతామపేతామాత్మనోఽనుజామ్ । విచేతుమివ నిద్రాపి విహాయ సుధియం యయౌ ॥ ౨౨ ॥ ౭ ॥ తత్క్షణాదేవ శయనాదుత్థాయ శేమధనపరిష్కృతిరయమనితరజనసులభమనుపమపుణ్యపుఞ్జలబ్ధమసజ్ఞాతపూర్వం తత్క్షణే తత్క్షణాస్మృతిజలధివీచిభిరుపనీయమానం స్వప్నోపలబ్ధవృషాచలేన్దువచనామృతమసాక్షికమనుభోక్తుమనుచితమితి విజానన్నన్ధాస్వాదితమమ్బురుహా*కన్దం రథపద ఇవ దయితాయై ప్రతిపాదయామాస ॥౫॥ తదా

---

* కదమ్బం.

స్వాదనసమయసముల్లళితపుళకముకుళభూషితతనులతయా తయా సహస
గురుః మలయాదివ చన్దనో మానసాదివ హంసో మహోదధేరివ మణీన్ద్రః హృ
దయానన్దనో నన్దనో గుణోత్తరో మత్తస్సముదేష్యతీతి సమాశ్వాసమయం
పయః స్వాన్తశుకాయోదఞ్చయన్ కఞ్చన కాలమనైషీత్ ॥ ౬ ॥ తదను,
వ ॥ ప్రబోధమామ్నాయ ఇవ ప్రజానాం ప్రపఞ్చయన్ వాఞ్ఛితమర్థజాత
మ్। మహాత్మనో భాద్రపదాభిధానే మాసే హరేరావిరభూద్వృషా
ద్రౌ ॥ ౨౩ ॥ అనాదివాణీవదలఙ్ఘనీయామాజ్ఞాం హరేరన్తరసా దధానః।
ప్రభాసఖో భానురివ ప్రతస్థే మహం దిదృక్షుర్మహిళాసహాయః ॥ ౨౪ ॥
అకారణాదాపతితాని పూర్వం వృషాచలేన్ద్రోర్వచనామృతాని । సామో
దమాస్వాద్య సతాం పురోగో మార్గశ్రమం మన్దతరం చకార ॥ ౨౫ ॥
నాకోల్లఙ్ఘనజాగరూకశిఖరవాప్రతస్థలీవిస్ఫురత్ప్రాకారాతిమణిప్రకాణ్డవిత
తిప్రోద్గచ్ఛవతాన్తిభిః । మధ్యేవ్యోమపయోనిధి ప్రచరయన్ శై
వాలపారమ్పరీమగ్రే తస్య గురోరదృశ్యత వనస్తోమాయ శేషాచలః ॥
౨౬ ॥ ఉదగ్రశృఙ్గనిర్గళద్వియత్తరఙ్గిణీఝరీఘుళఙ్ఘుళస్వనచ్ఛలాత్స్వకీయ
భాగ్యపద్ధతిమ్। ఉదీరయన్తమన్తికస్ఫురద్బుధావళీముదే ఫణీన్ద్రశైలమాద
రాదగాదగాధధీరసౌ ॥ ౨౭ ॥ తతో వృషాద్రేరధిరుహ్య శృఙ్గం కృతోదయం
తత్ర ననామ తేజః। తమాలనీలం తపనీయచేలం రమావిలోలం రమణీయ
లీలమ్ ॥ ౨౮ ॥ X ॥ తత్ర కలశజలధియశోవర్ణసూచకసౌదామిన్యా కరు
ణారసోర్మిళనిజకటాక్షకల్లోలితకాఙ్క్షితపురుషార్థయా ప్రణమదమరీకబరీ
భరతిమిరపరిరమ్భలఙ్ఘితపరభాగచరణనఖరతారకోపేతయా కయాపి దే
వతయా సిన్ధుమివ విద్రుమలతయా సిన్ధురమివ సిన్దూరముద్రయా గిరిమి
వ గైరికరేఖయా కాసారమివ కమలిన్యా సముల్లసితం అహరన్తపమ్ఫు
ల్లమల్లికామఞ్జరీమఞ్జిమచోరేణ హారేణ కైరవనికరేణ కళిన్దనన్దినీప్రవా
హమివ పరిష్కృతం కిఙ్కర్వాణగీర్వాణగణవితీర్ణదివ్యసరిదమ్భోజనివహా
కన దభ్యర్ణతయా వినతజనాభ్యర్థితవిలోచనస్పృష్టిసముచితద్రవిణసన్దో
హమివ సజ్జృమ్భణానం వలదమునలోకమివ వర్షితనన్దనాహ్లాదం మునిజనమ
తిమఞ్జరీమిళిన్దం ముకున్దమనుభూయ పచేళిమమోచాన్తరఙ్గైర్వాచాంతర

స్తైరాప్యనహృద్యకయమారచయితుమారేభే ॥ ౨౮ ॥ వ ॥ వృషాచలశిరోరత్నం
వృజినధ్వాన్తదారణమ్ । పరిష్కరోతు మే మేధాం పరిరబ్ధం సదా శ్రి
యా ॥ ౨౯ ॥ దేవతా కాపి సంసారదావతాపనివారిణీ । ఆయతాయ
సుఖాయాస్తూర్జాయతాం జలదద్యుతిః ॥ ౩౦ ॥ ఉత్ఫుల్లచ్ఛదసచ్ఛాయము
త్ఫుల్లాంబుజలోచనమ్ । ఉజ్జ్వలం జ్వలతి జ్యోతిరు * దితం వృషభూ
ధరే ॥ ౩౧ ॥ విశ్వరక్షాధురీణానాం విధూతవిబుధద్విషామ్ । విభోస్త్వ
దవతారాణాం వైభవం కేన వర్ణ్యతే ॥ ౩౨ ॥ ఆవిర్భావేషు తే శ్రీమ
న్నఞ్జనాద్రినికేతన । మన్యే పశవ్య మాన్యౌ ద్వౌ సేతుగీతావిధాయి
నౌ ॥ ౩౩ ॥ కరే కలితకోదణ్డం కరుణార్ద్రవిలోచనమ్ । రఘుపుఙ్గవరూ
పం త్వాం రమతే పరిరభ్య ధీః ॥ ౩౪ ॥ సావిత్రాన్వయసమ్భవేన భవ
తా ముక్తశ్శరాశీవిషస్సంవర్తోదితసప్తసప్తిపటలీసబ్రహ్మచారీ మహాతాత్ ।
ఆస్వాద్య క్షితిజావహారిహృదయక్రీడారతం మారుతం తత్సన్తోషకథాభి
ధానకుతుకీ మన్యే జగాహే మహీమ్ ॥ ౩౫ ॥ మధ్యేపఙ్కజమాకలయ్య
చరణం కిఞ్చిన్నికుఞ్చ్యాపరం న్యస్యన్ కాఞ్చనకిఙ్కిణీఘనకటిర్హారాఞ్చి
తోరఃస్థలః । హస్తేఽఞ్చన్నవనీతమాయతభుజోహాసాభిరామాననో హృ
ద్యః కుఞ్చితకున్తలైర్హృది ముదం పుష్ణాతి కృష్ణాకృతిః ॥ ౩౬ ॥ యతశ్చి
త్రాణి షేవ్య దివ్యశక్త్యా యదువంశే భవతా కృతోదయేన । విహితార్జునవై
భవేన చిత్రం వియమనార్జునవైభవం వ్యధాయి ॥ ౩౭ ॥ క్వచిజ్ఝఞ్ఝాఘో
ఘోషాః క్వచనహయహేషాహలహలాః క్వచిద్వీణాలాపాః క్వచ
న గజఘణ్టాఘణఘణాః । క్వచిద్వంశీనాదాః క్వచన ఘనసేనాకలక
లాః జనశ్రావంశ్రావం జయతి తవ కాన్తాకరుణయా ॥ ౩౮ ॥ దలిత
దురితజాలే దన్దశూకేన్ద్రశైలే కబలితభవగన్ధే కాలిమా కశ్చిదన్ధః కువలయ
మదహారీ కుఞ్జరేన్ద్రోపకారీ మునిహృదయవిహారీ ముక్తసన్తోషకారీ ॥ ౩౯ ॥
దివ్యతౌర్యత్రికస్తుభదీపదీపికాభృతి వ్యాలమ్బిముక్తాసరే దీప్తిం వర్ధనదామజాం
గృహ్ణతి శ్రీవైజయన్తీశ్రియా । వత్సోర్ధామ్ని విహారభాజి సుకృతి వ్యాపా
రయన్ శేముషీం కామీ కశ్చిదనర్గళం విజయతే కాకోదరేన్ద్రాచలే ॥ ౪౦ ॥
ప్రత్యాఖ్యస్మయమాన పఙ్కజవనప్రత్యర్థినేత్రాఞ్చలం ప్రత్యాఖ్యాతసు

* దితం.

రాభిఖ్యాతిసుదతీతాటఙ్కభూమాఙ్కురమ్ । తాత్పర్యం నిరపాయసూ
క్తి *వచసాం తాళీదళాభం కృపాపారీణం పవనోదరమ్బుగిరే రగ్రే
దరీదృశ్యతే ॥ ౪౧ ॥ హేమాడమ్బరపశ్యతోహరరుచిం వామాళకానాం కా
మపి ప్రేమావేశవశేన వక్షసి వహన్ వైమానికేన్ద్రార్చితః । క్షేమాణి
స్వయమాతనోతు భజతాం కామాభిరామాకృతిర్భూమా కోపి భుజఙ్గభూ
ధరశిరస్సీమాతమాలోపమః ॥ ౪౨ ॥ ధ్యాతం యోగకలావిలాసరసికైశ్శ్రీ
తం దయాస్రోతసా ఖ్యాతం మౌళిషు కృత్రిమేతరగిరాం క్రీతం రమావి
భ్రమైః । వేతణ్డేన్ద్రవిపద్విమోచనచణం వాతన్ధయక్ష్మాధరే జాతం ధా
మ పరాకరోతు జగతామాతఙ్కపఙ్కాఙ్కురితమ్ ॥ ౪౩ ॥ ఆతన్వన్ వద
నామ్బుజే స్మితసుధామాపన్నసఞ్జీవనీమాశ్లిష్యన్ననపాయకాన్తిలహరీ
రమ్యాం రమావిద్యుతమ్ । వ్యాకుర్వన్ వినతాసుతే సవినయే సౌహార్ద
మవ్యాదృశం భోగీ కోపి విశృఙ్ఖలం విహరతే భోగీన్ద్రశైలాఞ్చలే ॥ ౪౪ ॥
వక్షోదేశమహీమ్నా వాత్సల్యయనన్యపుష్టమాగమం కఞ్చిత్ । వ్యాచక్షా
ణమనాదేర్వచస స్సీమానమాద్రియే తేజః ॥ ౪౫ ॥ సురభిళకళమ్బకల్పం
సూర్యప్రత్యర్థికౌస్తుభాకల్పమ్ । కమపి యువానమపశ్యం కలశపయోరా
శికన్యకావశ్యమ్ ॥ ౪౬ ॥ ౫ ॥ ఇత్థముదితాభిర్భవ్యాభిరుక్తిభిర్భగవన్తమ
ఞ్జనగిరినాథమనురఞ్జయన్ స్వకీయసుకృతరాశిరత్ర శుక్తౌ వర్షసలిలశీకర ఇవ
పరిణతిమద్భుతామభ్యేష్యతీతి హర్షవికసితవదనో భవనమనన్తగురురవిన్ద
త, తదను భువనతమోనివర్తనజనితస్వకీర్తితిరస్కారకారికుమారాకారేణ
విశ్వమ్భరభర్త్రా విశ్వమ్భరాయామిదానీముదేతుముద్యుక్తేతి శోకాతిరేకా
దివ పతతి పశ్చిమసిన్ధౌ పయోజబన్ధౌ గురురసౌ నిఖిలమపి సాయన్తనకర్మ ని
రమిమీత. అథ ఘణ్టాం ప్రదాతుమనితరాభిజ్ఞం నిర్గమిష్యతో హాశేరానుమా
ల్యానిక్షిప్యేవ ప్రవృత్తాయాం చరమార్ణవజలతరఙ్గానుషఙ్గశైత్యాదహిమక
రపావకప్రసూతధూమస్తోమ ఏవ తమసా కరమ్బితాయాం ప్రాలేయకరక
రస్పృష్టపరిరభ్యమాణదిగ్వరవర్ణినీసముద్గతస్వేదకణజాలకైరివ తారకైరభి
రామాయాం త్రియామాయాం మనన్తసూరిరనుభూయ యోగసుఖమజహా
దనేకగుణనికాయయా జాయయా సహ నిద్రాముకుళితనయనశ్శయనమ

* శిరసాం.

యాసీత్ ।౮॥ తస్యామేవ క్షణదాయాం తత్క్షణవిఘటితనికటసరసీకుముద
వనపవమానమాణవకసమాశ్లేషసముల్లసితసుఖపరవశతయా నిద్రాణేషు
జనేషు ప్రథమక్షణావచ్ఛిన్నఘటాదితుల్యయోగక్షేమాకాఙ్క్షయేవ సమ
స్తాన్ సన్త్యక్తుకామే గగనే ॥ ౯ ॥ దేశికాయ పురా తస్మై దత్తాం సంపదమా
త్మనః । స వృషాచలధౌరేయస్సఫలాం కర్తుమైహత ॥౪౬ ॥ గ ॥ తత్సమయ
సముచితముజ్జ్వలద్భిస్తేజోహుతవహధూమరేఖయేవ శిఖయాశోభ
మానమకృతకఫణితిరమణీవిహారణడోళోపమైరచ్ఛమృణాళతన్తుసచ్ఛాయైరు
పవీతైరుల్లసితం ప్రజ్ఞామృతోదన్వదూర్మిభిరివోర్ధ్వపుణ్డ్రైరుద్భాసితముత్పా
దితభక్తిసరిదుత్పలావళీలీలయాసరోజాక్షమాలయాసముల్లఙ్కృతం బ్రాహ్మం
వపుస్స్వారిరయమురరీచకార॥౪౭॥ప॥ త్రయీశిఖరహర్మ్యభూవిహరమాణ విద్వా
న్మనశ్చకోరపరిపోషణప్రతికృతాభిలాషోదయామ్।విశుద్ధరుచివీచికాం విభు
రధైష ఘణ్టాం నిజాం పురోగిరిరివాదదే కుముదినీసుహృన్మణ్డలీమ్ ॥౪౮॥
ఉద్దిశ్య తం దేశికముద్గృహీతా నాథస్య ఘణ్టా న పరం చకమ్పే । వేదాన్త
విద్యావిపరీతతత్త్వసిద్ధాన్తబద్ధాదరదుర్మదోపి ॥ ౪౯ ॥ శ్రుతిప్రమోదం విద
ధాతు భూమావితి ప్రభుర్వ్యామయమన్వమంస్త।సా రత్నఘణ్టా సపది ప్ర
ణాదైరదాత్తదీయశ్రుతిహర్షవర్షమ్ ॥ ౫౦ ॥ విభోర్గిణః కరజలజేన తాం
నిశీథే పర్యన్తం భవనభువః ప్రపద్య సూరేః। ఆహ్వానం హరిరయమగ్రజన్మ
రూపోఽబిభ్రత్తధ్వనికరకరోత్కృపైకవశ్యః ॥ ౫౧ ॥ అనన్తగురురవి, సరోజ
భూరివామ్నాయైః స్వైరస్య విభోర్ధితః। సహావధాయ సముత్థాయ సద
నాళిన్దమభ్యగాత్ ॥ ౫౨ ॥ పురస్సూర్యమివోదీతం పురుషం బ్రహ్మరూపి
ణమ్ । భక్త్యా భవనమానీయ బహుమేనే బహుశ్రుతః ॥ ౫౩ । పరస్య
పుంసః పదయోర్మృదిమ్నా నిరస్తపఙ్కేరుహయోరశానీత్ । సరస్వతీ
సారవిదాం జనానాం పురస్సరోఽసౌ వినతీరనేకాః ॥౫౪॥ గ ॥ ప్రణమ్య
సముత్థితాయ హస్తాబ్జకరశఙ్కావహాః పుళకముకుళా నధిగచ్ఛతే
కోసి కిమర్థ మిదమగారముపాగచ్ఛః ఇతి పరిపృచ్ఛతే తస్మై చరమయుగవా
వదూకాకులలోకావనపరోరాకాకుముదసుహృదాకారవదనః కాకోదరగిరి
పతిరమృతసేకోపమా మిమా ముక్తిగఙ్గాముత్తరఙ్గయామాస ॥౧౦॥ ప ॥

అధ్యాపితాఖిలామ్నాయ కుఞ్జనత్క్ష్మాధరస్థితమ్ । అవేహి బ్రహ్మాఖ్యం
మామఞ్చితం సర్వకర్మభిః ॥ ౫౫ ॥ గ॥ ప్రజ్ఞాధనమూర్ధన్య ప్రావృషేణ్యా
వాసరేణేవ భగవతా *ఫణధరశిఖరిశిరోమణినా పయోవాహా ఇవాహం
ప్రేరితో వారిధారామివ మౌక్తికఘణ్టామిమాం కేదారఇవ భవతి వితీర్య
సస్యమివ సన్తానసన్తోష మఙ్కురయితు మత్ప్రసన్నతాత్పర్యః పర్యాగ
చ్ఛమ్ ॥ ౧౧ ॥ వ॥ ముక్తావదాతరుచిపూరపవిత్రితాశా ఘణ్టాధునాత్ర
భవతః కలితావతారా । సర్వజ్ఞనిర్ఝరధునీవ వసున్ధరాయాం సఞ్జీవయి
ష్యతి హంత జగత్ కలుషానలేన॥ ౫౬ ॥ సమధిగమ్య జనిం భవతో ఘనాద్భువి
వచోమధువర్షవిధాయినీ । తటిదివేయముపాస్యతు జిహ్మగాం స్తనభృతాం
తనుతాం మతికేతకీమ్ ॥ ౫౭ ॥ ఘనగుణ భవాన్ పత్న్యై ఘణ్టాం ప్ర
యచ్ఛతు సాపి తామధిగతవతీ సౌమ్యాం సన్ధ్యాం దిశేవ వలద్విషః । కమ
పి నిగమప్రాయం పుత్రం ప్రసూయ కుతూహలాదనఘమతిభిర్దృష్టాన్తీక
రిష్యతి చాఞ్జలీన్ ॥ ౫౮ ॥ గ ॥ ఇతికథితం వచః కౌతుకేన శృణ్వతే తై
స్తైర్వ్యాపారైర్విస్మయం వివృణ్వతే తస్మై వినయశుకపఞ్జరాయ విబుధ
జనకుఞ్జరాయ ॥ వ ॥ పరిచరణవిధానే పద్మజేన ప్రయుక్తాం పటుతరరవ
ఘాటీధూతదైతేయవర్గామ్। వృషశిఖరివిలాసీ వేదవిద్వేషిశాసీ హతతిమి
రముదితాం హన్త ఘణ్టాం దదౌ తామ్ ॥ ౫౯ ॥ గ ॥ ప్రదాయచ హరిర
ధిగతమనోరథమివ అపగతచిన్తాసన్తాపమివ ఆరచితకార్యమివాత్మానంమ
న్యమానః స్వస్తి భవతే సాధుచరిత వశీకృతలోకాయ సవధూకాయేతి
వచసా తదీయహృదయసన్తాప మావర్జయ న్నిర్జగామ ॥ ౧౨ ॥ వ ॥ ఆ
జ్ఞాసరం శిరసి విశ్వపతేర్వితన్వన్ ప్రాజ్ఞాగ్రగో మృగదృశే వితతార ఘ
ణ్టామ్ । చక్షుష్యమౌక్తికచయేన చమత్కృతాఙ్గాం చాన్ద్రీం కలామివ
†దివే దివసవ్యపాయః ॥ ౬౦ ॥ ముక్తాఘణ్టామధిభువా దత్తామేత్య జహర్ష
సా। కరిణా కౌతుకోన్ముక్తాం కరిణీవ మృణాలికామ్ ॥ ౬౧ ॥ మఞ్జుళకాన్తి
రముష్య మౌక్తికఘణ్టా కరాబ్జమారూఢా । అజనయదమ్బుధికన్యాహస్తా
లఙ్కారపుణ్డరీకధియమ్ ॥ ౬౨ ॥ కణ్ఠే కామపి హారకాన్తిలహరీం కర్పూ
రచూర్ణశ్రియం వక్షోజే లళితాం లలాటసవిధే రమ్యాం లసన్తీరుచమ్ ।

*ఫణి. †దిశే.

కణ్ఠే కల్పకమఞ్జరీవిలసితం కాన్తిం కచే మాల్లికీం ఘుణ్టామౌక్తికదీధితిర్వి
సృమరా కాన్తాఙ్గకే వ్యాకరోత్ ॥ ౬౩ ॥ తదాత్వే హస్తాబ్జద్యుతివితతి
రస్యాః ప్రసృమరా తదన్తస్సఞ్జీర్ణా విశదమణిఘుణ్టారుచిర్భూరి। కటా
క్షాణాం ధారా కువలయదృశస్తత్ర మిలితా త్రివేణీసంయోగం త్రయమి
దమతానీదభినవమ్ ॥౬౪॥౫॥ తతఃపరమనన్తగుణసహధర్మచారిణీ తనయ
రూపేణ తరసావతరిష్యన్తీం తదనుగుణోపలాళనవిధినా బహుమన్వానే
వ ప్రథమతః కరపయోరుహాభ్యాం పరిగృహీతాం తామఙ్కతటీమన్త
శ్శుభశతోత్కలికాకమనీయామనీనయత్ ॥ ౧౩ ॥ ప ॥ అజేయముక్తామ
యీం ఘుణ్టామాకలయ్య వధూరభాత్ । ధునీవ సితపాథోజవనీవిలసితాన్త
రా ॥ ౬౫ ॥ ౫ ॥ సా ఘుణ్టా ప్రతిక్షణమవినాభూతాఽపి నిమేషోన్మేషా వి
సృజ్య మదీయమౌక్తికచ్ఛాయాపయోరసాస్వాదమాదధానయోర్దైవ్యాన
యనయోరగ్రతోవర్తనమయుక్తమితిమత్వేవ సత్వరమన్తర్ధాయ తదుత్తర
క్షణాదద్భుతశక్తిశాలినీ తద్గర్భమభ్యగచ్ఛత్ ॥ ౧౪ ॥ ఏవమహిగిరిపతిమహి
మ్నావిహితానభూతపూర్వానాశ్చర్యపారాననుచిన్త్యానుచిన్త్య మోదమా
నయోరనయోర్దమ్పత్యోరద్భుతరసఝరీ నిర్వ్యాఘాతముదితా నావ్యా
బభూవ ॥ ౧౫ ॥ ప ॥ తనయానువలమ్బేన తయోర్మనసి జృమ్భితా ।
చిన్తైవ తరసా పశ్చాద్విరరామ విభావరీ ॥ ౬౬ ॥ ౫ ॥ తదనన్తరం ఉ
షాన్తకాన్తారతరుకోటరాన్తరుద్గతశకున్తముఖాన్తనితాన్తోద్యాన్తనినదని
వహతరఙ్గనిర్ఘోషసన్తతిదన్తురితాన్తరిక్షోదన్వదన్తరే సమున్మీలదహిమకిరణ
కరపరిరమ్భపమ్ఫుల్యమానామ్భోజవనీవినిర్గతతదీయరజోనివహమోహన
చూర్ణనికరవికిరణవిధాయివాతాయనాన్తరాయాతసమీరకిశోరచోరాపహ్రి
యమాణశమ్బరదమనసఙ్గరాన్తతాన్తకాన్తాజనాఙ్గకన్దళితస్వేదబిన్దుముక్తా
ఫలసన్దోహే సాగరఇవ తతఇతఃసముచ్ఛలితతరణికాన్తే క్రీడామయూరఇవ
ఘూరోన్ముక్తచన్ద్రికే విపులతరవిరహవ్యథావినూననాఖిలాఙ్గకలితద్రుఢపరిర
మ్భసమ్పదనుభవముదితగర్భాఙ్గయుగళనయనవిగళదానన్దజలతున్దిలకాసా
రతరఙ్గజాలే సమున్మిషతి కాలే సర్వే పరిజనాః పరిచరణాభిలాషాదమ్బుజవ
నీంలోలమ్బా ఇవ భగవదభ్యర్ణభువమాసేదుః ॥౧౬॥ ప॥ హారైః పురస్తాదన

వేత్య ఘణ్టామానన్దనాడిన్ధమకాన్తిమన్ద్రోః। విన్తామహోయాదన్వతి తైర్న్ని
షేతే చాన్ద్రీమదృష్ట్వేవ రుచిం చకోరైః ॥ ౧౫ ॥ తత స్తతోఽచలితైస్త
ద్వృత్తాన్తవివక్షుభిః। సగిరిస్సంవృతోరేజే తరళోర్మిరివార్ణవః ॥ ౧౬ ॥
గ ॥ క్రమేణ హృదయకదళీవనం తరళీకుర్వతి తతఇతోవలమానే తత్ప్ర
సఙ్గపవమానే కిమేతదితి విస్మయం విమృశ్యానాస్త్వరితమశేషాశ్శేషాచల
నివాసినోజనాః భగవతః పఙ్కేరుహవాసినీనివాసినోమన్దిరం బృన్దశః పరివ
వ్రుః ॥ ౧౭ ॥ సమేయుషోజనస్యాస్య సంశయోఽజని చేతసః। తరసా
తస్య శైలస్య శిఖరాదివ నిర్ఝరః ॥౧౮॥ గ ॥ క ఇదానీమర్ప్యకాదిమేషు
కమనీయవర్ణాం ఘణ్టామిమాం కైటభ ఇవ త్రయీమచూచురత్ ॥౧౭॥కదా
పునరస్మాకమఞ్జలిసహస్రైరారాధితో భగవానఞ్జనాచలేన్దురగణితమదృశ్య
తామాపన్నామేనాం భగీరథప్రసాదితోజహ్నురివజాహ్నవీం దృష్టిపథమ
ధిగమయిష్యతీతిచిన్తాదన్తురాన్తఃకరణేషు తేషు వృషాచలాధీశ్వరదివ్యైశ్వ
ర్యపరిపాలనకలాప్రవీణోయతిధురీణః కశ్చన సత్వరమాగత్యమధ్యేసభమి
దమభాణీత్ ॥౧౯॥ భోభోఘణ్టానవలోకనజనితవిశయవిస్తారాస్సర్వేసభా
స్తారాః శ్రూయతామద్భుతమిదం సావధానైర్యస్య స్మరణమాత్రేణ పూ
రితమివ సుధాయాం మగ్నమివమధురసేఙ్ఘుచర్చితమివ చన్దనైః కీర్యమాణ
మివ కర్పూరైః వేష్టితమివపల్లవైః వీజితమివకదళీదళైః కీర్ణమితమివమృణాలైః
నిరుపమానం శీతళిమానమఞ్చతి మే చేతః ॥౨౦॥ప॥ ఆవాసభూరస్తి కిలా
ద్భుతానాం కాఞ్చీతి కాచిన్నగరీ యదన్తః। ఆద్యేన పుంసా కరుణాతి
రేకాదావిర్బభూవే విధివాజిమేధే ॥ ౨౦ ॥ తత్రాజని వచోధాటీవిత్రా
సితవదావదః। అనన్తగుణపాథోధిరనన్తగురుకుఞ్జరః ॥ ౨౧ ॥ సుతాఖిలా
షీ సుధియాం వరోఽయమగ్రస్థలీమస్య గిరేరయాసీత్। నిక్షిప్య లక్ష్మీక
మితుర్నిదేశం నిర్వ్యాజమన్తస్తిమివామ్బురాశిః ॥ ౨౨ ॥ తస్మిన్ కలశ
పాథోధికన్యావిటదయానటీ। అభూతపూర్వం నటనమహేతుకమిదం వ్య
ధాత్ ॥ ౨౩ ॥ వేదాన్ మోదయితుం మునీన్ మనుముఖానుద్దామవి
ద్యోదయాన్ కర్తుం హన్తుమదభ్రదుర్మతిఘటాదర్పాన్ధకారానపి। వృత్తం
కార్తయుగం ప్రవర్తయితుముత్కణ్ఠామకుణ్ఠాం నహాన్ తస్మై వారిజవాసి

§ కృష్ణదత.

నీసుహృదసౌ గత్తే స్మ ఘుణ్టామిమామ్ ॥ ౧౮ ॥ స్వప్నే మమేదమఖిలం
హారిణోపదిష్టం సోఽయం గురుర్వసతి చాత్ర యశోఽతిశాలః । ఇత్యుక్తిపు
ష్పరసస న్తతిభిః పుపోష యత్యుత్తమాస్పది సభ్యమనోమిలిన్దమ్ ॥ ౧౯ ॥ X ॥
తేచ తద్వచనసుధాస్వాదజనితఖర్వేతరవిస్మయా స్సర్వే దర్వీకరనివా
సిన స్తస్యాన స్తసూరేకవలోకనాయ తదీయం గేహం సమాగాహన్త ॥ ౨౦
తదాత్వే ॥ ప ॥ విద్వత్పురోగో విరచయ్య కాల్యే కర్మాణి నిత్యాని స కౌ
తుకేన । విజృమ్భితం విశ్వసృజోదయాయాః వ్యాకర్తుముత్కోఽవనితా
మవాదీత్ ॥ ౨౧ ॥ X ॥ అయి భవ్యహృదయే భక్తజనసుభగమ్భావుకో
భగవానేవ భవదీయవదనామ్బురుహావ ద్భాసితద్విజరాజరూపో భవనమ
స్మదీయమవగాహ్య ముక్తాఘుణ్టాం మన్త్రిణ ఇవ సిద్ధిం మహ్యమాశాస్త్రిత
తనయామోదాయ ప్రాదాత్ అన్యథాపరేషాం § మానుషాణామసులభం
కథం తాదృశం తేజః ॥ ౨౨ ॥ మనసిచ మమ మహీయసీం ముదమాజీజనదఖిలాతిశా
యిశక్తిశాలినీ సా ఘుణ్టా ॥ ౨౩ ॥ యా పున స్తవక రకిసలయే స్తబకలీలామవల
మ్బ్య తతః పరముత్సఙ్గసఙ్గినీ తాదృశీమదృశ్యవిద్యామారచితసాన్నిధ్యాన్న
ధ్యాదివాద్యైష్ట ॥ ౨౪ ॥ ప ॥ ఏవం వదన్తం గురుపుఙ్గవం తం సమీక్ష్య కాన్తా
చలదీక్షణాన్తా । వచాంసి మాధ్వీమధురాణి సాధ్వీ సమాదదే సా ధృతమ
న్దహాసా ॥ ౨౫ ॥ X ॥ విచిత్రసుకృతనిధే కిమత్ర శఙ్కయా పురైవ ఖలు
పుత్రసమ్పత్ప్రతిపాదనప్రతిజ్ఞా దుర్విజ్ఞానమహిమవతా భగవతా ప్రాద
ర్శి శ్రూయతే కిల తస్య యథోక్తకారితామభిదధానాని *పరశ్శతమైతిహా
సికాని వచనాని "అనృతం నోక్తపూర్వం మే నచ వక్ష్యే కదాచన" "ద్యౌః పతే
త్ పృథివీ శీర్యేత్" ఇత్యాదీని, అపిచ హర్షపరవశతయా తత్క్షణేనాభిహితం
రహస్యమిదమిదానీమావేద్యమానమవధార్యతాం నాథేన ॥ ౨౬ ॥ ప్రస్థానస
మయే పురాతనం రూపముపసంహృత్య పుమానసౌ ॥ ప ॥ వక్షోజదేశే కిమపి
వనితారత్నమాకల్ప్య దీవ్యత్ వ్యాకుర్వాణో మరకతరుచాం మఞ్జిమా
నం నిజాఙ్గైః । వ్యాకోచాబ్జప్రతిమనయనో వ్యఞ్జయన్ శఙ్ఖచక్రే వ్యాభా
తి స్మ క్షణమభినవం విస్మయం నేత్రయోస్తే ॥ ౨౭ ॥ X ॥ ఇత్థముదితాభిర

* పరశ్శతాన్యైతిహాసికాని. § అమానుష సులభం.

తరేతరోక్తిభిర్వ్యతిభురర్ధగవచనం తదవితథయన్తౌ దమ్పతీ సమీక్షమాణా
నాం వృషభక్ష్మాధరవాసినామష్టాదశవాదాలాపా బహువిధాః ప్రాదుర్బ
భూవుః॥ భగవతి చిరన్తనఫణితే యౌవనమధిగతాసి, జనని స్మృతిపితతె
జననం పునః ప్రపన్నాసి, శమధనహృదయఙ్గమే శారీరకపద్ధతే దుర్మతి
ముత్తీర్ణాసి, నిష్కిఞ్చనరక్షిణి నిత్యోపవిద్యే నిఖిలజనమనస్సౌధ మధిరూ
ఢాసి, సహృదయసహచరి సంయమీన్ద్రసరస్వతి స్థిరతరమఙ్గళసూత్రాసి,
దోషావలోకనవ్యసనిన్యసూయే దత్తజలాఞ్జలిరసి, అభ్యర్హితతరసాఙ్గ
పాతకినాం గ్రహ నిష్పరిగ్రహాఽసి, ఖలసాత్కృతలీల కలె గళితకోలా
హలాఽసి, విశ్వవిలోచన వివేకసూర్య! సన్నిహితోదయోఽసి, మేధావి
పర్యాయపిధాయిన్ మోహ మహాగ్రహనిగ్రహాయత్త శ్రియస్త్రితోఽసి,
ధర్మోదరదృప్యర దన్య నిర్నిదానదమ్భాళిపతననిహతోఽసి, పిష్టగకణ్ఠావృ
త్తే కామ కణ్ఠగతజీవితోఽసి, విశ్వాకర్షణప్రవీణ రాగ విగతజృమ్భణరా
గోఽసి,సంసరణసరణిపరిశ్రాన్తపానీయసత్త్వగుణ సమున్మిషితసత్త్వోఽసి,
ధన్యే ధరణి పరిణతసుకృతాసి. యేన ఫణిగిరిపరిబృఢకుట్మా తత్కరుణాత
రఙ్గిణీవిహారమాణయోర్దమ్పత్యోరనయోస్తనయతయా ధర్మపరిత్రాణప
రా అవతరిష్యతీతి, సఙ్ఘటతె కిలసర్వేశ్వరపరికరభూతాయాస్తస్యాస్త్రయ్యా
దీనామివ హితాయ జగతామవతారః॥౨౬॥ ప॥ ఏవంవిధోక్తిముఖరానభినన్ద్య
లోకానన్తఃప్రహర్షలహరీం ద్విగుణాం దధానః। ఆశావధూపరిషదామన
పాయహారాః ప్రాదాదనన్తసురరేష యశోమిషేణ॥ ౨౭॥ తతోఽనన్తా
తన్తయాశైలధామ్నో పితుర్యా భూమ్నో వినతీర్వినీతః। కాన్తాసహాయః కృతి
కుఞ్జరోఽసౌ కాఞ్చీపురీం కౌతుకవానవాప॥ ౨౮॥ అనన్తసూరేరబలా బు
ధానాం హర్షాయ గర్భం బిభరామ్బభూవ। కవేరివోక్తిః కమనీయమర్థం
కలాకలాపం విధువఙ్గణాలీవ॥ ౨౯॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే ద్వితీయః స్తబకః.

కల్పద్రుమః కవివాదిసింహాపిదుపః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన కల్పితా
ర్థపిటతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా। వర్ణ్యే వేదవతంసదేశికకథామాధ్వీం ద్వితీ
యోమహానస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

అథ దౌహృదలక్ష్మ యస్య పుష్యదభూదుత్పలలోచనావతంసః । తదకృత్రిమసూక్తిమస్య హేలా ధృతసత్త్వాం జగతామసూచయత్ ॥ ౧ ॥ తదా విరేజే తరలేక్షణాయాః స్తారానిభా కాపి తనోరభిఖ్యా । గర్భస్థముక్తామయశౌరిఘణ్టాగభస్తిధారా బహిరుద్గతేవ ॥ ౨ ॥ ప్రభాపదేశాద్బహిరాయతాక్ష్యాః ప్రసృత్వరో బాలకసత్త్వరాశిః । కుచాద్రిమధ్యే కురుతే స్మ రుద్ధం క్రుధా తమశ్చూచుకనైల్యరూపమ్ ॥ ౩ ॥ అనఘసూక్తిమిషాదమరాపగాం శిశురసౌ జనయిష్యతి మత్సఖీమ్ । ఇతి కళిన్దసుతా కిముపాయయౌ రుచిరదృశ్మణిరోమలతాత్మనా ॥ ౪ ॥ అచిరాదఖిలార్థవర్ధకం కమలాకాన్తదయార్ణవోదితమ్ । సుమనోమణిమేత్య *మధ్యభూః సుతనోర్హన్త కృశత్వమత్యజత్ ॥ ౫ ॥ అపాకరిష్యన్ గగనే పరోక్తామదృశ్యతామస్యకపక్షబాధాత్ । మాతుః పురా మధ్యమనామ్ని తస్మిన్ ప్రత్యక్షభావం ప్రథయాంబభూవ ॥ ౬ ॥ అవలోకితుమద్భుతం తమావిభవాదర్భకమాత్మనోఽధికమ్ । వసుధా కిము వృత్తగుణాత్మనా వనితాగర్భపుటీమటీకత ॥ ౭ ॥ సర్వత్ర సామ్యం వహతః ప్రశస్తా మధ్యస్థతేతి ప్రతిపద్య బాలః । వైషమ్యయుక్తస్య వలిత్రయస్య మధ్యస్థతాం మాతురసౌ న సేహే ॥ ౮ ॥ ఉదరస్థశిశోరుదారమేధాలతికానామతివేలజృమ్భణానామ్ । ఉదితస్సునతీమణౌర్మహీయానఖిలాపస్తబకస్సముద్దిదీపే ॥ ౯ ॥ సైషా సముజ్జృమ్భితగర్భభారా భూషావిశేషానలసాపి ధర్తుమ్ । ముక్తాకలాపం హృదయే మహాన్తం ధర్తుం సకాఙ్క్షాజని తత్త్వపూర్వమ్ ॥ ౧౦ ॥ పదేపదే పద్మముఖీ సఖీనామాలమ్బమానా కరపల్లవాని । ఆశాసు సఞ్చారకృతే శ్రుతీనాం హస్తావలమ్బం వితరీతుమైచ్ఛత్ ॥ ౧౧ ॥ పుష్పాణ్యుపాదాతుమపారయన్తీ సఖీభిరగ్రే సముపాహృతాని । హరిల్లతాభ్యో బత హైతుకానాం యశఃప్రసూనాన్యపచేతుమైచ్ఛత్ ॥ ౧౨ ॥ కథావిశేషాన్ కథితాన్ సఖీభిః కాన్తా న కర్ణే కలయాంబభూవ । అనాదివాచాం జయమాదధానాః కథా బుధానాం ముహురాచకాఙ్క్షే ॥ ౧౩ ॥ దరీమివాన్తర్నిహితసింహశాబాం క్షోణీమివ ప్రోజ్జ్వలరత్నగర్భామ్ । ఉదీక్ష్య కాన్తాముపపన్నసత్త్వామాధత్త సన్తోషమనన్తసూరిః ॥ ౧౪ ॥ శర్మణే తస్య బాలస్య కర్త

* మధ్యమం

పుంసవనాదికమ్। నిర్మమే నిగమపారయోక్తకర్మవేదీ స దేశికః ॥౧౫॥ తదను
అధిగతవతి కన్యారాశి మహ్ని మధీశే విభవవతి ముహూర్తే విష్ణుతారా
సుపక్షే । అకృతకవచనాఘైరద్భుతోల్లాసహేతుం తనయమజనయత్సా చ
న్ద్రమైన్ద్రీ దిశేవ ॥౧౬॥ తదాత్వే కిల॥ చారుకీర్తిపటవాసచర్చయా కల్ప
యిష్యతి మనస్యేష కౌతుకమ్ । ఇత్యవేత్య హరితాం తతిర్జవాదద్భుతం ప్ర
పదనం కిమాదదే ॥ ౧౭ ॥ అధ్వరానయమభేద్యయుక్తిభిః స్థాపయిష్యతి
భువః స్థలే పునః। ఇత్యుదిత్వరముదా ప్రదక్షిణం నృత్యతిస్మ నితరాం హు
తాశనః ॥ ౧౮ ॥ స్వాతిశాయిరయశాలినం వచఃపూరమస్య జనయిష్య
తః పురః। సంక్షిపన్నివ నిజం జవం హ్రియా సఞ్చచాల పవనస్ససౌరభః ॥
౧౯॥ మైత్రీమస్య విధాస్యతస్సుమనసాం బృన్దేషు మన్దేతరాం కీర్తిం క
ర్తుముదిత్వరా సుమనసాం సంఘైస్స్మదా ప్రేరితా। అహ్నాయ క్షితిమాన
శే సుమనసాం వారమ్పరీ బిభ్రతీ హర్షాశ్రుప్రకరానసర్గళగళన్మాధ్వీక
ధారామిషాత్ ॥ ౨౦ ॥ ౫॥ స భగవాన్ త్రయీతనురపి త్రయీతనుతా
పనోదనశీలం బాలమేతముదితముద్వీక్ష్య పరితోషాతిరేకేణ పరిరబ్ధుకా
మఇవ ప్రసారితకరసహస్రః పరం రురుచే॥౧॥ ప॥ ద్రమిడకలశ్యా లోపా
ముద్రాకుటుమ్బినమద్భుతైరపిచ నియమైరద్ధా జేతా నిరబుర్శధీరసౌ। ఇతి
కిల ధియం కృత్వా తస్యావతారమహోత్సవే విపులకుతుకాద్వీచీభేరీమ
ఘోషయదమ్బుధిః ॥ ౨౧ ॥ విధాతుం శాఖానాం వితతిభరితాం సౌఖ్యల
హరీముదీతేఽస్మిన్నుర్వ్యామఖిలజగదానన్దనగుణే । ద్రుమాణాం శాఖా
భిర్ద్రుతమమితకౌతూహలవశాదదభ్రం ప్రాకాశి ప్రసవఫలలక్ష్మీరభినవా॥
౨౨॥ తదవతారమహోత్సవదర్శినాం తనుభృతామజనిష్ట కుతూహల
మ్। ఉదయదిన్దుమయూఖవిసర్పణస్ఫురితసిన్ధుతరఙ్గవిడమ్బకమ్ ॥ ౨౩॥ ౫॥ అ
నన్తరమనన్తగురుశ్చిరన్తనపుణ్యసఞ్చయోదఞ్చితం చిరకాలకాఙ్క్షితమాత్మ
జోదయోత్సవమాకర్ణ్య ప్రథమమాకలితసన్తోషసరిదన్తరావగాహనోఽపి
పునరనన్తసరసి రచితనిమజ్జనః సపది సర్వతస్సమాగతైస్సరసీరుహవాసినీస
హచరచరణరుచిమధుభరితమతిమఞ్జీరలాభహృష్టైః శిష్టైస్సహ జాతకర్మని
ర్మాణకుతూహలీ తనుజమభ్యర్ణసీమానమానయామాస ॥౨॥ ప॥ దళదమ్బు

జకర్ణకేయనేత్రం ముఖలక్ష్మీజితముగ్ధచన్ద్రబిమ్బమ్ । క్షణమైక్షత నిర్నిమే
షవృష్టిస్తనుజారోచిష విగ్రహం తనూజమ్ ॥ ౨౪ ॥ వవర్ష హర్షం పితు
రస్తదాజ్ఞే బాలో జపాలోహితకోమలాఙ్ఘ్రిః । మరుతీవ శౌరో మధుమాస
జన్మా మధ్యే వనస్యేవ మరన్దపూరమ్ ॥ ౨౫ ॥ రుచాం పరిబృంహితో యథా రు
చికదమ్బమమ్భోరుహో కువలయాముఖయా వా యథా మధురకూజితం మా
ధవే । పికీర్య ధనసఞ్చయం విబుధవర్యసఙ్ఘే తథా తతాన సురకుఞ్జర స్త
నుజజాతకర్మోత్సవమ్ ॥ ౨౬ ॥ పరిగృహ్య సువర్ణగోకులం పరితోషేణ ఘు
నేన సాధవః । ఇదమేవ విజృమ్భతాం శిశోరితి సర్వేపి వితేనురాశిషమ్॥
౨౭ అరిష్టదీపః పరమస్య సూనోరాభాతరక్షోగ్ర తదాత్మ్యభావి । ప్రత్య
ర్థితత్తత్కులకాలవల్లీనాం ప్రబోధదీపోపి దిగన్తరేషు ॥ ౨౮ ॥ ౧॥ తదను దినేషు
భగవతి దివ్యానుభావాత్ దీర్ఘసర్పే స దేశికో భగవతో వేఙ్కటనాథస్య కా
ఙ్క్షితఫలకల్పలతయా అనుకమ్పయా శమ్పయా కైతకమివ శరదా హంస
మివ * సరితా అరవిన్దమివ అధునా సన్దర్శితం తనయం తదీయేన పుణ్యేన
నామ్నా కలశజలధి రివ కైటభారాతిం కౌస్తుభేన ప్రభాతసమయ ఇవ ప
యోజకాననం పరిమలేన మధురివ మహీరుహం మఞ్జరీపుఞ్జేన భూషితమ
కార్షీత్ ॥ ౩ ॥ ప॥ పయఃపరిచయం చక్రే పుత్రః పుణ్యనిధేస్తరోః । పిఞ్ఛాయ
లస్య మర్మాణి విజేతుమివ సూక్తిభిః ॥ ౨౯ ॥ ఆస్వాదనేషు పయసాం తతిరా
త్తఘోషం సుస్రావ సృక్వయుగలేన శిశోరముష్య । మేధాసుధాజలనిధే
ర్హృది జృమ్భమాణా మర్త్యర్వరీ సరయుమూర్మిపరమ్పరేవ ॥ ౩౦ ॥ పయ
సాం పానకాలేషు వక్త్రే శఙ్ఖమసౌ వహన్ । విరేజే వావదూకానాం కీ
ర్తిం కబళయన్నివ ॥ ౩౧ ॥ మణిడోళాగతం బాలం మాతా గీతైరతోష
యత్ । మిళిన్దశాబం మధురైర్భృఙ్గదైరివ మఞ్జరీ ॥ ౩౨ ॥ ఉల్లలాస ర
దనద్వయీ శిశోరుజ్జ్వలద్యుతినిధౌ ముఖామ్బుజే । సంస్మృతక్రమిడసూ
క్తిమల్లికాతల్లజాఙ్కురయుగీవ తాదృశీ ॥ ౩౩ ॥ లలన్తికా తస్య లలాట
దేశే సన్దానితా సమ్భృతమౌక్తికశ్రీః । సరస్వతీ సాదరమాపతన్తీ వక్త్రా
మ్బుజే వస్తుమివ వ్యలాసీత్ ॥ ౩౪ ॥ సమ్రాజతే సమ్భృతసన్నివేశే స
నాతనో కీర్తిసహాసోదతిష్ఠత్ । ఆలమ్బ్య మాతుః కరముద్ధితేజస్యైనాన్న శాసు

* సవిత్రా

సఞ్చారమసౌ వ్యతానీత్ ॥ ౩౫ ॥ కదృక్షు తాదృక్షుమతిః కుమారో నిజం పదం నిష్ప్రత్యూహం నిధాస్యన్ । తద్వాచకప్రాథమికాంశవాచ్యే షాడ్గుణ్యం పర్యచినోత్పురస్తాత్ ॥ ౩౬ ॥ ప్రబద్ధా వాదినాం లీనాః పదమేకం వివక్షతి । వాక్యం వదతి బాలేఽస్మిన్ వాగమీషాం చ ముద్రితా ॥ ౩౭ ॥

గ ॥ అస్మిన్నపరిమితసత్త్వగుణాధారే కుమారే విహారేణ కిమపి రజో గృహీతుమితస్తతః పరిచలితే భయాతిరేకాదన్యేన రజసా హన్త నిలిల్యే ॥ ౪ ॥ క్రమేణ చతురవచనసుధారసవపుషా వివిధలిపివిశేషవిదుషా నవనవరుచిశాలివపుషా నిఖిలజనమానసముషా నానాత్మగుణజుషా తేనాత్మజనుషా సముదితసమయరచితచౌళోత్సవశోభినా అనన్తగురురాత్మనో వంశమమరభువనమివ వదాన్యతరుణా కలశార్ణవమివ కమలావిలాసినా కావ్యమివ ధ్వనినా ధన్యమమన్యత ॥ ౫ ॥ అథ కదాచిదాత్రేయకులారామకోకిలో వాదిహంసవారిదో నామ కోవిదో వివిధవిద్యావిలాసినీవిహారరసికస్య వరదదేశికస్య సదనమనిదమాదిఫణితిశిఖరముఖకలాకలాపపరిశీలనాభిలాషిణా జిగమిషురాత్మభవనాదచరమగిరికుమారాదబ్జినీపతిరివ ప్రతస్థే ॥ ౬ ॥

ప ॥ అనన్తగురునన్దనస్సవిధసీమ్ని తం మాతులం ప్రయాన్తమననీయసీం ప్రణయవైఖరీమాత్మని । వహన్ననుతివేలధీర్వినయతో వినమ్యాన్వగాత్సరోజవనసమ్భవం మధుకరో యథా మారుతమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఆస్థానమనసా మోహైరాపణం స్మృతిసమ్పదామ్ । అగారం వరదార్యస్య జగాహాతే జవేన తౌ ॥ ౩౯ ॥ తత్ర ॥ వాదప్రోద్ధతవావదూకనికరాహఙ్కారకూలఙ్కషాన్ వాచా వ్యాకృతకృత్రిమేతరవచశ్చూడాకలాగహ్వరాన్ । నిస్సాధారణజృమ్భమాణధిషణానిర్ధూతవాచస్పతీన్ విద్యావారిధినావికాన్ దదృశతుర్ధీరానుదారానమూన్ ॥ ౪౦ ॥ శమితవిమతబృన్దం శారదామూలకన్దం శుభగుణరమణీయం శుద్ధధీమాననీయమ్ । వృజినతరణసేతుం వేదసిద్ధాన్తకేతుం వరదగురుముపేతౌ వన్దనాకాఙ్క్షయా తౌ ॥ ౪౧ ॥ విననామ తం కథకహంసవారిదో వినయాదనన్తగురుసూనునా సమమ్ । కుతుకోదయేన కుశికాత్మజం యథా సహలక్ష్మణో ధరణికన్యకాసఖః ॥ ౪౨ ॥

గ ॥ అథ విలోచనగోచరో వినయ ఇవ వినతనికరస్సకలోఽపి సరస్వతీలతావప్పస్ఫుదణ్డశణ్ఠా శౌణ్డైర్మనీషిజనహృదయమదకళభాలానభూతైర్హస్తా

మ్బుజోదన్తైః పుస్తకై ర్విస్తారితశ్రీ స్తస్య గురోరుపాన్తే పఙ్క్తిశో నిషణ్ణాః పటీ
రతరునివహా ఇవ పరిసరే మలయగిరే రలాసిషత్ ॥౭॥ వరదగురురపి ॥ పః ఉరరీ
కృతేక్షురసరీతిభిస్సిరాం లహరీభి రేష ముఖరీభవన్ముఖః । విపరీతవిద్వదధరీకృ
తక్షమో విపరీతుమారభత కాన్తిమన్తాః కలాః ॥ ౧౩ ॥ గ॥ తేనమహిషిజనమనోర
థవిషయీభవదశేషకలావిశేషవితరణసురతరుణా గురుణా కరుణావశంవ
దేన సకృదుపన్యస్తం సమగ్రహ్యానయదుర్గ్రహ మర్థజాత మవధానభరిత
మేధావిహారదేశో వేఙ్కటేశోయ మబ్ధినా పీతీర్ణమమృతమమరగణ ఇవ స
ఙ్గృహ్య సర్వాతిశాయినమాత్మనో ఽనుభావం దదర్శయిషు స్తత్ర విచిత్రత
మాననితరదివతురణత్సో ఖ్యానాత్కథానుపమసంవిధానాని సమాధానాని
చ కిమేతదాశ్చర్యమితి విస్మయవ్యంనిర్నిమేషమీక్షమాణేషు విపిధేషు వి
బుధేషు బహుధా శ్రుతషడ్దర్శనీమర్మతయైవ నిర్మితవాన్ ॥౯॥ ప॥ విద్వత్కు
ఙ్జరచిత్తవారిజవనప్రోల్లాసబాలాతపం హృద్యం వేఙ్కటనాథసూక్తినికరం
సిద్ధాన్తమర్మస్పృశం । ఆకర్ణ్యాద్భుతనిర్ఘరీమనుపమాం బిభ్రద్భుజా
భ్యామముం సంశ్లిష్యాశివమాతతాన సగురుర్వాత్సల్యవాథోనిధిః ॥౧౪॥
అపౌరుషేయైర్వచసాంకలాపైరదర్శి పుంసామసకృద్వ్యదాయః । తదస్య
దేవోవిదధాతు విద్యుత్తపోవిపాకాదవతారభాజః ॥ ౧౫ ॥ క్రూరక్రూరవ
దృష్టిసఙ్క్షుభానావాణీకృపాణీహతివ్యాలోలానిదమాదిసూక్తిపరివన్నిర్వే
దసర్వఙ్కషః । సోఽయం లక్ష్మణయోగిపుఙ్గవమతప్రాసాదమానేమషాం పు
ణ్యానాం విదుషాం ప్రసాదవిషయో భూయాదమేయాత్మధీః ॥ ౧౬ ॥ మ
న్థానాచలమథ్యమానకలశామ్భోపారగర్భస్థలీనిర్బాధోద్భవదద్భుతోర్మిపటలీ
ధిక్కారధాటీభరైః । వాక్యై ర్యతిక్షురసైక్యశాలిభిరసౌ వాచాటకౌతస్కు
తవ్రాతాటోపవిపాటనం విరచయన్ దత్తాం జగత్కౌతుకమ్ ॥ ౧౭ ॥ గ ॥
ఇత్థమభిమతామాశీర్వచనవీచికాం విరచితవతా వరదగురుణా ప్రేరితో
వాదిసితగరుదమ్బుధరో వేఙ్కటేశేనసహ సదనం నిజం విజగాహే ॥౯॥ క్ర
మేణ విచిత్రమతి రాత్రేయరామానుజః కాలే సముచితే కలితోపనయనం
నయనోపహారమివానన్తగురోః సమాహార మివ సర్వధియాం సవిగ్రహ
మివావనిభాగధేయ మాత్మనో భాగినేయ మన్వాదృశపరి § ణాహశాలినా

§ ణామ

ప్రేష్ణా వితీర్ణై రామ్నాయప్రముఖైరఖిలకలాకదమ్బై రమ్భారమణీరివమ
ణిమాత్మనస్తేజోభరై రమ్బుధరసమయ ఇవ పరిసరం సరితః కదమ్బసౌరభై
రభూషయత్ ॥౧౦॥ వేఙ్కటేశో వి॥ప॥అహ్నాయ వేదానఖిలానాచార్యాద
గ్రహీదసౌ । పునరుచ్చారణాకాఙ్క్షీ పదానాం వేష్టనే పరమ్ ॥ ౧౮ ॥ అ
భూదాదౌ వేదప్రకరమధురక్షీరముదిత స్తతో యాతాయాతం ఫణిఫణితివీ
థీషు విదధే । వ్యధత్తాసౌ పశ్చాత్కణచరణవిద్యాపరిచయం వితేనేఽథ
ప్రౌఢో యతినృపతివాణీపరిణయమ్ ॥ ౧౯ ॥ కారుణ్యోచితమారుతవ్యతి
కరాద్విగోత్తరఙ్గత్వరీంగుర్వీమపగురూపదేశతరణిం హస్తోదయా ద్రాశ్రి
తః । విద్యావారినిధిం విగాహ్య పరితః పాణ్డిత్యముక్తాఫలం లేభే లక్ష్మణ
యోగిపుఙ్గవపదోధారావధూభూషణమ్ ॥౨౦॥ X ॥ తదాసీంకిల వేఙ్కటే
శదేశికః పారాశర్య ఇతి నిగమపారగైః ప్రాచేతస ఇతి ప్రగల్భసాహిత్య *వి
ద్యావిలాసిభిః పాణినిరితి వ్యాకరణపారీణైః గౌతమ ఇతి న్యాయమతకౌతుకి
భిః జైమినిరితి ప్రథమమీమాంసాపథజాఙ్ఘికైః బోధాయన ఇతి శారీరకభావ
బోధకైః మనురితి స్మృతిసాతత్యతమానసైః కలశీసుత ఇతి ద్రమిడకవితాభి
మానిభి రమాని ॥ ౧౧ ॥ ప ॥ వింశత్యబ్దే విదితపితతా శేషవిద్యావిలాసో
వంశే వృత్తే వయసి పరమామాచితీముద్వహన్ స్త్రీమ్ । కన్యాం కాన్త్యా క
నకలతికాం పర్యణైషీన్ముదాసౌ కౌసల్యాయాః సుత ఇవ ధరాకన్యకాం
ధన్యచేతాః ॥ ౨౧ ॥ సా వధూరపి॥ యథా స్వాహాదేవీ హుతవహాము
దారద్యుతిభరం యథా లోపాముద్రా కలశసుతమాశ్చర్యచరితమ్ । య
థా పాథోజాతం భువనజననీ పుష్కలగుణం, తథా కాన్తం విద్యాజలధి
మముమభ్యేత్య రురుచే ॥ ౨౨ ॥ అన్యాదృశగుణాధారమన్యోన్యాతిశ
యావహామ్ । అపరిత్యక్తసౌహార్దమరోచత తయోర్యుగమ్ ॥ ౨౩ ॥ ఆ
నీతైరనపాయసూక్తివిపినాదభ్యాహితాం వాసనామాతన్వద్భి†రుదగ్రకర్మ
కలికాసఙ్ఘైరసఙ్ఖ్యైరసౌ। పద్మాకాన్తమపూపుజత్ప్రతిదినం భక్తిం పరాము
ద్వహన్వ్యధాత్ సాకమరున్ధతీసులభయా వృత్త్యా సమిద్ధానయా॥౨౪॥ కా
న్తాసమేతః కమలేక్షణస్య కైఙ్కర్యలక్ష్మీమితరైర్దురాపామ్ । అశ్నాక
నమంవా గురుమన్నతంవా కశ్చిన్న లేభే కలితాహితంవా॥౨౫॥X॥ ఏవం

† రదభి)   * కలా

గచ్ఛతి కాలే వేలాతిలఙ్ఘినిజధిషణాసారపాయయవర్తి కాప్రవర్తితకౌసవర్ధికిపి ద్యాపివేశాలోకవితరణధురీణం హయవదనమన్త్రపీఠమహితశిఖరోదలి మిరభరనిరాకరణమాకలయితుమిచ్ఛన్ విచ్ఛేదో దయమూరయా స్నేహధారయా సహృదన్యతర *నాతిరదవ్యాశత్ ॥ ౧౫॥వ॥ నైర్మల్యం నిజపాత్రసీవ జగతశ్చిత్తేఽపి తత్తాదృశం కుర్వాణః కలయన్ ఫణీన్ద్రసరసి స్నానాదికం ప్రత్యహమ్ । ప్రజ్ఞాబోధనమాగధం కలికథాప్రస్థానమతాహూర్తికం వాజిగ్రీవమనుం జజాప స ధియాం వ్యాపారయం స్తత్పదే ॥ ౪౬ ॥ ఘనగుణజలధేర్గురోరుపాత్తైరనఘవచోభరరోచిరుద్గిరద్భిః।హయముఖమనువర్ణరత్నజాలైరలమకరోదయమాత్మనో మనీషామ్ ॥ ౪౭ ॥ పిశ్వాసామ్బనిధేరముష్య విదుషః ప్రత్యూహదూరైర్జపైః స్తోత్రైః శ్రోత్రసుఖైరపి ప్రతికలం ప్రోజ్జృమ్భితానన్దధుః । చతుర్ణోచరతాముపేత్య వదనే వాజీ సదేవోదదాచఞ్చద్గాఙ్గతరఙ్గతల్లజఘటాచాతుర్యధుర్యం వచః ॥ ౪౮ ॥ నాథస్స వాచాం నయనాభ్యసీనో గురోర్వచో గుమ్భమిషేణ గఙ్గామ్ । ప్రవర్తయన్ పర్వతరాజసామ్యం ప్రభాగుణాభ్యాం ప్రథయాంబభూవ ॥ ౪౯ ॥ అమ్భుతాం శక్తిమాసాద్య హయాననకృపావశాత్ ।ఆరేభే హైతుకాన్ జేతుమనన్తగురునన్దనః ॥ ౫౦ ॥ తదీయచిత్తవారిధౌ విచిత్రసత్త్వవీచికే సముత్పతన్ సనాతనార్వపర్వశర్వరీపతిః । అదభ్రయుక్తిచన్ద్రికామభఙ్గురాం విజృమ్భయన్ పరాచకార కౌతుకాత్కుదృష్టిగర్వశార్వరమ్ ॥౫౧॥ వాచాలవిత్రేణ ముహుర్విలూనైర్వాచాటకౌతస్కుతగర్వఘాసైః । హృష్టం స చక్రే హృది మన్దురాయామాద్యం హయం భక్తిగుణేన బద్ధమ్॥ ౫౨ ॥ అథ్వా మార్దైర్వర్ష జజ్ఞే కుమతిమతవచఃప్రక్రియా న్యక్కృతాసీల్లజ్ఞాసిద్ధా న్యమజ్జి ద్రుహిణహరముఖైర్గ్లౌతమోజాతమోహాః । లిల్యే శాక్యోక్తిశైల్యా గురుమతపథికైః క్వాపిభీతైర్న్యపేతే వాదామోదాదపారాన్ వికిరతి వచసామబ్జరాజే వెఙ్కటేశే ॥ ౫౩ ॥ అనవీనవచశ్చ్యాడావనవీథీషు తస్య గాః।చరన్తి దుర్వచోఘాసం చరన్తి సర్వశో బభౌ॥ ౫౪ ॥ గ ॥ తదానీంఅకృతకఫణితిపథాధ్వన్యమూర్ధన్యోఽయం న్యాయసిద్ధాఞ్జన న్యాయపరిశుద్ధితత్త్వటీకాన్యాసదశక శరణాగతిమాలాశ్శరణాగతిదీపి

* మదిన్యూశత్

శాసుకర్మనాష్టకార్థపఞ్చకసఙ్గ్రహగాథాషోడశాయుక్స్తుతిపరమార్థస్తుతి
హస్తిగిరిమాహాత్మ్యాదిమాన్ వాదిమానపరాకృతికృతసద్ధాన్ ప్రబన్ధాన్
ప్రకృష్టయోగిన ఇవ పరబ్రహ్మాస్మృతిసహాయాన్ మలయపవనానివ కలిత
మాధవోత్కణ్ఠానకార్షీత్ ॥ ౧౩ ॥ ప ॥ ధరాసుకృతభూరుహస్తబకభా
వమాసేదివాననన్తగురుసన్తతేర్విరచయన్ వతంసశ్రియమ్ । అసౌ గు
రుజనాగ్రణీరనిదమాదివాణీశిఖాపరస్థలహారీముదాద్భుతమధువ్రతానాంము
దే ॥ ౬౫ ॥ ౫ ॥ ఏవంవిధైర్వైదుష్యవిభవైరస్య గురోరుత్పాదితమచ్ఛ
ముక్తాకలాపసచ్ఛాయం స్ఫటికముకురబిమ్బమివవసుమతీవిలాసిన్యాః కుట
జగర్భమివకూటస్థగిరాం కుముదవనమివగగనకాసారస్య విశదాతపత్రమివ
వైదికసామ్రాజ్యలక్ష్మ్యాః కతకమివకలికలుషితజనసమ్బాధసలిలస్య స
మధికం యశస్సమశోభత ॥౧౪॥ప॥ దీప్తం దిక్పూర్ణజాలైః కనకధరణిభృచ్ఛృ
ఙ్గికాశ్లేషకాన్తం విద్యావాళీప్రరూఢం విపులజలనిధిప్రాతమాధ్వీకధారమ్।
వ్యాతన్వానం విపశ్చిన్మణినికరధియాం వ్యక్తముత్తంసలక్ష్మీం దీవ్యద్వ్యోమ
ద్విరేఫం జగతి విరురుచే తద్యశఃపుణ్డరీకమ్ ॥౬౬ ॥౫॥ తథావిధేన యశసా
విస్మాపితహృదయాః కదాచన కాఞ్చీనగరవాసినస్సఙ్ఖ్యావదగ్రేసరాః సఙ్ఘీ
భూయ సర్వే వివిధవాదాహవవిజయశాలినో వేఙ్కటేశస్య పారితోషి
కమేకం ప్రదిత్సవ స్తత్సదనమభిప్రతస్థిరే ॥ ౧౫ ॥ ప్రస్థితాశ్చ తే నానాదిగ
న్తరేభ్యః కలాభ్యాసకౌతుకాదాగతైః కైశ్చిదాకలితపవనోదరస్ఫురపరి
బృంహవచోగుమ్ఫవిచారారమ్భైః అన్యైరన్యోన్యవిజిగీషావిహితవేదోత్తమా
ఙ్గయుగసముత్తరఙ్గప్రసఙ్గైః అపరైరమ్బురుహాలోచనపురన్ధ్రీకావిభూతోపా
యతాప్రభృతివిశదీకరణపరాశయపరాశరపరాఙ్కుశయామునాది చిరన్తన
గురుసరస్వతీసముచ్చారణసముచ్చాటితప్రతిభటాటోపైః ఇతరైరష్టాక్షరప
దాక్షరపరిస్ఫురదార్థికశాబ్దదశోత్తరశతసఙ్ఖ్యాసఙ్ఖ్యాతపరదేవతాస్వరూ
పప్రకారానుసన్ధాననిర్భరావిర్భవదానన్దసన్ధుక్షితరోమాఞ్చసమఞ్చితగా
త్రైః కరణమదకళభనియమనతోత్రైః కలిమోహగ్రాహనిగ్రహవేత్రైః
శ్ఛాత్రైరనవరతమాసేవ్యమానం సన్తతసన్తన్యమానసమారాధనము
దితహృదయతయా ప్రతికలముదితస్య కణ్ఠాదుపరి వాజినో భగవతః కమ
లావిలాసినః కాన్తిపూరైః తారాశరదుదితధారాధరకలశవారాకరకుముద

సీరాయుధశశభృదైరావతజలజనారాయణశయనహీరామరభువనసా
రాదిమరుచినిచయదోరాహావవిధాయిభిః సర్వతోధవళితతయా రుచిర
మౌక్తికచూర్ణరచితరఙ్గవల్లీకమివాధస్తాదాబద్ధదుకూలవితానమివోపరి
సజ్జీకృతసదనమివ సకలకలావిలాసినీనాం సముద్భవపదమివ సదాచారాణాం
ప్రథమోదాహరణమివ పరమవ్యోమవైభవానామదృష్టపూర్వమసమశర
స్య అశ్రుతపూర్వం రాగద్వేషయోరనాఘ్రాతపూర్వమసూయాయాః
పౌర్ణమాస్యధికరణమివ విద్వద్వాక్యసముదాయప్రసిద్ధివిధూతవాదాన్త
రం వేఙ్కటనాథగురోర్మన్దిరమవిన్దన్త ॥౧౬॥ తత్ర సదనే తరళమివ మణి
హారలతానాం శశినమివ తారాపఙ్క్తీనామన్తేవాసిసన్తతిమన్తరవస్థానాదల
ఙ్ఘ్యేన మతితేజస్వితయా సన్తమసమాన్తరమపి జనానామపనే
తుమవనీమవతీర్ణమర్ణోజబన్ధుమివ సమిద్ధానం వదనరఙ్గభువి నటనమారచ
యితుమాదరాదవతరన్త్యా సరస్వత్యా వేగాతిరేకేణ విస్రస్తాం ముక్తావ
లీమనుకుర్వతీం మృత్స్నయా జ్యోత్స్నారుచా రచితామూర్ధ్వపుణ్డ్రరే
ఖాం లలాటసీమ్ని లలితామాబిభ్రాణం ఆననచన్ద్రానురూపాభిరభితా
పహారిణీభిరపాఙ్గచన్ద్రికాభిరానతజనమతికుముదినీముల్లాసయన్తం వ
క్త్రవారిజవిహారివచోఽధిదేవీవతంసకలికావిగళితమకరన్దధారామివ పాట
లామధరకాన్తిముత్కిరన్తం జిహ్వాగ్రసింహాసనాధిరూఢసనాతనతురగలా
లాజలబిన్దుపటలీమివ దశనావలీం దధతం బ్రాహ్మలక్ష్మీవిహారోచితవక్షోమణ్ట
పరఙ్గవల్లికారూపైరుపవీతకలాపైరుద్భాసితం హృదయసౌధాధిరోహణపర
హరిభక్తిమత్తకాశినీనిశ్రేణికాతుల్యేన తులసీమణినళినాక్షదామ్నా దేదీ
ప్యమానం సుధాకరకలాసోదరీభవదుత్తరీయకమనీయతయా నిజప్రవాహా
తిశాయివచోఝరీనిర్మాణాలఙ్కర్మీణోఽయమితి విస్మయాదుపగతయా గ
ఙ్గయేవ కలితపరిష్వఙ్గం వినతజనవిలోచనశుకద్వన్ద్వవిహరణానుగుణవిట
పాభ్యామివ భుజాభ్యాముద్భాసితం వ్యాఖ్యానకేళివ్యాలోలతయా పర
మతయుక్తివితతేరపనయనమివ కలయతా కరేణ కమపి కిసలయసులభం
తేజఃపుఞ్జం వ్యఞ్జయన్తం ముకున్దదిదృక్షాభరితసమాశ్రితవిచక్షణచక్షుస్స
ముచితదివ్యాఞ్జనరేఖయేవ రోమరేఖయా రాజమానం వినతవిబుధమేధా

షధరాక్రీడానురూపగభీరనాభీసరస్తటవాస్తవ్యహంససంశయమావహన్త
ముత్తరీయమాకలయన్తం విద్యావిఘాతతిమిరభరనిరాసచన్ద్రాయమాణన
ఖరనికురుమ్బం ప్రణతజనమనఃపుణ్డరీకబాలాతపాయితపదద్యుతిప్రపఞ్చం
విగ్రహవిశేషమివ హయగ్రీవస్య చూడారత్నమివ లక్ష్మణమునితల్లజ్యోః సు
పర్ణమివసూక్తిపరిరబ్ధం హరిమివమిత్రమణ్డలశరణ ముత్కృష్టగోవర్ధనంచ
జనకమివ శోభమానగుణశతానన్దవశంవదం పక్షిరథమివ పరిగృహీతవి
జయార్థసాధకసుమన్త్రసిద్ధార్థం మహానాగమివ మనసావ్యగణితక్షుద్ర
నరేన్ద్రానుసరణక్లేశం ద్వాదశోపసదమివాహీనశ్రుతిచిన్తానీతాహర్గణం
వైజయన్తేశగురుం విపశ్చితో విష్ఫురితవిస్మయాతిరేకా విలోకయామ్బభూ
వుః ॥ ౧౭ ॥ ప॥ అథ వినీతివశాద్ధ్రుతముత్థితం కృతనతిం తమనన్తగురోస్సు
తమ్ । సమభివీక్ష్య గణస్సుమేధసాం సబహుమానమిమాం గిరమాద
దే ॥ ౮౭ ॥ భవానేకోదాతుం ప్రమదలహరీం ప్రాజ్ఞసదసాం పరేషాం చ
క్షేప్తుం ప్రభవతి వచోదుగ్ధజలధే । రవేరన్యః కో వా రథపదకులానామభి
మతం విదధ్యాద్ ఘూకానాం విలసితవిఘాతం చ జగతి ॥ ౮౮ ॥ ప్రకామా
హంకుర్వత్ప్రతిభటజనాటోపకపటం మథిత్వా పాథోధిం పటువచనమ
న్థానగిరిణా । యశస్తారాకాన్తం యతిపతివచఃకైరవవనీపరిత్రాణప్రౌఢం
భజసి లలితస్త్వం గుణగణైః ॥ ౮౯ ॥ అహో నిగమశిఖరకాసారసా
రసాయమానమానస అనన్తసూరిసన్తతిజలధిపర్యానశాఖిన్ అనవధికకల్యా
ణగుణగణనిధేరసమ్భవదవద్యస్య తవ సామ్యసమ్పదం జగతి కోపి నోపై
తి ॥ ౯౦ ॥ తథాహి విచిత్రగోసహస్రవిభూషితోపి సవితా సత్పథాత్ప్ర
చ్యుతిం కదాచన ప్రతిపద్యతే, విశుద్ధోపి విభావరీవిలాసీ విప్రయుక్త * వృత్తి
విరోధమాచరతి, ఘనోపి జలదశ్చపలానుషఙ్గమఙ్గీకరోతి కరోతిచ పరమ
హంసపరాభవం, విష్ణుపదాసక్తోపి తారకానికరస్తామసేషు సమయేషు
రుచిమధికామాధత్తే, క్షమాభృదపి గిరిర్హరినిగ్రహవిషయో భగ్నక్రమశ్చ
భవతి, కోమలాఙ్గ్యపి కుసుమనివహోమధుపైర్మలీమసైరాసేవ్యతే, వ్యా
కరణపటురపి వాతాశనపతిర్జిహ్మగభావమావిష్కురుతే, శుచిరపి జ్వాలనో
భువనేనపరిభూయతే, సుమనసాంవరోపి పురన్దరః పూర్వవిబుధవిద్వేష

* రోచవతి.

ముద్వేలయతి, పుణ్యజనేశ్వరోఽపి ధనదో భవానురాగం భజతి, అమృత వితరణపటురపి పయోనిధిః పదే పదే భ్రమిం సముద్వహతి, సుదర్శనాసక్తోఽపి కృష్ణః కామోదయసామోదః, సర్వమఙ్గలాశ్లిష్టోఽపి వృషధ్వజో దోషాకరశేఖరః, సరస్వతీకాన్తోఽపి సరోజసమ్భవో నాభిజాతః, ద్విజరాజోఽపి గరుడః చక్రిణి వైరమారభతే, కురుతే చ రుద్రానుభూతౌ కుతూహలమ్ ॥౧౯॥ ఇతి నిగద్య విద్వదగ్రేసరాస్సర్వే పురతో మహత్తరభక్తివశాదపరిత్యక్తాఞ్జలయో తస్మై వినయసనాథాయ వేఙ్కటనాథాయ హర్షపూర్వమసమైస్సు ఏకైకశోరారచితం కిమపి కవితార్కికసింహాభిఖ్యారూపమాభరణం వీక్ష్య చకితార్ధచేతస స్స్వం స్వమగారమగమన్ ॥౨౦॥ మదామ్బుధారయా యథా మదావళో మదుత్కటో వదాన్యపాదపో యథా వరేణ్యపుష్పసమ్పదా । ఫణామణివ్రజశ్రియా ఫణీ స భావ్యకృత్యథా తథా వ్యభాదభిఖ్యయా తయా గురుర్ధియాం నిధిః ॥౨౧॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే తృతీయః స్తబకః॥

కల్పద్రుః కవివాదిసింహవిదుషః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన కల్పితార్థవితతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా। సర్గే వేదవతంసదేశికకథామాధ్వీం తృతీయో మహానస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనః కర్ణావతంసశ్రియమ్॥

వేదాన్తాచార్యవిజయే చతుర్థః స్తబకః

అథ కదాచిదభినవకేలసయరుచిభరకుఙ్కుమరజోలేపకమనీయవనీవధూసన్నిధానలాభసంహృష్టపరపుష్టయువతత్తన్యమానమధురతరగీతముఖరితహరిదన్తరః విశ్వవిజయధురన్ధరగవిషమశరవసున్ధరాధిపప్రతాపాఙ్కురశఙ్కాకరపఙ్కేరుహధూళీవికిరణకేళీకన్దళదభిలాషచన్దనవనపవమానబాలపరిరమ్భలమ్భితామోదవితతిః ఉద్యానమణ్డపాధిరూఢవిటపివరవిధీయమానవ్రతతీసుదతీవివాహసాక్షీభూతపల్లవహుతవహలాజాహుతిసన్దేహావదాన్యలతాన్తకుసుమసన్తతిసనాథః మాన్త్రికో మానవతీమానగ్రహస్య మాహాన్త్రికో మధుకరఝఙ్కారనిగమారమ్భస్య సౌఖశాయనికః కింశుకముకుళానాం వైహాసికః సహకారకోరకాణాం సూచయితుమివ సురభితాం సర్వతః కామసఙ్ఘట్టనమాకలయన్ మానయితుమివ మాధవతాం కమలానుకూ

ల్య ముల్లాసయన్ అతివేలసన్తాపసాగరకుహరనిపాతితాధ్వన్యకాన్తాజన
స్వాన్తోపసన్తః స్వమివసరసవచఃప్రసూనైరఖిలాగమపరిష్కారమావిష్కు
ర్వాణం కవికథకపఞ్చాననగురుమాసేవితుమఞ్చితాదర ఇవ ప్రాదురభూ
త్ ॥ ౧ ॥ ప ॥ ప్రకృష్టైర్విద్వద్భిః కవికథకపఞ్చాననపదే పరేషాం దుష్ప్రా
పే ప్రకటమభిషిక్తస్య సుధియః । వసన్తశ్రీరగ్రే విహితగతిరారాత్రికవి
ధిం సరఃపాత్రే కృత్వా సరసిరుహదీపానకురుత ॥ ౧ ॥ ప్రత్యాదిశ్య పు
రాతనచ్ఛదఘటానేపథ్యశాటీం మధుః పోత్రీభిర్య ప్రసవాఞ్జలీన్ కిస
లయశ్రేణీకరోదఞ్చితాన్ । మాద్యత్కోకిలగానభేదలలితం మధ్యేవనం
నర్తనం చక్రే కర్తుమదభ్రకౌతుకభరం చిత్తేశయస్య ప్రభోః ॥ ౨ ॥ కా
ఞ్చీం కాఞ్చనసఞ్చయేష్వ విజహత్ కఞ్జాలిధూలీమిషాత్కాషాయామ్బ
రముద్వహన్ విరచయన్ కాన్తారవాసవ్రతమ్ । మన్త్రిం కఞ్చన చ
ఞ్చరీకనివహోఝఙ్కారరూపం జపన్ వృత్తిం యోగికులాఞ్చితామ
కలయద్భక్త్యైవ భజన్మాధవమ్ ॥ ౩ ॥ ఉత్తరాం హరితమస్మదభీష్టామ్ము
ష్ణదీధితిరసౌ స్పృశతీతి । వక్తుకామ ఇవ దణ్డధరాగ్రే వాయురస్య దిశమా
శ్రయతిస్మ ॥ ౪ ॥ ఉన్మేషభాజామపి కోరకాణాముద్గృహ్య మాధ్వీకధ
నం వనేషు । మన్యే చలన్తం మరుతం వసన్తో భృఙ్గావళీశృఙ్ఖలయా బ
బన్ధ ॥ ౫ ॥ గ ॥ సురభౌ తత్ర సుమనసామపచయమాచరయితుముద్యాన
ముపాగతా గతానుకృతమరాళనికరాః కరానమితమఞ్జరీనిపతితమకరన్దక
ణద్విగుణీకృతకుచతటకురువిన్దమణిసరాః సరాగోదయదయితాకలితవివి
ధకలికావతంసవిరాజితాః జితారవిన్దవదనపరిమళలహరీపరితోషితషట్చ
రణాః చరణాహతాశోకదర్శితపుష్పావళీనిష్పాదితసమ్మదాః మదాధికకు
హూముఖరవపునరుక్తసల్లాపసముల్లసితాః సితాభ్రానులేపశజాలకరప్ర
త్యఙ్గకీర్ణపరాగరాజయో జయోద్యతమదనపతాకా ఇవ పరితో వనితాజ
నా విజహ్రుః ॥ ౬ ॥ ప ॥ మధునా మధురాణి పల్లవానాం నికురుమ్బాణి
నితాన్తమర్పితాని । పరిభుజ్య పికద్విజాః ప్రణాదైర్బహురాశీర్వచనం ము
దా వితేనుః ॥ ౭ ॥ వేలాలఙ్ఘితమహాముఖప్రణయినీలీలానినాదోర్మిళై
శ్శైలీకాననసైకతే జలనిధౌ రాజత్ప్రవాళవ్రజే । పాలాశస్తబకైరదర్శి

పరితో లోలవ్యూహజాలాఞ్చితైరర్చిస్సంహతిరౌర్వపావకభవా సఞ్చారిస్త
ధామామ్బుధౌ ‖ ౭ ‖ శాఖాస్తమ్బాగ్రజాగ్రన్నవకిసలమణీదీపదేదీప్య
మానాం శశ్వన్నిష్యన్దిమాధ్వీరసకణపటలీపాతశీతాస్తరాళామ్ । విష్వ
గ్వ్యాకీర్ణరమ్యస్తబకభరరజోరఙ్గవల్లీం వసన్తో హృద్యాముద్యానశాలాం
హృదయభవవిభోర్నిర్మమే నర్మహేతోః ‖ ౮ ‖ వసన్తసమయే తస్మిన్ వా
రణాద్రివిహారిణః । ఉదభూదిన్దిరాజానేరుత్సవో లోకవిశ్రుతః ‖ ౯ ‖ ౫ ‖ జా
తుచిదుత్సవే జగతీధరః పూర్వ ఇవ శర్వరీవిటం ముక్తాకిరీటముద్వహన్ ఉ
పకణ్ఠగతకున్తళభరఘనగళితహారికోపానుకారికుణ్డలకురువిన్దఘృణిమాలా
బాలాతపపరిష్వఙ్గపరిస్ఫురదాననపయోరుహః నిరవగ్రహనిర్గత్వరవిగ్రహ
రుచిధునీఫేనసికరాకారేణహారేణ చారుణా చకాసితః వక్షఃస్థలీవిలసమాన
కౌస్తుభధామవ్యామోహసన్దాయిహరిచన్దనానులేపరఞ్జితతయా కుఞ్జరము
పిగైరికరజఃపిఞ్జరం సాగరమపి విద్రుమలతావితానభాసురమనుకుర్వన్ అన
వతాంజనానామఘవితతిరజనీమపనేతుమఖిలషితసమ్పదమ్భోనిధిముజ్జృ
మ్భయితుమపి సూర్యాచన్ద్రమసౌ సుదర్శనపాఞ్చజన్యకైతవేన కరాభ్యాము
ద్భాసయన్ వక్షోవిహారిలక్ష్మీకరతలకనదర్ణోజకుహారపికీర్ణకిఞ్జల్కపుఞ్జవసన్దే
హచిన్తామణినాచేలేన సన్తానఇవకిసలయేన సముల్లసితః ప్రసూనసమయ ఇ
వప్రస్ఫుటతిలకః వారిధిరివవ్యక్తోర్మికః వలాహక ఇవవ్యఞ్జితకజ్జలాణః గిరిరివ
గైరికాఞ్చితపాదకటకో భగవాన్ మదావళమహీధరమౌళిశేఖరో వరద
స్స్నాయస్తనఘనసవర్ణః సువర్ణం మేఘ ఇవ మేరుశిఖరం క్రీడామయూర ఇవ
మణిసౌధమారుహ్య కాఞ్చీనగరవీథికాసు గతాగతాని లీలయా కలయితు
మాలయాదాత్మనః ప్రాతిష్ఠత ‖ ౩ ‖ తదా త్వే ‖ ౪ ‖ పతఙ్గరూపే పత
గాధిరాజే నీలో బభౌ నీరధిజావిలాసీ । వికాసభూమ్నా రుచిరే పలా
శే విహారమఞ్చన్నివ చఞ్చరీకః ‖ ౧౦ ‖ ముఖరుచిజలధౌ మురాభియా తే
ర్నయనమధత్త నవీనపద్మరీతిమ్ । మృగమదతిలకేన తత్ర జజ్ఞే నిరుపమనీల
సరోజసాహచర్యమ్ ‖ ౧౧ ‖ కురువిన్దమణీగణాన్వహన్నరవిన్దస్య రుచామ
సౌ సహీహాన్ । హరిరన్వకరోదుదిత్వరైరుడుజాలైరుపగూఢమమ్బరమ్ ‖ ౧౨ ‖
నిజతనువ్యాసూర్యసుతాతటీయుగవిజృమ్భిశరస్తబకోపమామ్ । హరిరు

వెక్ష్య స చామరయో ర్యుగీ మతితరాం జనరఞ్జన మాదధే ॥ ౧౩ ॥ బి
మ్బాదర్పణశోభిణీరమణయోర్బుద్ధ్వా విరోధం మిథస్సామ్యాధిక్యపరీక్షణా
య సదృశః సౌన్దర్యభూమ్నా స్వయోః । విస్రమ్భాత్కమలావిలాసివద
నామ్భోజస్య పార్శ్వద్వయీమాయాతౌ విశదాతపత్రయుగళీవ్యాజేన
మన్యామహే ॥ ౧౪ ॥ కల్పాన్తప్రథమానవారిదఘటాప్రౌఢారవాడమ్బ
రప్రత్యాఖ్యానధురన్ధరైరవిరతైః ప్రస్థానభేరీరవైః । జామాతుః కమలా
సఖస్య జలధిర్విజ్ఞాయ యాత్రోత్సవం ద్రష్టుం ప్రాప్త ఇవ వ్యరోచత జ
నస్తోమః ప్రణామోత్సుకః ॥ ౧౫ ॥ ఉత్కర్షం మమ సంవిధాతుముది
తః పద్మాసహాయోత్సవస్సజ్జైవ సమ్ప్రీతి కథ్యతామనుపమః పుష్ట్యై
వలద్వేషిణః । ఇత్థం నిర్భరకౌతుకోదయజుషా కాఞ్చ్యాః పురా ప్రేరితం
మన్యే ద్యోతలమారురోహ జనతాపాదోదితం భూరజః ॥ ౧౬ ॥ సేవా
హేవాకి దేవాధిపతిసపనయోదస్తహస్తాగ్రముక్తైః ప్రత్యగ్రైః పారిజా
తప్రసవసముదయైరగ్రతో విశ్వసేతుః । కర్వ్యూహాతం నిపేతే జలధర
పదవీలఙ్ఘిలోలత్పతాకాకోటివ్యాఘట్టనేన చ్యుతమివ గమితైస్తారకాణాం
సమాజైః ॥ ౧౭ ॥ విహారయాత్రాజుషి విశ్వబన్ధౌ వాదిత్రశబ్దో దివ మ
భ్యరుక్షత్ । నిజాశ్రయే సఞ్చరతాం సురాణాం నిర్బాధసేవావసరం వి
వక్షుః ॥ ౧౮ ॥ ఉదఞ్చయన్ హర్షభరం శ్రుతీనాముత్సార్య దూరే జ
లరాశిఘోషమ్ । విశ్వం పునానోఽభివాద్యశబ్దో వేదాన్తవిద్యాగురు
మన్వకార్షీత్ ॥ ౧౯ ॥ మురద్విషో మూర్ధన్యగరాజకల్పాముక్తాతపత్రావలి
రుల్లలాస । ఉల్లోలలోకవ్రజవారిరాశేరుద్గత్వరీ ఫేనపరమ్పరేవ ॥ ౨౦ ॥
దిగ్వధూరత్నతాటఙ్కైర్ద్యోతలారణ్యపల్లవైః । ఛత్రైరుద్యద్దినాధీశమి
త్రైరన్యైరభూయత ॥ ౨౧ ॥ విశేషతో భూషితమాత్మకాన్తం విభుం
ప్రవాహ్యేన విలోకయన్త్యాః । రాగప్రరోహో రుచిరప్రదీపవ్యాజాద్వ్యజృ
మ్భత వసున్ధరాయాః ॥ ౨౨ ॥ విస్ఫురత్కనకచేలవేష్టితా వీథిషు స్థల
రథాః పదేపదే । బాలచణ్డకరమణ్డలోల్లసత్పూర్వపర్వతరుచం వ్యవృణ్వ
త ॥ ౨౩ ॥ అగ్రగేహశిరశ్చితఘోషముచ్చైరికే సముచ్ఛ్రితక్షిపురమ్బరాణి ।
మరుద్గణానాం మహవీక్షణార్థమాహ్వానమారాదివ కల్పయన్తః ॥ ౨౪ ॥
ఉత్కమ్పశాటీలలితా మురారే రుచ్చైః పతాకావళి రుల్లసన్తీ । సే

వ్యాపారాణాం దివి దేవతానాం సస్ఫుర్జజస్వేదమపాచకార ॥ ౨౫ ॥ ఉద్య
దిన్దుకరబృన్దలోహితా మన్దమారుతముహుర్విధూనితాః । వ్యోమని ధ్వ
జపటా విరేజిరే సాయమమ్బుధరసఞ్చయా ఇవ ॥ ౨౬ ॥ విచిత్రపుష్పైర
వకీర్యమాణాం వీథీం రమా నేతరి గాహమానే । వీథ్యాకృతే తస్య విలా
సినీనామనేకధా చేష్టితమావిరాసీత్ ॥ ౨౭ ॥ లలనా మషీలలితమేకలో
చనం విరచయ్య శౌరిముపసేదుషీ జవాత్ । అదసీయకాన్తిలహరీవిలేపనా
దపరం చ కాచన దధౌ తథావిధమ్ ॥ ౨౮ ॥ అనులేపనాయ మృగనాభి
మఞ్జసా పరికల్ప్య కాపి కరపల్లవే యయా । విభుదేహకాన్తివితతేరదస్త్వి
షామపి తారతమ్యమవలోకితుం కిల ॥ ౨౯ ॥ సతతం విధూతతమసా స
మేయుషా సుమనోగణం రుచిరవాసనాజుషా । కబరీభరేణ శఫరీదృశో
జవాదధిగత్య ముక్తిమధికమ్యతిర్దధే ॥ ౩౦ ॥ *కరపఙ్కజం కలితహంసకం
జవాదపి సున్దరీమిళితమఞ్జీరపల్లవమ్ । వితతాన కాచన విశాలలోచనా
తదభూదయుక్తమపి యుక్తిమేదురమ్ ॥ ౩౧ ॥ అనురాగసిన్ధురవలోకనా
ద్విధోర్మను కణ్ఠదఘ్న ఇతి మానినీ పరా । కిమసూచయద్గళగతేన పాణి
నా గతిలోలహారమణిపాతశఙ్కయా ॥ ౩౨ ॥ నవకుఙ్కుమేన నతము
ఖ్యమాపరా న తతాన రఞ్జనమురోజయోర్యుగే । తరసా తతోఽప్యరుణి
మానమాదదే తరళీభవన్మణి † రుచా తదావృతమ్ ॥ ౩౩ ॥ మహిళామణౌక
ధరితశ్రుతిర్వ్యహాక మధుపేన యోగమవతంసపల్లవః । పతితోఽబభూవలభ
తే తథావిధః పరదేవతాపరిసరే కుతో గతిమ్ ॥ ౩౪ ॥ ముకున్దవీథ్యాత్వరయా
లలాటే ముక్తాలలన్తీం నపరా బబన్ధ । పరిక్షిప్తియాజాయత తత్ర తాదృక్పా
రమ్పరీ స్వేదపయఃకణానామ్ ॥ ౩౫ ॥ కాఞ్చీగుణప్రదమముం వరదం భజ
న్త్యాః కాఞ్చీగుణస్య విరహేణ న కాపి హానిః । ఇత్థం విచిన్త్య హృది కిం
రశనాకలాపం సఖ్యా వితీర్ణమపి సఞ్జగృహే న కాచిత్ ॥ ౩౬ ॥ కచసం
హతినామ్ని సైంహికేయే ముఖచన్ద్రస్పృశి ముగ్ధలోచనాయాః । పరితః
కురుతే స్మ రత్నదానం కుచభూభృద్గతివేగశీర్ణహారః ॥ ౩౭ ॥ వేలావిల
జ్ఝిగతివేగవశాద్వికీర్ణాం కాన్తా కరేణ కచసంహతిమాబబన్ధ । తత్ర చ్యుతస్ర
జి తథావిధపుష్పశోభాం తస్యా నఖావళిరుచః కలయామ్బభూవుః ॥ ౩౮ ॥

* ధృతహంసకం శయపయోరుహం రయా † స్రైస్త

పతిపదచలితం బభౌ పరస్యాః శ్రుతిగత ముత్పల మున్మరన్దధారమ్ । స
విధ ముపగతే హరౌ సవర్ణే నట దివ నిర్గతసన్మదాశ్రుబిన్దు ॥౩౯॥ గతిర
యగళితే స్వనీవిబన్ధే కలితకరామ్బురుహా పరా విరేజే । వ్రజయువతిదు
కూలహారిణో౽స్మిన్నిజవసనం పరిపాతుముద్యతేవ ॥ ౪౦ ॥ ఇతిద్రుతపద
క్రమోచ్చలితచారుహారావలీమరీచినిభనిర్ఝరీకనదురోజపృథ్వీధరః । ము
ఖామ్బురుహవాసనావితతిలాభలోభభ్రమన్మధువ్రతపరమ్పరామతివిధా
యికీర్ణాళకః ॥ ౪౧ ॥ విలోలమణినూపురధ్వనిసుధాతరఙ్గావళీవిశృఙ్ఖలవి
బోధితప్రసవబాణవీర్యాఙ్కురః । నిరర్గళకుతూహలాన్నిఖిలపౌరకాన్తా
జనో వ్యలోకత రమాసఖం వివిధసౌధవాతాయనైః ॥ ౪౨ ॥ ౫ ॥ ఇత్థమ
మ్భోరుహాక్షముద్వీక్షమాణానాం పౌరచకోరాక్షీణాం కటాక్షైః సేన్దిన్ది
రా ఇవ సేన్దీవరవన్దనమాలికా ఇవ తథావిధముకున్దసౌన్దర్యసన్దర్శనసానన్ద
చేతసాం తాసాం శ్లాఘావచనసమయసముల్లసితైః దశనకిరణకలాపైః స
చన్ద్రాతపా ఇవ సశారదవారిదా ఇవ వ్యాశ్యన్త దశ దిశః ॥ ౪ ॥ ౬ ॥ పా
టీరపటీరాగరచితాఙ్గరాగాః కర్పూరవీటీకనదాననాబ్జాః । కస్తూరికాగన్ధిక
పోలమూలా మల్లీసరావేష్టితమౌళిభాగాః ॥ ౪౩ ॥ సమ్మర్దవేళాసు విలా
సినీనాం సర్వాఙ్గసంస్పర్శసుఖం భజన్తః । కటాక్షధాటీవివృతానురాగా
విటాగ్రగణ్యా వ్యవలన్త కేచిత్ ॥ ౪౪ ॥ విజృమ్భితస్వేదవిధూనితాగ్రం
విశేషకం కోపి యువా నఖాగ్రైః । తన్వ్యన్యథాపూర్వమివ వ్యతానీ
త్తన్వ్యా ముఖామ్భోజసుఖానుభూతిమ్ ॥ ౪౫ ॥ ఆమర్దకాలేషు హతా
త్పతన్తం హారం నిరుద్ధాన ఇవాదరేణ । పస్పర్శ హస్తేన విటః పటీయాన్స్వ
ఛోరుహం కశ్చన వారిజాక్ష్యాః ॥ ౪౬ ॥ సశ్రీకమగ్రే సరసీరుహాక్షం
కాన్తాననం కామపుమర్థసిద్ధ్యై । పశ్యేతి యూనః పటువాక్యమేకా విచా
ర్య కాన్తా వినతాననాసీత్ ॥ ౪౭ ॥ ఉదన్వదూర్మిస్వనసోదరీభిరుత్తానతా
ళధ్వనిధోరణీభిః । కర్ణేన్ద్రియోన్మేషమివ ప్రజానాం కాలుష్యమన్తఃస్థమ
పి క్షిపన్తః ॥ ౪౮ ॥ పద్మాక్షమాలాభిరలఙ్కృతాఙ్గా భక్తిప్రసూనోదయవ
ల్లరీభిః । మూలాని ముక్తేర్ముహురుద్గిరన్తో నామాని నాళీకవిలోచనస్య ॥ ౪౯ ॥
హర్షాశ్రుపూరైరభిషిక్తగాత్రా నిరన్తరోద్యత్పులకప్రరోహాః । నృత్తో

ప్రపన్నా నిబిడీభవన్తో భక్త్యా న్యగచ్ఛన్ భగవన్త మస్య ॥ ౫౦ ॥ ఆటీక
మానం కమనీయభావం ధాటీవిశేషేషు విహఙ్గనేతుః । నిరీక్ష్య శౌరిం ని
ఖిలా జనౌఘా నిరర్గళం కౌతుకమన్వభూవన్ ॥ ౫౧ ॥ అభ్యేత్య కేచి
చ్ఛ్రుతిభూషణత్వం హరేరశేషశ్రుతిభూషణస్య । వతంసపుష్పం ప్రణతార్త
హర్తా ద్వైగోపపన్నేషు గతాగతేషు ॥ ౫౨ ॥ విహఙ్గరాజస్య విహారచారే
హారో హరేర్వ్యతసి కమ్పతేస్మ । అహిభ్రమాన్మామహిమర్దనోఽసౌ జ
హాఞ్జిఘృక్షేదితి శఙ్కయేవ ॥ ౫౩ ॥ గ॥ ఇత్థం విహారయాత్రోత్సవవిహి
తభావే దేవే, సోఽపి కవికథకకణ్ఠీరవగురు రకుణ్ఠితాం భక్తిమన్తర్వహన్బహిర
న్తైవసద్మ స్సహ సత్వరమాగత్య నిఖిలజగదాసేచనకప్రభావన్తం నిగమపరి
షదామ్రేడితప్రభావం తం భగవన్తమధిరూఢవినతానన్దన మభివన్దనపూర్వక
మపూర్వవిస్మయవిస్తారితాభ్యా మానన్దపయస్సన్దోహసాన్ద్రాభ్యాం లో
చనాభ్యా మాపీతమామాలిచ బద్ధాఞ్జలిపుటః పుళకముకుళితతనురనుబభూ
వ ॥ ౫ ॥ ప॥ పద్మాభిష్టం తద్వహన్ ధామ దివ్యం ప్రాచీనోక్తివ్రాతరూ
పః పతఙ్గః । అగ్రే దీవ్యన్నస్య వేదాన్తసూరే ర్నేత్రామ్భోజం నిర్నిమే
షం వ్యతానీత్ ॥ ౫౪ ॥ గ॥ తత స్సురభిసమర్చకజనోపనీతం సర్వతోము
ఖప్రముఖైరపి సమ్భావనీయం, దేవస్య దనుజద్విషో దివ్యమాలికాదిక మ
తిమాత్రమవనతిమాసేదుషా శిరసా స భక్తిజుషా మగ్రేసరః ప్రతిజగ్రా
హ ॥ ౬ ॥ తత్క్షణే తథావిధవరదాభిరూప్యవిలోకనవిస్మయమానమానసః
కవికథక కేసరిగురుః "తురగవిహగరాజ" ఇత్యాదిశ్లోకవిశేషభూషితాం
కామపి కలితకవికులకుతూహలవితతిం స్తుతిం వరదరాజపఞ్చాశదభిఖ్యాం
విఖ్యాతిభృతామచరమో నిరమిమీత ॥ ౭ ॥ జాయాపరాధీనభుజాన్తరా
ళం ఛాయాపరాభూతపయోదడిమ్భమ్ । యువాన మాసాద్య తదుక్తి
కాన్తాః నవాన్ విలాసాన్ ముహురాతతాన ॥ ౫౫ ॥ గ॥ వ్యధత్త చ చిత్తే స
దుర్వాదిజనదన్తావళయన్తా చిన్తామిమామ్ అహో! దేవస్య విహారయా
త్రామహోత్సవవిభవానామలోకగమ్యతాపమ్యామ్ ॥ ౮ ॥ ఇహ కిల బహు
విధవిభూతివిలసిత మాత్మాన మమీషాం జనానా మక్షిపథాధ్వనీన మార
చయ్య కిమపి వచసామగోచరం కుతూహలముత్పాదయతా భగవతా
ముక్తిరపి పునరుక్తిమనాయీతి ॥ ౯ ॥ ప॥ కుఞ్జరాచలధౌరేయం సఞ్చర

స్తిమిత స్తతః । కౌతుకాదనువవ్రాజ కవితార్కికకేసరీ ॥ ౫౬ ॥ వీథీషువీథీషు విహారభేదానాహ్లాదవర్షీ హరిరాకలయ్య । వేగాదపావృత్య పునర్జగాహే వేతణ్డశైలేన్ద్రతటీకుటీరమ్ ॥ ౫౭ ॥ సిన్ధురాచలమారూఢే సిన్ధురాజసుతాసఖే । బన్ధురాననతిరవ్యాజబన్ధురావ స మన్దిరమ్ ॥ ౫౮ ॥ గ ॥ ఇత్థమస్య మధుద్విషో దేవస్య మహోత్సవే విజృమ్భమాణే తదతిశయావలోకనముపదిశ్య సమాయాతో విఖ్యాతివిహారసీమా విద్యారణ్యనామా యతిరముష్య వేఙ్కటనాథగురోః కవికథకసింహ ఇతి బిరుదమసహమానః కథాహవకౌశలం నిజం దిదర్శయిషుస్సవిధమాజగామ ॥ ౧౦ ॥ వ॥ మధ్యస్థాన్మతివారిధీన్ బుధజనాన్ కృత్వా మనస్సమ్మతాం స్తరే వ్యాకరణే తత్రైవ నిగమవ్రాతావతంసేష్వపి । ప్రౌఢాం యుక్తిపరమ్పరాం నవనవామాదాయ వాదాహవప్రారమ్భం ప్రథయామ్బభూవ తురిమా ప్రజ్ఞావదగ్రేసరా ॥ ౫౯ ॥ సద్ధ్యానానటదిన్దుచూడమకుటీసమ్భ్రాన్తదివ్యాపగానిర్వ్యాఘాతసముద్యదూర్మిసహజాన్ ప్రత్యర్థిశిక్షోత్సుకాన్ । వాదే తత్ర వవర్ష వేఙ్కటగురుర్వాచాం భరానద్భుతాన్ ప్రత్యగ్రేతరభారతీప్రభృతిభిర్మాన్యైస్సనాథీకృతాన్ ॥ ౬౦ ॥ గ ॥ తేన కథకజనమూర్ధన్యేన గురుణా తదానీముపన్యస్తమనన్యసామాన్యం యుక్తికదమ్బకం విశేషదర్శనమివ భ్రాన్తిం త్వాన్తివిలసితమివరుషం వాసరముఖమివ వాసతేయీం ప్రభాకరతేజ ఇవ ప్రాలేయధారాం ప్రపదనమివ ప్రారబ్ధవృజినధోరణీం విద్యారణ్యఫణితిమపనీయ మనీషిజనమనసి ముదమజీజనత్ ॥ ౧౧ ॥ తదా ఖలు కథాసమరసముచితవచోనికరశరధారావితరణకలావలాహకేన నిగమశిఖరదేశికేన నిరాకృతే జీవపరయోరభేదవాదే, శాసితేషు శాస్త్రైక్యకథావిద్వేషిభాషితేషు, సాధితే బాధితానువృత్తిభఙ్గే ప్రతిక్షిప్తలక్షణాయాం బ్రహ్మపదలక్షణాయాం శమితే శాబ్దాపరోక్షపక్షే సమాపితే సాధనచతుష్టయపూర్వభావాభిలాపే నిర్వాపితాయాం నిర్విశేషవిషయనిర్వికల్పకకథాయాం అదృశ్యత్వం నీతే దృశ్యత్వానుమానే ప్రఖ్యాపితబాధే పరబ్రహ్మాధికరణబోధే ప్రకటితభఙ్గే జీవన్ముక్తిప్రసఙ్గే, భావితలోపే భావరూపాజ్ఞానప్రలాపే, విఘటితవిహారేషు బ్రహ్మావాచ్యతావ్యవహారేషు జాతనిరాసేషు జ్ఞాతృత్వాధ్యాసవచోవిలాసేషు ఉద్ఘాటితాయాముపదేశానుపపత్తౌ ఆకలి

తాయామఖణ్డవాక్యార్థఖణ్డనకలాయాం అమ్బరకోరకీకృతాయామవిద్యా
స్వరూపవర్ణనాయాం నిరూపితనిస్తారేషు భేదదూషణవిస్తారేషు నిర్ణీతేని
మిత్తోపాదానైక్యే సమర్థితాయామహమర్థాత్మతాయాం ప్రతిష్ఠాపితే వి
శిష్టాద్వైతే సన్దర్శితాయాం సగుణనిర్గుణశ్రుతివ్యవస్థాయాం ప్రపఞ్చితే
పయోజలోచనసారమ్యే సూచితేసూత్రస్వారస్యే సిద్ధాన్తేషుపఞ్చరా
త్రపరిపన్థిసిద్ధాన్తేషు శమితేషుశఙ్ఖచక్రాఙ్కవిరోధిశఙ్కాతఙ్కేషు నిఖిల
గురుజనపరిగృహీతా నిగమపదవీ నిరవద్యా వ్యద్యోతత॥ ౧౨॥ వ॥ తతః ప
రం పరాభూతస్తం గురుం వినయోక్తిభిః। విశేషాద్బహుమన్వానోవిద్యా
రణ్యయతిర్యయౌ॥ ౬౧॥ తదను తస్య విద్యారణ్యస్య వాదాహవాహ్వోద
యశివవసన్తేపి వ్యపాయముపేయుషిస్వేదమానకోదణ్డవేతణ్డకరవికీర్ణాగ్రః
శీకరైరివ సురభినిర్ఝరాయార్జితయశఃప్రరోహైరివ మల్లికానికరైర్విరహి
జనధైర్యానలమన్దీకరణమణిభిరివ క్రీడావనవిహరమాణమన్మథనృపాలమ
ఙ్గళప్రదీపైరివ పాటలైరపి సౌరభంకిమపి సర్వజనమనఃప్రియఙ్కరమఙ్కు
రయత్సు ప్రతిపథసముల్లసత్ప్రపాపాలికారమణీవదనరామణీయకవిలో
కనవ్యాసక్తపథిక లోకవిస్మృతప్రస్థానవ్యాపారః మలయజప్రాయానులే
పాన్మౌక్తికప్రాయవిభూషణాన్ పల్లవప్రాయపరిస్తరణాన్ పద్మినీదళప్రా
యవ్యజనాన్ కర్పూరప్రాయవీటికాన్ కాన్తాజనానాతన్వన్ తృష్ణాతరళ
మృగకులవిలోచనశఫరమేదురాన్ మృగతృష్ణాజలధీన్ దిక్షుదిక్షు లక్ష్యా
నక్ష్ణో రక్తలయన్ అసహిష్ణురఙ్గాఙ్గసఙ్గవిహారాణామావసరికస్సలిలకేళీనా
మన్తరాయో దన్తావళమదానామాజ్యాహుతిరరణ్యజ్వలనానామపూ
ర్వోత్తేజనమస్మరమణేః వైజనశ్చక్రవాతానాం వైతణ్డికోపాసన్తికవై
భవానాం సంవర్తసమయస్పృశ్యదనలపర్యాయసూర్యాతపనిశ్శేషవిశోష్య
మాణనిఖిలసరిద్దోఘోనిదాఘః స్వాత్మానమివ శుచితయావిఖ్యాతిముద్వ
హన్తమాచార్యం బహుమన్తుమనాఇవ సమాయయౌ॥ ౧౩॥ వ॥ నిదానే
వనదాహస్య నిదాఘే సముపాగతే। స్వాగతం మధురైర్వాదైరాతతాన
వనప్రియః॥ ౬౨॥ అహ్నాంపత్యౌ శీతతామత్రహన్తుం బిమ్బవ్యాజాదమ్బు
పూరం ప్రవిష్టే। త్రస్తా తప్తాత్సాపి నిమగ్నాస్య లిల్యే వక్షోజాద్రౌ వారి
జాక్షీజనానామ్॥ ౬౩॥ గ॥ సమయేతత్ర సరస్సు సహ సహచరైర్విరచితా

వతారాః తారావళీవ్యామోహావహావశ్యాజతటకీర్ణవారిశీకరాః కరా
కలితశృఙ్గవినిర్గళదమ్బుధారాసేచిత దయితవదనసీమాః సీమాతిలఙ్ఘితరఙ్గ
పరమ్పరానుషఙ్గపరిగళితాఙ్గరాగాః రాగాధికరమణోపహృత కమలకహ్లా
రకుముదకువలయాః వలయావళీశిఞ్జితవాచాలితహరితో హరితోపలభూ
షణనిర్విశేషనిజాఙ్గానుషక్తశైవలా వలాహకాకారవిలులిత చికురచయవి
లోకనకాన్దిశీకకలహంసకులాః కులాచలసఖకుచాహతిక్షుభితజలాశయాః
శయారవిన్దసన్తాడితసలిలరవరచిత రథాఙ్గమిథునాపనయనాః నయనాధి
గతారుణ్యాస్తారుణ్యావతారదీప్రమదాః ప్రమదా విలాసిజనహృదయ
చోరాన్విహారాన్ విరచయామ్బభూవుః ॥ ౧౪ ॥ వ ॥ విహృతౌ విహృతే
తృణామణీనాం * దళితే హారతుషారధామ్ని తూర్ణమ్ । కుచకోకయుగీ
ననర్త కో వా కుతుకం నాశ్నుతి కుణ్ఠితేఽభియాతౌ ॥ ౨౪ ॥ తస్మిన్ గ్రీష్మే
తాపవేగం బుధానాం త్రయ్యన్తార్థస్వాదుమాధ్వీకవర్షైః । ప్రత్యాదిశ్య
ప్రత్యహం వేఙ్కటేశో వాచాందూరం వ్యఞ్జయామాస హర్షమ్ ॥ ౨౫ ॥
అనన్తరంచరమేతరహరిదన్తరావతీర్ణసమీరణవికీర్ణకుటజకేతకకన్దళకదమ్బ
రజఃకదమ్బవిసృమరపరిమళాభిలాషబమ్భ్రమ్యమాణబమ్భరనిచయపరిచ
రణావపీయమానైః అమ్బరతటాక విజృమ్భదమ్భోజినీదళానుకారిభిః
అయుతజనమనస్సమున్మీలదసమశరానలకన్దళితధూమసన్దోహావహైః ర
మ్భావహైః రన్ధ్రకారితదశదిశావకాశైః జగతీతలవిహారిమనసిజమహీ
పాలసముచితమహనీయనీలనీరదవితానాన్తరాముక్తముక్తాసరాకల్పకల్ప
పయోధారాసారైః సాన్ద్రప్లుష్టిక శ్చాతకకులానాం సౌవిదల్లశ్చక్రాఙ్గవి
హఙ్గవిద్రావణస్య నిగళవిశేషః పథికానాం నిశీథో నీరజాక్షీనిద్రావిలసిత
స్య నాస్తికో నాళీకవనానాం ప్రత్యూహః ప్రభాకరతేజసాం అరణిరచి
రరుచిపావకస్య కృష్ణ ఇవ కృతార్జునామోదః దాశరథిరివ దర్శితకబన్ధని
పాతః సుమిత్రాసుత ఇవ సూచితమేఘనాదభేదః సాయంసమయ ఇవ
శిఖిసముల్లాసహేతుః పరివ్రాడివ పరిగృహీతకరకః పృథివీపతిరివ ప్రథ
మానవాహినీసనాథః ప్రౌఢయోగీవ ప్రశాన్తరజఃప్రచారో దిగ్గజగళకుహ
రనిర్గతగర్జితగరిమధిక్కృతిచతురఘనాఘనస్తనితజనితభయ పతగపరిష ద

* త్రుటితే.

విముక్తవనాగమో ఘనాగమస్సమజాయత ॥ ౧౫ ॥ తదానీంకిల ॥ప॥ ఆవర్త్యమానేన మరుత్కదమ్బైరమ్భోదమన్థానమహీధరేణ। విమథ్యమానేవియదమ్బురాశౌ దివ్యామృతం దృగ్విషయో బభూవ ॥ ౧౬ ॥ సమయేన సమున్మేషేణసాకం విహారస్త్రీషు తటిద్విలాసినీషు । నిపతత్కరకానిభప్రసూనైర్వవలే తచ్చికురైర్వలాహకాభైః ॥ ౧౭ ॥ అధిగగనమఖణ్డంమణ్డలంచణ్డభానోః స్పృశతి జలదదమ్భాదుత్థితః సైంహికేయః। ఇతిభువనగతాభిః పద్మినీభిర్నిలిల్యే మధుకరకులగర్భం మానయన్తీభిరన్తః ॥ ౧౮ ॥ బిభ్రతీ తృణమురీచిపతాకాం గర్భితామ్బరమణౌ గగనాబ్ధౌ । కాలనావికవరేణ విముక్తా కాళికాతరణి రుల్లసతి స్మ ॥ ౧౯ ॥ వ్యోమనృత్తపరచఞ్చలానటీపాదవిచ్యుతమలక్తకద్రవమ్ । శక్రగోపనిచయం శశఙ్కిరే విద్రుమప్రతిమవిగ్రహం జనాః ॥ ౨౦ ॥ గగనవటతరోర్గభీరవాతైరభిహతిమేత్యపయోదపాళిశాఖా । అనుకలమహిభేదికోపదమ్భాత్ఫలనిచయం వికచారదిక్షుదితేషు ॥ ౨౧ ॥ విషోల్బణాన్ వారిదపన్నగేన్ద్రాన్ విశృఙ్ఖలం నర్తయతేఽనిలాయ । *కదమ్బధూళీకపటాదదాత్కిం కాలోన్నపాలః కనకామ్బరాణి ॥ ౨౨ ॥ జరీజృమ్భద్వీచీవిచలితతటీకైతకపతద్రజోరాజివ్యాజాన్మలయజభరాలేపముచితమ్ । వితన్వానాః ఫేనావళినిభదుకూలేన లళితాస్సరస్వన్తం కాన్తం సరభసముపైవన్త సరితః ॥ ౨౩ ॥ సమన్తాదుల్లోలైస్సలిలధరకల్లోలనివహైస్సముల్లాసం కఞ్చిద్భజతి తటితా విద్రుమవతి।నభఃపారావారే నవజలజశోభాం విదధిరే బలాకానాంమాలా బహుళరుచివిద్యోతితదిశః ॥ ౨౪ ॥ చఞ్చలాభరణోపేతాం చఞ్చత్పృథుపయోధరామ్ । ఆఖణ్డలదిశం శ్యామామస్పృటం సస్వజే రవిః ॥ ౨౫ ॥ ఉత్సవంవృషమహీభృతి శౌరేరుత్కరైర్ద్విపదాముపలాళ్యమ్ । వీక్షితుం గురురనేహసి తస్మిన్ విశ్వహృద్యవిభవోఽభిలలాష ॥ ౨౬ ॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయే చమ్పూప్రబన్ధే తురీయః స్తబకః

కల్పద్రుః కవివాదిపఞ్చవదనాత్ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చనకల్పితార్థవితతిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా।వర్షన్వేదవతంసదేశికకథామాధ్వీంతురీయో
మహాన్ సస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

---

* కర్కాళి

అథ వృషశిఖరిణ్యోర్వన్దనే సాభిలాషస్సహకృతిభిరనేకైస్సార్వభౌ
మో గురూణామ్ । కవికథకమృగేన్ద్రః కౌతుకాదేవ కాఞ్చ్యాః నిగమజలజ
సూర్యో నిర్యయౌ నీతిసిన్ధుః ॥ ౧ ॥ ౫ ॥ స గురుకుఞ్జరః కుఞ్జరమమానగ
న్ధర్వకాన్తావితన్యమానమఞ్జుతరగీతరవద్రవీకృతదృషన్నిష్యన్దసన్దోహవహ
శృఙ్గసఙ్గిగగనసరిదమ్బుఃక్రీడారమ్భసమ్భృతసమ్భ్రమవిబుధవధూవిధూత
చికురభరసౌరభసర్వస్వహరణధూర్వహసమీరచోరసఞ్చారసముచితద
ర్యన్తశాలిపర్యన్తశోభితం వాసవపురీగోపురదరీరాజదమరీరాజికబరీకాన్తి
లహరీతిమిరభరసన్దర్శనకన్దళితవిప్రయోగసముత్పాదకవిభావరీసమాగమశ
ఙ్కావశ పునఃపునరుపక్రాన్తకన్తుసఞ్జ్వరరథాఙ్గమిథునపతత్రవిక్షేపకీర్ణవికచకు
ముదకువలయకోకనదపరాగపరమ్పరాకర్బురితకల్లోలశతకలితతయా కనదా
ఖణ్డలకోదణ్డకరమ్బితమమ్బరం విడమ్బయతా మధుసమయేనేవ మధురస
ఘనపుష్పజుషా నిర్జ్జరపథేనేవ రాజహంసనిషేవ్యమాణేన శరాగ్రేణేవ శై
త్యశాలినా మానసమదకారిణాపి మానసమదహారిణా సరస్సహస్రేణ సము
ల్లసితం అనవరతవిహారికుహూముఖముఖదళితమఞ్జరీపుఞ్జనిష్యన్దిమకరన్ద
ధారాభిరుపాన్తసఞ్చారిణీముష్ణకరమణ్డలీం శిశిరకరబిమ్బనిర్విశేషామివ
కర్త్తుమసకృదభిషిఞ్చద్భిరమరసరిదన్తః*కన్దళితసారసవననివాసిసారసవ
ధూసరసగీతాకర్ణనసుఖపరవశనిద్రాయమాణశాఖాఞ్చలకులాయకుహర
శాయిశకున్తశాబకైః కణ్డూయనపరకరికరటగళితమదసలిలసేకసంవర్ద్ధితైః
సరసిజవాసినీనివాససేవాభిలాషవిహిత సమాగమవేగపరిశ్రాన్తపశ్యదళిక
చతుర్ముఖప్రముఖసురపరిషన్నిషేవితనిజచ్ఛాయామణ్డలైర్మాకన్దకున్దసిన్దు
వారమధూక మరువక కురవకచమ్పకకృతమాలతమాలప్రియాలప్రాయైః
పాదపైః ప్రసాధితం నిజశాబశఙ్కయా నికటతటపర్యటన్మృగాఙ్కకళ
ఙ్కఘ్రాణమనేకధా§విదధానాభిర్హరిణీభిరవిరళీకృతాభ్యన్తరం సన్తత
సహచరదన్తావళదన్తాన్తకణ్డూయనసుఖితకణ్ఠీరవప్రకాణ్డం నిజఫణామణ్డలస
న్తాడనలీలాసన్తోషితమయూరముఖాఘ్రాతమస్తకవాతన్ధయస్తనన్ధయం
శశ్వదపి శాఖామృగకరతలచమత్క్రియమాణతాపసాశ్రమతరుగణాలవా

* సన్దళిత § విధాయినీభిః

లం అనువాద మమరగిరేః ప్రతిసర్గం ప్రాలేయశైలస్య వికల్పం విన్ధ్యస్య మూర్త్యన్తరం మన్దరస్య భువనభాగధేయమివ భూధరరూపేణపరిణతం సాగరమివసన్తానవితరణప్రవీణం అహర్ముఖమివ జగచ్చక్షురావిర్భావకారణం సత్పుత్రమివ వంశాలఙ్కారం సమరప్రవృత్తమివసర్వతోవిచలితఖడ్గం సరస్తల్లజమివ సముల్లసితపుణ్డరీకం సవ్యసాచినమివకృష్ణసారసనాథం అబ్ధికన్యాపయోధరమివహార్యక్షవిహారణస్థానం దినాన్తమివదీవ్యదృక్షశతం, పస్త్యాసఖమివపరిచితపన్నగాశనావస్థానం పరిస్ఫురితవనమాలంచ సుగ్రీవసైన్యమివసువ్యక్తగజగవయశరభం శృఙ్గిబేరపురమివగుహాలఙ్కృతం వర్ణినమివ వితతమేఖలం నీహారకరమివ నీలలోహితశిరోరత్నం అచలమపిప్రకటిత ప్రపాతం హారిణాఙ్కమపిపరిసరవిసృమరగహనాన్ధకారం తమాఖ్యాతమపి సముపనతశతమన్యుం అఖిలహృదయరఞ్జనమఞ్జనాచలమాససాద॥ ౧ ॥

ప॥ యత్రాధిశృఙ్గముదితాని సురస్రవన్తీస్రోతాంసి సూర్యతనయాపరిరమ్భశోభామ్ । స్వేచ్ఛావగాహనకుతూహలసిన్ధురేన్ద్రగణ్డస్థలీగలితదానజలైర్భజన్తే ॥ ౨ ॥ వహన్ మూర్ధ్నామన్తఃస్ఫురితహారిదన్తాన్మణిగణాననన్తాభిఖ్యోఽయం స్ఫుటరుచిరనన్తోద్వహనతః । విపస్త్రితోముఞ్చన్వివిధమహిమవ్యాకృతికలాపప్రవీణః ప్రఖ్యాతం ఫణిపరిబృఢత్వం కలయతి ॥ ౩ ॥ పారేశృఙ్గం విహారణవశాత్ప్రచ్యుతిం నీయమానాం వక్షోజేషుత్రిదశసుదృశాం కుఙ్కుమాలేపలక్ష్మీమ్।వప్రక్రీడాచటులగజతాదన్తఘాతైరుదీర్ణాధాతుక్షోదా విదధతి పునర్యత్ర వాతైర్వికీర్ణాః॥౪॥ గ॥యశ్చ శిఖరసీమోదరగతదామోదరభజనకామాయాతసురరామానీతపారిజాతకలికాపరిపతితమాధ్వీకధారాభిషిచ్యమానతయా సకలగిరికులసామ్రాజ్యాభిషేకసమ్పదమనుభవన్నివ సమ్భావ్యతే॥ ౨॥ ప॥ ప్రామేణశిఖరేయస్య ప్రాలేయకిరణశ్చరన్ । కరోతి కరటీన్ద్రాణాం కర్ణచామరచాతురీమ్ ॥ ౫ ॥ నిస్సాధారణశాతమన్యవమణీనిర్యన్మయూఖావలీనిత్యాశ్లేషవశేన శామపిరుచింనీలోత్పలశ్రీసఖీమ్ । బిభ్రాణానపిశారదాన్ జలధరాన్యచ్ఛృఙ్గసీమాన్తరే పశ్యన్తశ్శిఖినోదిశో విదధతే కేకారవైరాకులాః ॥౬ ॥గ॥ తమచలేన్ద్రముద్వీక్ష్య తుష్యన్సగురురామ్నాయరహస్యైకవేదీ మనస్యేవమకరోత్ అ

హేలాబహేలాః కాలాదద్యకిల సఫలో మత్సఙ్కల్పకల్పతరుః యదయమనిద
మ్ప్రథమఫణితిపరిషదధిగతమహిమా మహీధరో నయనపథమధిరోహతి ॥౩॥
అత్ర ఖలు జనానాం చిరన్తనసుకృతఫలమేవ నిరన్తరనివాసలాభః, య
త్ర ప్రాక్తనైరపి కృతిభిర్జఙ్గమాణాం తస్థుషాం వా జన్మ వేదైకకణ్ఠవచనైరుదశ్లాఘి
కిఞ్చ అస్యావనీధరస్య శైలకమనీయతా కస్య వా హృదయే న కౌతుకముత్పాద
యతి యత్ర భగవానపి శ్రీధామా పరమవ్యోమపయఃపారావారపద్మినీప
రిబృఢబిమ్బేష్వప్యస్థానే స్వపర్యాప్తప్రీతిరవ్యాదృశహర్షనిర్భరో నివసతి ॥౪॥
వ ॥ ఇతి సఞ్చిన్తయన్నన్తః ప్రతివాదితమోరవిః । అనుగైస్సహ త
స్యాద్రేరధ్యరుక్షదధిత్యకామ్ ॥౪॥ తత్ర స గురుః అచ్ఛాచ్ఛతయా ప్ర
ద్రుతయా చ బహిరాపతితభగవదనుకమ్పారసభరశఙ్కామ్మఞ్జురయాస్యా
మతిపావనతీర్థసేవాదరాదవతీర్ణస్య తత్ర భవతో మృడానీపరిబృఢస్య మజ్జ
నోన్మజ్జనచలితాచ్చూడాచన్ద్రాద్గలితో విగలితైరమృతద్రవైరాపూరితత
యా శీతలీమానమద్భుతముద్భావయన్త్యాం సమపాకృతబాహ్యకరణవ్యాపారై
రర్ధనిమీలితలోచనైరభ్రికస్యారమణచరణధ్యానరసనిభృతావస్థానైరష్టాక్ష
రమహామన్త్రజపపరిస్ఫురదధరదలైరనేకైర్మహాత్మభిరాసేవ్యమానపరిస
రాయాం స్వామిపుష్కరిణ్యాం నిర్వర్తితస్నానాదినియమకలాపో నిర్మ
లవసనఖాసురో నిభృతోర్ధ్వపుణ్డ్రభూషితః కణ్ఠావసక్తతులసీనలినాక్షమా
లికో వినయాధికైర్వృషగిరినివాసిజనైరుచితమారచితసముపచారో
నీరరుహవాసినీనివాసనికేతనాభిముఖో నిరగచ్ఛత్ ॥౫॥ ఏవం నిర్గతో గురు
రగ్రత ఏవ విపులమణిఖచితతయా విద్యుత్కలాపమివ విశ్వవ్యామోహాఘన
ధరవిద్రావణం బాడబజ్వాలావలయమివ ప్రణమదఘనివహామ్భోధివిజృమ్భ
ణాసహం ప్రాభాతికవిభాకరమివ ప్రబోధజలజవికాసాపాదకం కనకకిరీట
మివ శేషగిరివరమహీభృతః కిమపి కమలానివాససదనసరసిజకర్ణికోపమానం
విమానమద్రాక్షీత్ ॥౬॥ అవేత్య చ విస్మయపరవశతయా త్వరితతరం క
లితచిత్రదానికలితాఞ్జలిర్యయౌ ॥౭॥ అథ తస్య విమానస్య గర్భదేశే నిర్భరజృ
మ్భమాణరత్నాభరణకిరణరఞ్జితవిగ్రహతయా పరితో నిపతితబాలాతపస్య
తమాలపాదపస్య మథనసమయసమధిగతమన్దరగిరిగైరికరజోలేపస్య వ

హేళాదర్శః సాయన్తనపయోదమేదురస్య నభసః ఖేలినీమచమ్మపరిరమ్భ
లగ్నకుఙ్కుమపఙ్కానులేపస్య శమ్బరారాతేః అమ్బుజపరాగపారమ్పరీభ
రితస్య కళిన్దనన్దినీపయఃప్రవాహస్య చ సముతామవతారయన్తం నిర్మలతర
యోగిజనహృదయనిత్యానుషఙ్గాదివ సఙ్క్రాన్తమవదాతభావమఖిలజగ
దాసేచనకమాసేదుషీభిః భక్త్యా వినతస్య భవానీవిటస్య జటాపల్లవపాళి
కాయామభినవప్రసూనసమ్పద మవతంసచన్ద్రపరిసరే తారానికరవైఖరీం
మౌలిమన్దాకినీపయసి చ వికచకుముదద్యుతిం విస్తారయన్తీభిః సత్త్వగుణబీ
జరాజిభిరివ సనకాదిహృదయకేదారావాపసముచితాభిః ఫేనావళీభిరివ పా
దపీఠఘటితమరతకమయూఖనికరమహార్ణవోదీర్ణాభి శ్చరణనఖరేఖాభి రు
పశోభమానం నిగమతరుశిఖరోదితేన నిరపాయామోదవర్షిణా నికటతట
నతవిధిమకుటతటనిహితమణితరణిగణకిరణకబళితేనాపి తాన్తతామనాద
దానేన మహర్షిజనమనీషావధూవతంసాయమానేన పదపల్లవయుగళేనస
ముల్లసితం కరకమలకలితరథపదరుచిచౌర్యాపరాధపరిజిహీర్షయా చర
ణమాశ్రయతారవిణేవ రత్నహంసకేన రమణీయం రమాధరణీధిషణానా
టీనటనారమ్భోచితస్తమ్భోపమాభ్యామూరుభ్యాముద్భాసితం చరాచర
నిర్మాణచతురచతురాననవర్గసర్గనిర్గతనాభివిఖ్యాతిపరమ్పరాభిరామేణతౌ
మేణప్రసాధితం అగాధతాపరీక్షాభిలాషినవయౌవనప్రసారితరోమావళీ
యష్టిపాతభీత్యా నాభివల్మీకకుహరాద్బహిర్నిర్గతేన కాకోదరేణేవ కాఞ్చీ
దామ్నా విస్ఫురమహానీలరుచా వేష్టితకటీతటం, నాభీనళినపరిమళాద
రావతరదళిమాలికానుకారిణ్యా హారోరగోద్వాన్తగరళధారోపమయా, వి
శృఙ్ఖలవిజృమ్భితకౌస్తుభదీపదీధితిభరాభిభవచకితనాభీగుహావగాహనపర
శ్రీవత్సరుచితిమిరధోరణీవ్యామోహమావహన్త్యా రోమలతయా విరాజ
మానం తరుణతుళసీదళనిచయఖచితాం నిశామివనిబిడోపలిప్తచన్దనచన్ద్రి
కోదయనిదానభూతాం వారిదరేఖామివ వక్షస్తటాధిరూఢలక్ష్మీసౌదామి
నీసహచరీం తమస్తతిమివ కౌస్తుభకాన్తిసన్ధ్యాసమిద్ధానాం వసుమతీమివ వా
రిధిసుతాసామ్యలాభాయ వక్షోమధ్యమధ్యాసీనాముదారాం మాలికాము
ద్వహన్తం, అసురవరూథినీప్రాణానిలాస్వాదభుజఙ్గైరభితో వితాయమానశ్రు

తిలతికోపఘ్నతరుభూమాత్రైర్భుజై రుద్యోతమానం ఉద్ధూయమానచామరపవ
నావధూతకర్ణావతంసకల్హారగళితరజోరేఖాకారేణ కనకామ్బరేణ కలితో
త్తరీయం లోచనాయమానలోకబన్ధురజనీకరాలోకమోహగపికచాభ్యాము
దగ్రకరకాన్తిపూరోదఞ్చితరాజీవకైరవాభ్యామివ రథాఙ్గశఙ్ఖాభ్యా మల
ఙ్కృతకరం రమావదనరాకానిశాకరాలోకవిజృమ్భదనురాగజలధిపరీవా
హఝరీసన్దేహదాయినీం మన్దస్మితకుసుమమకరన్దాయమానా మధరరుచి
మాపిబన్త్ర్యాణం అతులకుణ్డలహారినీలరుచిధారావిధున్తగవిరచితముఖవి
ధుబిమ్బగ్రాసావలోకనాదివ కరుణాసరిత్తరఙ్గైషుకలితావగాహైరపాఙ్గై
శ్శరణాగతాననుగృహ్ణన్తం నిజవదనవనజాతవిహారదిన్దిరాహృదయహారిణ
వేధోచితభ్రూలతారూపచాపోన్ముక్తకుసుమశరచరమసాయకాకారం అధ
రరుచిబాలాతపాగమనశఙ్కయా ప్రబలచికురతిమిరనికరాన్తఃప్రవేశమా
కలయితుముత్పతిత మన్తరాలలన్తికాచన్ద్రికానిరుద్ధాం భ్రూతిమిరరేఖామ
ధ్యఖణ్డమివ హరిణమదతిలకం దధానం ఉత్తుఙ్గముక్తాకిరీటరూపాదుర్వీధరరా
జాదుద్భూయ వదనద్యుతిజలధిమధిగచ్ఛన్తీ మమరస్రవన్తీమివ లలన్తీమా
బిభ్రాణం మాధవమపిమదనమదాపనోదనరుచిశాలినం అఞ్జనగిరివాసిన
మపి నిరఞ్జనగిరినియతావస్థానమహాదిపూరుష మాగమాన్తగురురద్రా
క్షీత్ ॥ ౮ ॥ ప ॥ నవీనఘనవిగ్రహం నతవితానసానుగ్రహం సరోరుహవి
లోచనం సదయమాపదాం మోచనమ్ । వృషాచలపరిష్కృతిం వృజినఘోర
ణీనిష్కృతిం ప్రణమ్య స విభుం తతఃప్రమదమభ్యగాదన్తతః ॥ ౮ ॥ గ ॥ స
పునఃపునరఙ్గమఙ్గమపి శార్ఙ్గధన్వనో విలోకయితుమాదరమధికమాసేదు
షామనసా ప్రసహ్యానీయమానఇవ సవిధభువమతితరామ విన్దత ॥ ౯ ॥ ప ॥
విఖ్యాతలక్ష్మీలతికానుషఙ్గో విద్యోతితః కౌస్తుభపల్లవేన। శాఖాఞ్చితః క
శ్చనకల్పశాఖీ శ్రాన్తిం దృశోరస్యపరాచకార ॥ ౯ ॥ కథం నచిత్రాయ క
వేర్యదేతద్విలోచనాబ్జం విధుసన్నిధానే । వికాసమచ్ఛన్నముచ విశేషా
న్మరన్దమానన్దపయోమిషేణ ॥ ౧౦ ॥ గ ॥ తతః పరమారాధకజనైరర్పితమ
తిపావనం భగవచ్ఛ్రీతీర్థ మన్తరుపయుజ్య గురురయ మతిమారమవనతే
న శిరసా శేషాపటాదికం ప్రతిగృహ్ణానస్సుదృఢ్ఢనహృద్యపద్యరత్నావలీసము

ల్లసితం దయాశతకం నామ స్తోత్రం దేవస్య దయాప్రధానస్య ప్రీణనాయ ప్రణినాయ ॥౧౦॥ ప॥ కవిహృద్గృహరత్నదీపికాం కమలాకాన్తదయాస్తుతింతత క్షణాత్ ।విరచయ్య వృషాద్రిసజ్జనైరనుయాతో గురురభ్యగాద్గృహమ్ ॥౧౧॥ ఆవిరాస హరిదన్తవాసినాం హర్ష మన్త్ర రసమం సమావహన్ । వేద కాననవిహారికేకినో వేఙ్కటాచలపతేస్తతో మహః ॥ ౧౨ ॥ మాసి భాద్ర పదనామ్ని జృమ్భితం మాధవస్య మహనీయముత్సవమ్ । అన్వభూదమితభ క్తివాహినీజన్మభూమిభృదసౌ గురూత్తమః ॥ ౧౩ ॥ విస్తృత్వరేణ సత్త్వేన విద్రావితతమోగజః । కాకోదరగిరౌ రేమే కవితార్కికకేసరీ ॥౧౪॥ అ జరామరతావిధాయినీం మనిదమ్పూర్వవచశ్శిఖాసుధామ్ । వితతార స బోధవారిధిర్బుధానాం సదసి దినేదినే ॥ ౧౫ ॥ x ॥ ఏవమనేనగురుణా నీయమానేషు దినేషు ॥ ప ॥ విద్యారణ్యయతిః కథాహవవిధౌ శాణ్డిల్యం పురా నిర్జితః స్మారం స్మారమనన్తసూరిజనుషస్తత్తాదృశీం వాగ్ఝరీమ్ । ఆశ్చ ర్యామ్బుధివీచిమగ్నహృదయో వాణీమభాణీదిమా మభ్యర్ణే విజయాభి ధానన*రీనాథస్య విద్యానిధేః ॥౧౬॥ x ॥ రాజ్ఞా హితపరేణ మయాభిధీ యమానమిదమాదరాదాకర్ణ్యతాం మత్రభవతా భవతా ॥ ౧౧ ॥ అస్తిఖలు ని ఖిలవిద్వజ్జనలలామభూతో దాతా వినీతజనాభ్యర్థితవిద్యావిశేషాణాం త్రా తా తథాగతపర్యాకులనిగమమర్యాదానాం జేతా కథాహవకౌతుకికౌత స్కుతానాం విధాతా వివిధప్రబన్ధానాం పరిణేతా పారాశర్యాది†వాగ్వని తానాం ప్రమాతా ప్రాచీనవచోవతంసనదర్థవిశేషాణాం కలికలుషకదలీవి దళనగన్ధసిన్ధురో వేఙ్కటనాథో నామ గురుధురన్ధరః ॥ ౧౨ ॥ ప ॥ శాన్తే శ్శుద్ధాన్తసీమా విహరణసదనం విష్ణుభక్తేర్ద్విరక్తేః ప్రాదుర్భావప్రదేశః ప టుతరకవితానర్తకీరఙ్గభూమిః । ఊన్తైరాస్థానమేకం నిరవధికరుణాదుగ్ధ సిన్ధుర్నిష్పన్దో కల్యాణానాం నిధానం §కవికథకహరిర్నామతః శోభతే౽ సౌ ॥ ౧౮ ॥ ఆలోకేన దినేదినే విస్మయరామామోదపారమ్పరీమాధత్తే సరసీరుహాం సముదయో దేవస్త్విషామీశ్వరః । సోఽయం వేఙ్కటనాథదేశి కరవిధత్తే విచిత్రం భువిస్మృత్యా సజ్జనమానసాబ్జవితతేరామోదమన్యా దృశమ్ ॥ ౧౯ ॥ x ॥ సచ భగవతో భాద్రపదమహోత్సవమితి తత్సేవా

* రాఙ్గీశస్య † వాగ్విలాసినీనాం § నిదానం

నై వేఙ్కటాచలమాగతఇతి శ్రూయతే అవశ్యమసౌ గుణవశ్యేన భవతా భద్రపదాభిలాషిణా రాజధానీమిమామానీయ నిగమాన్తనన్దనీయోఽద్య స్తో బహుమన్తవ్యః ॥ ౧౩ ॥ వ ॥ విద్యారణ్యగిరమిమాం వ్యక్తీకుర్వతి భూపతే । ఉద్బోధజలధేరన్తరుదభూత్ కాఽపి చేతనా ॥ ౧౯ ॥ దేశం వా దేశికేన్ద్రాయ సర్వస్వం వా మహాత్మనే । వితీర్య ధన్యమాత్మానం విధాస్యే వినయాదితి ॥ ౨౦ ॥ అథ నృపతిమతం విచార్య విద్యావిపినయతిర్వితతేన కౌతుకేన । కవికథకహరేరుపాగమాయ వ్యలిఖదిమాని వచాంసి పత్రికాయామ్ ॥ ౨౧ ॥ విఖ్యాతిజలధే విద్వన్మయూరకులవారిద । విజ్ఞాపనమిదం చిత్తే వేఙ్కటేశ విధీయతామ్ ॥ ౨౨ ॥ ఆకర్ణ్య కీర్తిమతులాం తవ బోధసిన్ధోరస్మన్ముఖాన్న వసుధావలశాసనోఽసౌ । అన్తస్సముల్లసితతావకభక్తివేగాద్ దామ్రేడయత్యనఘధీరిదమేవ పద్యమ్ ॥ ౨౩ ॥ అన్తఃస్వాన్తమనన్తసూరిసుకృతాక్షాపారచిన్తామణీ సద్ధ్యారూఢహయాననాఞ్చితమనః పాథోజసింహాసనాన్ । వాణీ § ధోరణివేగనిర్జితసురస్రోతస్వినీడమ్బరాన్ ప్రాణాన్ కానపి భావ్యకారఫణితేర్భద్రాన్ గుణైరాద్రియే ॥ ౨౪ ॥ ఇత్యాలపతి భూపాలే వృత్త్యా సకలరఞ్జకే । కటాక్షాస్తవ దీవ్యన్తు కరుణాపరిరమ్భిణః ॥ ౨౫ ॥ ప్రసూనమివ లోలమ్బః పాథోదమివ చాతకః । మహీవలజిదేష త్వాం మాననీయం దిదృక్షతే ॥ ౨౬ ॥ సహశిష్యాయ భవతే సర్వజ్ఞ ధనసఞ్చయమ్ । ప్రణామైస్సహసాష్టాఙ్గైః ప్రదాతుమయమిచ్ఛతి ॥ ౨౭ ॥ వినిస్సృతే త్వద్వదనారవిన్దాత్ సరస్వతీసారమరన్దపూరే । నిమజ్జ్య రన్తుం నియతాభిలాషస్సముజ్జిహీతే నృపచిత్తభృఙ్గః ॥ ౨౮ ॥ దయనీయమిమం మహీపతిం మహనీయాదరమేదురం చమూమ్ । పరితోషయ బోధవారిధే నగరం ప్రాప్య నతైర్జనైస్సమమ్ ॥ ౨౯ ॥ ఇత్థం వచోభిర్గ్రథితైః పత్రికాముజ్జ్వలాం యతిః । ప్రాహిణోద్వేఙ్కటేశాయ ప్రౌఢవిద్వన్ముఖేన సః ॥ ౩౦ ॥ గ ॥ తదనువినయధనైర్వృషగిరిశిఖరమాగతైర్విబుధజనై రానీయ సమర్పితాం విద్యారణ్యవిజ్ఞాపనపత్రికామాదాయ విచిత్రధీరాచార్యోఽపి తద్గతాని వాచికాని విచార్య హన్త వివిధవిద్యావైశద్యముపేయుషీ విదుషామపి శేముషీ విచక్షణజనోచితాచారవిచారపరాఙ్ముఖీతి విస్మయమమన్దమవిన్దత ॥ ౧౪ ॥ స్వయమ

§ నిర్ఝర.

పిస పిరక్తిసురభిసమ్భవకలశామ్భోనిధిః పరితుష్టిహంసీపద్మాకరోఽజ్ఞానవీ
రుదుపఘ్నతరుర్గురుః కానపి«సిలంకిమనలంభవేత్"ఇత్యాదికానాహ్లాదితా
ఖిలలోకా నాశానలశమనసుధాసేకాన్ శ్లోకాన్ సద్యః పత్రికాయాంవిలి
ఖ్యవిద్యారణ్యవచసామ్రుత్తరముచితముదఙ్ఛయాఞ్ఛకార॥ ౧౯॥ప॥సిద్ధాన్త
మిత్థంగురుణా నిబద్ధంశుద్ధాన్తసిద్ధాన్తదృఢవ్రతేన।విజ్ఞాయరాజ్ఞా సహ విస్మ
యాబ్ధౌనాకాంనలేభేసయతిర్నిమజ్జన్॥౩౧॥౪॥సపునరేవంవిద్యారణ్యోవ్యాహ్ర
ద్యాతనోత్ అహో*మహనీయమహిమా కల్యాణగుణసాన్ద్రైః కవివాదిపా
రీన్ద్రైః యదసౌస్వతస్సముపనతామపిశ్రియం సర్వకాలసహచరవిరక్తిరో
షిదీర్ష్యాభయాదివ నపరిగృహ్ణాతి, స్వానమేతదాత్మనా మహామోహపూర
నిమగ్ననానాలోకోద్ధరణపరాయణో నారాయణో భగవానజనిష్ట॥౧౬॥త
థాఖలుస్మర్యతే «సాక్షాన్నారాయణోదేవఃకృత్వామర్త్యమయీంతను
మ్।మగ్నానుద్ధరతేలోకాన్కారుణ్యాచ్ఛాస్త్రపాణినా"ఇతి॥ప॥విమర్శమిత్థం
మాతన్వన్విద్యారణ్యస్సభాన్తరే।అన్వహంవాగ్భిరగ్ర్యాభిరపూపుజదముం
గురుమ్॥౩౨॥గ॥అథ వప్రక్రీడాకృతతుణమహోక్షకులహుఙ్కారముఖరదిగ
న్తరేషు మయూరనికరమానప్రతోపదేశదేశికేషు సురపథవీధికావస్దనమా
లికాను కారిశుకావలిషు విసృత్వరసప్తచ్ఛదవాసనాబన్ధురగన్ధవహానుధావ
నధృతవ్రతమధువ్రతేషునృత్యన్నలినవనలక్ష్మీనూపురనినదనిభకాదమ్బరవక
రమ్బితేషుశాలీపాలనపరశాతోదరీగానరసానుభవనిభృతాజగసారఙ్గేషు
ధైనుకపయోధరనిరర్గళనిర్గళత్పయోధారాపాతపఙ్కిలీభూతభూతలేషు
వికసితశరకుసుమవిడమ్బితవిమలతారకేషు వాసన్తికవాసరేష్వివ పరిస్ఫురి
తపుష్పవదుద్యానేషుభగవదవతారేష్వివ భువనకాలుష్యాపనోదనేషు శా
రదదినేషు సఞ్జాతేషు ॥ ప ॥ అహిరాజమహీభృదుత్తమాఙ్గాదవరుహ్య
శ్రుతిమౌళిదేశికేన్ద్రైః। పురుషోత్తమపూర్వపుణ్యదేశైరుపపన్నాందిశము
త్తరాంజగాహ॥ ౩౩॥ తీర్థవ్రాతేషుగఙ్గాప్రభృతిషు విధినాగాహనంకల్ప
యిత్వా దివ్యస్థానేషు దేవం జలనిధితనయాజీవితేశంనిషేవ్య।వాగ్గుమ్ఫైస్త
త్రతత్ర ప్రతికథకమదంవారయిత్వావచసోయం భూయఃకాఞ్చీంప్రపేదే స
హవినతజనైరాదిమోవైదికానామ్॥౩౪॥హస్తిశైలశిరోరత్నం వస్తు వాచా

---

* మాననీయ

మగోచరమ్। ప్రాణంసీదయమారబ్ధత్రాణంసీమా గిరాంగురుః ॥ ౩౫॥ విబుధవ
రితోపహితో ర్వేదాన్తార్థాన్మహర్షివృణ్వానః। శాణ్ణాప్యంకాలమనై
షీత్కఞ్చన కవివాదిపఞ్చవక్త్రో౽సౌ॥ ౩౬॥ గ॥ అథకదాచి దఖిలబుధకు
ఞ్జరహృదయరఞ్జనమఞ్జుళమతివిలసితనిర్వాపితగీర్వాణగురుగర్వాఙ్కురస్య
వివిధగుణశేవధేర్విజయనగరపతేరాస్థానే విద్యారణ్యేనసమ మక్షోభ్యము
నేర్మధ్వమతాధ్వన్యమూర్ధన్యస్య "తత్త్వమసి" ఇతివాక్యతరఙ్గితవదావదా
మోదో వాదః ప్రాదురాసీత్ ॥ ౧౭॥ వ॥ తదాసముదితాంచిన్తా తస్యరాజ
శిరోమణేః। తత్త్వనిర్ధారణేదక్షస్తటస్థఃకోభవేదితి ॥ ౩౭ ॥ నిధాయనృప
తిఃపశ్చాన్నిశ్చయంహృదికఞ్చన। వాదమాకేన్ద్రయోరగ్రే వ్యాజహారశుభాం
గిరమ్ ॥ ౩౮ ॥ ప్రసక్తే యువయోర్వాదే ప్రాక్తనోక్తివిదాంవరమ్ ।
మాన్యంవెఙ్కటనాథార్యం మధ్యస్థంమనుతేమనః ॥ ౩౯ ॥ సహిసత్యస్య
జీవాతుర్విద్యా*విద్యాద్వలాహకః । కథకాడమ్బరామ్భోధికల్లోలకలశీసు
తః ॥ ౪౦ ॥ కవితాకౌముదీదానకమనీయకలానిధిః । వివేకనళినీకాన్తవి
జృమ్భణపురోగిరిః ॥ ౪౧ ॥ కలికైటభవిధ్వంసకలాకమలలోచనః । ప్రా
చీనవచనోద్యానప్రబోధమధువాసరః ॥ ౪౨ ॥ నాస్తికవ్రాతఫణితినళినీ
హిమనిర్ఝరః । వినతస్తోమధీమల్లీవికాసదివసాత్యయః ॥ ౪౩ ॥ షాంరా
శర్యవచస్సౌధప్రసాధననవధ్వజః । అసూయారజనీభాను రహఙ్కారా
చలాశనిః॥౪౪॥ కామకాన్తారదహనో రాగరక్షోరఘూద్వహః। దుస్తర్క
తూలవాతూలో దురితద్విరదాఙ్కుశః ॥ ౪౫ ॥ సత్త్వసారసకాసారో
రజోవ్యాళశిఖావళః। తమఃప్రలమ్బతాలాఙ్కఃక్రోధవారిధిబాడబః॥ ౪౬॥
శాన్తిహంసీశరత్కాలః శఙ్కాలఙ్కానిలాత్మజః । కరుణాతరుణీకా
న్తో భక్తిగఙ్గాభగీరథః॥ ౪౭॥ విఖ్యాతిలతికాశాఖీ విరక్తితటినీగిరిః। శ్రు
తిహారగుణః శ్రీమానితి సర్వైరుదీర్యతే॥ ౪౮॥ వాచంవిద్యావతాంహృ
ద్యాంవదతిక్షితిపాలకే। వవృధే హృదయేహర్షోవాదినోరుభయోరపి॥౪౯॥
అథ పత్రేషు లిఖితా మనయో ర్యుక్తిసన్తతిమ్ । దర్శయన్తిస్మ గురవే
రాజ్ఞా కేచన చోదితాః ॥ ౫౦ ॥ గ ॥ నచకర్మబ్రహ్మమీమాంసామర్మవేదీ
కవికథకపఞ్చాననాచార్యో మహాత్మా మహీభృతా ప్రేరితైర్న్యసీషిభి రా

* వర్ష.

హృతమస్తక్షోభ్యమునే ర్విద్యారణ్యస్య చ వచనం చయం విచార్య హస్త కశ్చన కరబదరకల్పమపి జీవపరయో ర్భేదమపలపతి, ప్రలపతిచ వియదమ్బుజపిడమ్బ నమరన్ధరేఽపి తయో రభేదతా త్త్వికతా మితి తర్కయ న్ననయో ర్జయ పరాజయౌ తత్క్షణవిరచితేన "అసినా తత్త్వమసినా పరజీవప్రభేదినా। విద్యారణ్యమహారణ్యమక్షోభ్యముని రచ్ఛినత్" ఇతి పద్యేన నిరవద్యేన విద్యో తయామాస ॥ ౧౮ ॥ ప ॥ వాణీమాచాయ సూరేస్తాం క్షోణీపరిబృఢప్రియాః। శిరసా క్ష్మాప్తనతయా స్తరసా స్వాం పురీం యయుః ॥ ౫౧ ॥ గ ॥ అథ వసుధావలజి దాచార్య సవిధా దాయాతై ర్విబుధై స్తైర్నివేదితం కథాహవ జయాపజయకణ్ఠజపం శ్లోక మేక మాకర్ణ్య జృమ్భితహర్షః స్తమ్భితవిపత్ప్రపత్సు మస్తక్షోభ్యమునిం మధ్యేసభం భృశం ప్రశశంస ॥ ౧౯ ॥ ప ॥ సభాసద స్సాన్ధు వచోవిశాలై స్సహైవ సారజ్ఞత మేన రాజ్ఞా। వైదగ్ధ్యమామ్నాయవతంస సూరే రన్యాదృశం తుష్టువు రాత్తహర్షాః ॥ ౫౨ ॥ గ ॥ తదను కలశీతనయకకుభోవిభూషణభూతం కవేరకన్యాపరిగతోపకణ్ఠమాదిమం భగవదభివ్యక్తిస్థాన మవలోకయితుం కాఞ్చీనగరా న్నిగమాఞ్చలగురు ర్నిర్గత్య మార్గసన్నికృష్టేషు తేషు తేషు దివ్యదేశేషు ధరిత్రీజనపరిత్రాణకృతే కృతావతరణం శరణాగతాఘుపరాగజఞ్ఝాసమీరణ మిన్దిరారమణ మనపాయభక్తిపురస్సరై ర్నమస్కారై రాకలితకర్ణోత్సవైః స్తవైశ్చ ప్రసాదయన్ ప్రశాన్తశీలవిబుధజనమనోహారిణవశీకరణవాగురాం దేవనాయక సేవనాపతదచలకన్యకాకమనవిభూషణభుజగబృన్దతున్దిలతాపాదకపతఙ్గరాజతరఙ్గిణీపయోజవనపవనపరిమళితపరిసరాం నిరవధికనిజతపోమహిమసమాకృష్టతత్తదభీష్టదేవతాసాన్నిధ్యానలబ్ధమనీషితమనీషిపరిబృఢపాపత్యమాన నానాస్తుతివచోవాచాలీభవదభ్యర్ణకన దౌషధగిరీన్ద్రదరీ మహీన్ద్రపురీ మయాసీత్ ॥ ౨౦ ॥ ముముక్షువిఘాతవిత్రాసనకరే తత్రాపి నగరే ॥ ప ॥ దధతం శ్రియం సరసిజైకసఖం దళయన్తముద్భటజగత్తిమిరమ్। ఉపతిష్ఠతే స్మ హరిముద్ధృతధీ రుదయన్త మౌషధగిరేర్నికటే ॥ ౫౩ ॥ అజాతజనసమ్బాధే హరే రభిమతాస్పదే। అహీన్ద్రనగరే వస్తుమాకాఙ్క్షీ ద్వాసరాన్ బహూన్ ॥ ౫౪ ॥ విహగవరసరిత్కృతావగాహా విబుధపతిం ప్రణమన్ దివేదినేఽసౌ। న్యవసదతిసుఖం ఫణీ

న్ద్రపుర్యాం నిగమకిరీటవిచారనీతకాలః ॥౫౫॥ ఆననే తురగం దేవ మౌష
ధాద్రితటాన్తరే।ఆరరాధ స మన్త్రాణామావృత్తిభిరనేకధా ॥ ౫౬ ॥గ॥
సజాతు జపసమయసాక్షాత్కృతేన భగవతా వాగీశనామ్నా వాసుదేవేన
సమాదిష్టో హయవదనస్తవదేవనాయకస్తుతిగోపాలవింశతి మహావీరగద్యా
దికాన్ కానపి సంస్కృతాకారాన్ అచ్యుతశతకప్రముఖానపరానపి ప్రా
కృతరూపాన్ అన్యానపి పరమతభఙ్గవిరోధపరిహారప్రభృతీన్ కలశభవ
భాషాత్మకాన్ ప్రబన్ధనిచయాన్విరచయామ్బభూవ ॥ ౨౧ ॥ ప ॥ క్రీడన్త
మన్తర్ముఖహృత్సు నాన్తే కిటిం దిరత్నం సుకృతీ దిదృక్షుః।ముదాజగాహేఽ
థసహానుగశ్శ్రీముష్ణస్థలంముక్తిలతాలవాలమ్ ॥ ౫౭ ॥ గ ॥ పురేచతత్రపు
క్షితహర్షపూర్ణైఃపౌరైః పరివృతో నిర్భరవిసరదవిద్యాసరిత్తరణ్యాం నిత్య
పుష్కరిణ్యాం నిర్వర్తితనియమాభిషేకో దేశికేన్ద్రః సాన్ద్రితరఘేవాను
లేపనసమ్పదమివ సర్వంసహాసముద్ధరణక్షణవిహితసాగరావగాహసమధి
గతాం కీర్తివితతిమివహిరణ్యాక్షదనుజన్మదారణసముదితాం చన్ద్రికామివ
శ్రీవత్సరుచితిమిరవిఘట్టనవాఞ్ఛయోపస్థితాం మన్దస్మితమరీచికామివ వ
క్షోగతలక్ష్మీవదనవినిస్సృతాం శయ్యాభుజగతనుచ్ఛాయామివ శయనస
మయసఙ్క్రాన్తాం భక్తజనతపస్సమృద్ధిమివప్రసాదపరిగృహీతాం అనిద
మ్ప్రథమఫణితిమివాల్పశ్రుతిభయాదాశ్లిష్యన్తీం పుణ్డరీకవనలక్ష్మీమివకౌ
స్తుభరవిమవలోకయితుముపాగతాం కామపి కాన్తిలహరీముద్వహన్తం కు
రువిన్దమణిమన్దిరాన్తరావస్థితతయా రాజహంసమివ రాజీవవనవిహారిణం
మృగరాజమివ మృడానీవిటజటావలయనిలయం శఙ్ఖమివసముద్రవిద్రుమల
తావితానకుహరపరిపతితం నక్షత్రమివనవకుఙ్కుమారుణసాయన్తనఘనమ
ధ్యమధ్యారూఢం అభ్రముకమనమివ హాటకగిరితటమాసేదివాంసమమ్బు
జలతావిలోలమానిమంకోలమాలోకయామ్బభూవ ॥ ౨౨ ॥ అథభక్త్యా
భగవన్తమనుభవతో నిగమాన్తగురోరన్తస్సన్తోషసన్దోహేన చిన్తాతావది
యముదియాయ॥౨౩॥ప॥ఆద్రాక్షం కమపిక్షమాభృతమహం త్రాతాత్మప
క్షశ్రియం పద్మోల్లాసకర స్సితద్యుతి రసౌ దత్తే దయాకౌముదీమ్ । అగ్రే
మే సముదేతి హన్తసవితావ్యోమానపాయంశ్రితో మన్యే కామపిగాహతే

పరిణతిం మత్పుణ్యపారమ్పరీ ॥ ౫౮ ॥ భూయోభూయోభవపథజుషాం తాప
మున్మూలయన్తీం పాయమ్పాయం జలరుహలతాజీవితేశేన్దుదీప్తిమ్ । జీవఞ్జీ
వో నిగమశిఖరాచార్యనేత్రాభిధానో గాహఙ్గాహం ప్రమదజలధిం తన్తనీ
తిస్మ కేళిమ్ ॥ ౫౯ ॥ సరోరుహలతాచిత్తసరోవిశదవారిజమ్ । ప్రణమ్యా
దేవం న్యవసత్పఞ్చషాంస్తత్ర వాసరాన్ ॥ ౬౦ ॥ రఞ్జితసజ్జనచిత్తైరఙ్గస్థానై
రమాత్మమాధీనమ్ । ఆద్యం పూరుషమక్ష్ణోర్విషయీకర్తుం యయావిశేష
జ్ఞః ॥ ౬౧ ॥ గ ॥ ప్రస్థితస్య పథి తస్య గురోరగ్రసీమానమాగతాః కతిచన రఙ్గ
నగరీజనాః విరచితప్రణామాః విస్మృతవినయాః పత్రికామేకాం దదురభిదధు
శ్చ రామానుజసిద్ధాన్తసిన్ధురాకేన్దో శ్రూయతామిదం శ్రుతధనలాభవతా
భవతా ॥ [illegible] ॥ ప ॥ ప్రౌఢిం కామపి భావయన్ భృశమనఃస్తోమాహ్వాత్తైః
పుస్తకై ర్వాదీ కశ్చన కృష్ణమిశ్ర ఇతి వాక్చాతుర్యధుర్యోఽధునా । మాయా
తన్త్రిపథాధ్వనీనహృదయో మన్దేతరాహఙ్కృతి ర్వాదాటోప మనేకధా
ప్రథయితుం రఙ్గస్థలీ మాయయౌ ॥ ౬౨ ॥ సిద్ధాన్తే యతిభూభృతా ప్ర
కటితే సిద్ధాన్వయాస్సజ్జనా స్తత్రత్యాః కవిసింహతావకవచ స్తద్గర్వనిర్వా
పకమ్ । మత్వా తే మహనీయయుక్తివితతేరాహ్వానపత్రం ప్రియం ప్రా
హిణ్వన్ భవదాగమాశ్ఫలవతీ వాఞ్ఛాపి తేషామభూత్ ॥ ౬౩ ॥ ఇత్థం
రఙ్గజనానాం శ్రుత్వా శ్రుత్య న్తదేశికో వాచమ్ । మాళౌ తదపి చ పత్రం మా
న్యం విన్యస్య సానుగో ముముదే ॥ ౬౪ ॥ అతిలఙ్ఘ్య సపన్థాన మథ త్రిచతు
రైర్దినైః । రమ్యం రఙ్గపురోపాన్తమసేవత సకౌతుకః ॥ ౬౫ ॥ గ ॥ ప్రదేశే
తత్ర పయోవిహరణదోహళావతీర్ణచోళవరవర్ణినీకుచగిరిగళితకుఙ్కుమ
పఙ్క మేదురతయా కామపి కనకసరిదభిఖ్యానుగుణామభిఖ్యాం ప్రఖ్యా
పయన్తీం ప్రక్రీడితసితపక్షపతగపఙ్క్తిపాళీహతితరళీకృతనాళీకవనాళీగళిత
మధూళీనిర్ఝరజాతోపచయస్రోతోభర ప్రసూతోచితసారిణీశతసేకసంవ
ర్ధితానూపకేదారరసాలజాలోత్కీర్ణతత్తాదృశముక్తాఫలనికరసికతిలతటసీ
మతయా యశఃప్రరోహానివయమునాసఖీమహిమవిజయవిజృమ్భితాం స
కలజనదృశాం సన్దర్శయన్తీం నిర్మలతరతీర్థనిర్మితావగాహతనుభృదఘసఙ్ఘా
తమపహృత మన్తరా జటిలజలనీలికాపటలకపటేన ప్రకటయన్తీం నిజాన్త

రీపవసతిమాసేదుషే సనాతనాయపుంసే పుష్పాఞ్జలీః ఫేనకలాపరూపాః
వీచీకరేణవికిరన్తీం*అమితతమాలహారితతయా పయోధరవ్యూహేనేవ ప
యోధిపూరాన్తరశఙ్కావహం పయోభరం పాతుమవతీర్ణేన తమఃస్తోమే
నేవ తత్తాదృశకువలయవనరేఖానిశీథినీం నిషేవితుముపాగతేన విషమశర
యశఃకలశోదధిశీకరైర్వి యోగిజనవిలోచనజలజవిభావరీసుహృత్కరైఃకు
సుమోత్కరైరపి మానినీజనమానరజనీబాలాతపైర్మన్మథజ్వలనజ్వాలా
వలయైరివ కిసలయై రపి భువనవిజయకృతోద్యమమనసిజమహీపాలకార్ము
కమౌర్వీటఙ్కారశఙ్కాకరఝఙ్కారముఖరైర్వికచకుసుమవిహితావస్థా
నతయా నాగశయం నారాయణం రఙ్గభూరమణ మనుకుర్వద్భి రవిరతకే
ళిభిరళిభిరపి కమపి కమనీయభావముద్భావయతా సరభసపరిభ్రమవశవిశ్ల
థ§పుష్పలావీచికురభరముదిరవిలోకనమోదమానాభిః కేకినీభిరనుకలమా
రభ్యమాణకేకాకోలాహలేన నిర్ఝరపథనిర్యదర్యమఘోటఖురపుటఘట్టనవి
పాటితనాళికేరఫలవినిస్సృతవిష్వఙ్ముఖపయఃపూరపూరితాలవాలప్రతిఫ
లితప్రసూననిచయతయా తపనాతపభయేన శరణాగతాభిరివ తారాభిరు
పాస్యమానేన సావిత్రీమన్త్రేణేవ సకలద్విజపరివర్తనోచితపదేన కర్మమీ
మాంసాతన్త్రేణేవ కన్దళితసుమనోగణామోదసహస్రాధికరణేన వష్టా
త్యయేనేవ వ్యఞ్జితాసమశరవిలాసేన వాసరాన్తవారిదేనేవ వ్యాకృతపా
టలశ్రియా సరోరుహేణేవ సముల్లసితకేసరేణ లఙ్కాద్వీపేనేవ లక్ష్యమా
ణపలాశకులేన నరపతిసైన్యేనేవ నానావిధకదళికోల్లాసజుషా పఞ్చశరే
ణేవ ప్రపఞ్చితరసాలబాణాసనేన తపఃప్రవృత్తేనేవ తరఙ్గితజపేన ఖణ్డపర
శునేవ ఖర్జూరసనాగాశ్రయేణ కాశ్యపీమధ్యమభాగేనేవ కనకశిఖరిసనాథేన
వ్యక్తిజాతేనేవజాత్యాధారేణ వ్యాసేనేవ శుకోదయహేతునా శాత్యాయ
నీకణ్ఠేనేవ కాలకణ్ఠసరసాలాపాసక్తేనవలమానసురభిళపవనేన వనేన విభూ
షితపరిసరాం రజనీకరమణ్డలీమివ లక్ష్మణాన్వితాం కార్తికేయశక్తిమివ
క్రౌఞ్చభేదోజ్జ్వలాం హరిహస్తయుగళీమివ సుదర్శనజలజాలఙ్కారాం ఆ
దికావ్యఫణితిమివ సున్దరకాణ్డోపశోభితాం పఙ్క్తికణ్ఠభవననిరుద్ధసీతామివ
పవనజాతసమాగమసూచితోదయాం నటీమివ రఙ్గభువమవతరన్తీం అభిస

* అభితో హారితతయా § పుష్పలావిమహిళాజన.

రణప్రవృత్తానుష్యతిపవిత్రాం సహ్యాభవానుష్యసహ్యాభవాంచతుష్యామపి శ్రుతిగమ్యాం। అభఙ్గురగతిమపిసభఙ్గసఞ్చారాం కావేరకన్యామాలోకత స లోకగురుః ॥ ౨౫ ॥ ప ॥ పయోరుహాణాంప్రతిపద్య వీథీం పరాగజాతం పరితః కిరన్తః।మరుద్వృథావీచిమరుత్కిశోరా మార్గశ్రమంజహ్రురముష్య సూరేః ॥ ౬౬ ॥ అసేవతాసౌ కనకస్రవన్తీకల్లోలజాన్ కాననపిగన్ధవాహాన్ । సఞ్చారదేశే సనకాదిదూరంనిశ్రేయసం యే నియతం దిశన్తి ॥ ౬౭॥ అవలోక్యతమాగతంకవీన్ద్రం కవిసత్కారవిధౌ ధృతవ్రతా సా। కళహంసరవైః కవేరకన్యా సరసైః స్వాగతమన్వయుఙ్క్త కిన్ను ॥ ౬౮ ॥ అలఙ్కృతంహల్లకదీపజాలై రావర్తపాత్రం పురతో దధానా।నీరాజనం సా నిగమాన్తసూరేః నిష్పాదయామాస నదీమతల్లీ ॥ ౬౯ ॥ విదిద్యుతే సా తటినీ తదానీం వికస్వరామ్భోజవిలోభనీయా । ఆచార్యసన్దర్శనసమ్భవేన హర్షేణ విస్తారితలోచనేవ ॥ ౭౦ ॥ గ ॥ స గురురుత్సఙ్గశయ్యానిద్రాణనారాయణా ముత్తుఙ్గరఙ్గపురసౌధశతప్రతిబిమ్బదమ్భేన మహీయసోమహీధ్రానన్తగాభిభర్తీం విహరమాణచోళవిలాసినీవక్షోజమన్దరమథనేన సురభిసమ్భృతభరంసూచయన్తీ మాపగా మిమా మజహాత్పతిప్రతౌచితీమజీగణత్ ॥ ౨౬ ॥ ప ॥ తస్మిన్ గురౌ తటముపేయుషి నైజవీచీగర్వాపనోదనగభీరవచఃప్రవాహే । వ్రీళాదివభ్రమతమధావ దనల్పఫేనచేలావకుణ్ఠితతనుః కనకస్రవన్తీ ॥ ౭౧ ॥ కవేరస్య తదాకారి కవేరస్యతనూజయా।సుధామధురసాదీనాం వృథా మాధురిమేతి ధీః ॥ ౭౨ ॥ కవివాదిహరిః కవేరజాయాం విమలాన్తఃకరణైస్సమం పినీతైః । విహితస్నపనో వివేశ రఙ్గంనగరం నాకవిలఙ్ఘిసౌధశృఙ్గమ్ ॥ ౭౩॥ విలులోకే విశేషేణ విశ్వవిఖ్యాతవైభవామ్ । శ్రీరఙ్గనగరీంరమ్యాం శ్రీమాన్ వేదాన్తదేశికః ॥ ౭౪ ॥ సరోజయోనేస్సదనేఽపితస్మిన్ సాకేతదేశేఽపి సమగ్రభూమ్ని।అలబ్ధపూర్వేణరసేన యస్యా మాస్తైపుమానబ్ధిసుతాసహాయః॥ ౭౫॥ హరిన్మణీనామభితోగురూణా మాలోకభూమ్నా హరితత్వభఙ్గీమ్ । అభ్యేత్య మాయా మవధూయ దూరే ముక్తోపభోగ్యాం శ్రియమశ్నుతే యా ॥ ౭౬ ॥ మయూఖజాలై ర్మణిమన్దిరాణాం పరాకృతే యత్ర తమఃప్రపఞ్చే । దినాన్తదీపా గృహదే

వతానాం సమ్పాద్య హర్షం సఫలా భవన్తి ॥ ౭౭ ॥ సుఖం దిశన్తీ సుమనో
జనానా ముదారనేత్రోపచయం దధానా । వజ్రోపపన్నా వసుభిర్నిషేవ్యా
వలద్విషో మూర్తిరివైధతే యా ॥ ౭౮ ॥ వాదాహవే యత్ర వదావదానాం
వాచాం విచిత్రాం వితతిం విలోక్య । వాగ్దేవతాపి త్రపయేవ తాన్తా వాసం
విధత్తే బత కాననేషు ॥ ౭౯ ॥ మనీషిణాం మఞ్జులసూక్తిధారా మాధుర్యచా
ర్యాయ మధుప్రవాహాః । సదా విజృమ్భత్కనకస్రవన్తీ వ్యాజేన యస్యాస్స
విధే వలన్తే ॥ ౮౦ ॥ యజ్ఞోత్సవే యత్ర ధరాసురాణాం దివ్యాని కర్మాణి
దిదృక్షురిన్ద్రైః । సహస్రమక్ష్ణాం సముపాదదాన స్సర్వైస్సురైర్ద్విజైస్సహ
సన్నిధత్తే ॥ ౮౧ ॥ శ్రీమాన్ గిరీశో మఘవాన్ విధాతా శ్రీదశ్చ దిక్కీర్తిధరః
కృతాన్తః । ప్రభాకరో హన్త సతాం సహాయో యత్ర ద్విజా ఘోఃబహు
దేవతాత్మా ॥ ౮౨ ॥ విభావనీయస్సుమనోవితానై ర్విఖ్యాతిమాన్ శాఖి
గణో విచిత్రమ్ । పున్నాగభావం సముపేత్య యస్యా మశోకతాం యత్పునర
భ్యుపైతి ॥ ౮౩ ॥ అదభ్రరత్నాంశుభరైర్జటాలా నభ్రాపగాభ్రాతశిరః
ప్రదేశః । సౌధస్సుధాచారుతరస్వమూర్తి ర్వ్యనక్తి యస్యాం విధుశే
ఖరత్వమ్ ॥ ౮౪ ॥ సౌధేన్ద్రనీలద్యుతిసైంహికేయే నభోమణిం గృహ్ణతి నా
కసీమ్ని । తన్వన్తి యస్యాం తరవో మహాన్తో వియన్నదీవీచివిగాహనాని ॥ ౮౫ ॥
సౌధాగ్రభాజాం యదణూదరీణాం సఙ్గీతకాలీనమృదఙ్గనాదమ్ । విశఙ్క్య
మేఘస్తనితం విధత్తే నాట్యం నవం నర్తనకేళికేకీ ॥ ౮౬ ॥ వియత్తరూణాం
విటపేషు యస్యాం విస్తృత్వరీం వార్త్తికహర్మ్యదీప్తిమ్ । పురన్దరాన్తఃపురప
క్ష్మలాక్ష్యః పునః పునః పుష్పధియా స్పృశన్తి ॥ ౮౭ ॥ సౌధో యదీయస్స
మహేన్ద్రనీలో జైవాతృకే జాలపథం ప్రపన్నే । హయ్యఙ్గవీనం వదనే వహ
న్తం ధుర్యం యదూనాం * సమయన్ సమిన్ధే ॥ ౮౮ ॥ సౌమ్యత్వమక్ష్ణోరధరేఽ
రుణత్వం కుచే గురుత్వం గమనేషు మాన్ద్యమ్ । కలానిధిత్వం కవితా చ వక్త్రే
రసోదితత్వం గిరి యద్వధూనామ్ ॥ ౮౯ ॥ యత్సుభ్రువాముఙ్జయినీ తనుశ్రీః
మాయామయం మధ్యమదో విభూషా । కాఞ్చీ విశాలా దృగురోజకుమ్భా మ
హోపాసయాత్మా మధురా చ సూక్తిః ॥ ౯౦ ॥ యత్రాఙ్గనానేత్రవిలాస
చోరా నీలాబ్జమీనా వనసీమ్ని యాతౌ । ఆద్యం బహిర్వ్యక్తమనేనమానమ

* స్మరయన్

స్యత్తయోరన్తరితం న ఖిన్నమ్ ॥ ౯౧ ॥ పయోధరౌ యత్ర ప్రమదాజనానాం
చక్రాకృతీ చన్దనచన్ద్రికాయామ్। అవ్యాహతౌ యామవిహాన్తనిత్యమన్యో
న్యసంశ్లేషరసం భజేతే ॥ ౯౨ ॥ కల్లోలకేళీపరకాతరాక్షీకదమ్బదమ్భేన
కవేరకన్యా । సన్దర్శయన్తీ కమలాసహస్రం యత్రాతిశేతే పతిమమ్బురా
శిమ్ ॥ ౯౩ ॥ అరాటర్వపాదాహతిధూతచూతఫలౌఘనిర్యద్రసపఙ్కిలా
సు । వీథీషు విన్యస్తమణీశిలాసు గతాగతం యత్ర జనా భజన్తే ॥ ౯౪ ॥ నిరీ
క్ష్య తాం రఙ్గపురీం నిస్సమాభ్యధికశ్రియమ్ । ఆమ్నాయమకుటీవాచామా
చార్యో ముముదేతరామ్ ॥ ౯౫ ॥

ఇతి వేదాన్తాచార్యవిజయే చమ్పూప్రబన్ధే పఞ్చమః స్తబకః ॥

కల్పద్రుః కవివాదికేసరిగురోః ప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతః కశ్చన కల్పితార్థఘటిత
శ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా । ప్రాచీనోక్తివతంసదేశికకథామాధ్వీం భజన్ పఞ్చ
మస్తస్యాసౌ స్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్ ॥

వేదాన్తాచార్యవిజయే షష్ఠః స్తబకః

ప ॥ ఆకర్ణ్య రఙ్గనగరే నికరో బుధానామాచార్యమాగతమముం
సహ శిష్యసఙ్ఘైః । ప్రత్యుజ్జగామ పరితోషవశాత్ప్రభాయాః కాన్తం యథా
కమలకాననకాన్తిపూరః ॥ ౧ ॥ యతిపురన్దరవాక్పథజాఙ్ఘికాన్ కృతిజనాన్
కుశలం పరిపృచ్ఛతః । ఉదితభక్తిరుపాన్తగతాన్ స తానుపచచార య
థావిధి దేశికః ॥ ౨ ॥ అథాభ్రమూలఙ్కషగోపురాఙ్కస్థలస్ఖలత్సారసబ
న్ధసైన్ధవమ్ । దివాఽపి ముక్తాఘనసాలజాలకద్యుతిచ్ఛటాదర్శితచన్ద్రికోద
యమ్ ॥ ౩ ॥ నిబద్ధనానాసుమసౌరభాదరభ్రమన్మిలిన్దస్వనసాన్ద్రమణ్డ
పమ్ । విచిత్రకేళీశుకశారికావచోవిశేషవిశ్రాణితకర్ణకౌతుకమ్ ॥ ౪ ॥ సట
ద్ధారాగృహకాయమాననానావాసమాద్యన్మృగబర్హిశాబకమ్ ॥ ప్రవర్తి
తామ్భోరుహసమ్భవాఖిలప్రపఞ్చచిత్రావలిచారుభిత్తికమ్ ॥ ౫ ॥ నతస్మ
రద్వేషణశేఖరచ్ఛవిద్రుతత్రపాకాముకరత్నకుట్టిమమ్ । హరిన్మణిస్తమ్భ
ఘనేతుణతుణత్రసన్నపర్యాపరవిశ్వసృడ్రథమ్ ॥ ౬ ॥ ప్రదక్షిణైః కౌతుక
పాకవైరిదృక్సరమ్పరాననద్ధజలౌఘపఙ్కిలమ్ । అశ్రిశ్రియా దక్షధురీణమన్దిరం

సశిష్యయూథః కవివాదికేసరీ ॥ ౭ ॥ ౫ ॥ భవ్యే తత్ర భగవతో నికేతనే
ప్రాంచామాచారరహస్యవిదామాచార్యోఽయమ్ ॥ ప ॥ అనపాయద
యోల్లాసాననభిజ్ఞాతనిగ్రహామ్ । ప్రేయసీం రఙ్గనాథస్య ప్రణమ్య ప్రథ
మం యయౌ ॥౮॥ వలద్విపద్వారిరుహాననాకరప్రకీర్ణసన్తానవితీర్ణసౌరభమ్।
ప్రదీపపాలీపరిపాలనత్వరాపరిభ్రమత్పావకపక్ష్మలేక్షణమ్ ॥ ౯ ॥ స
వేగపాశాయుధసారసేక్షణాశయామ్బుజాకీర్ణహిమామ్బుశీతళమ్ । సమీ
పసమ్మార్జనకార్యకల్పనాసమగ్రసన్తోషమరుత్పురన్ధ్రికమ్ ॥ ౧౦ ॥ పరి
ష్వజాయాకరపల్లవోల్లసద్విపఞ్చికాగీతసుధాసమఞ్చితమ్ । అఖర్వభ
క్త్యుత్కరసర్వమఙ్గళాచమత్కృతాభఙ్గురరఙ్గవల్లికమ్ ॥ ౧౧ ॥ పినీ
తపౌలస్త్యవిలాసినీమణీవిసార్యమాణాగరుధూపవాసితమ్ । కృతాన్త
కాన్తాకరవేత్రధూననవ్యవస్థితాశేషసురాసురాఙ్గనమ్ ॥ ౧౨॥ అజస్రలా
స్యోల్లసదప్సరోగణప్రకీర్ణభూషామణిబృన్దదన్తురమ్। నికేతనం నీరధికన్యకా
మణేరవిన్దతామ్నాయకిరీటదేశికః ॥ ౧౩ ॥ మన్దిరస్య తస్య మధ్యమభా
గే ॥ ప ॥ పీతళీకృతవిద్రుమశ్రియా పదపఙ్కేరుహకాన్తిరేఖయా । నతదే
వవధూజనాళికే నవసిన్దూరపరాగవర్షిణీమ్ ॥ ౧౪ ॥ దురితానలదగ్ధచేత
నాంద్రుత ముజ్జీవయితుం దయావశాత్ ।పదపద్మనఖప్రభాఝరైర్జన
యన్తీమివజాహ్నవీం నవామ్ ॥ ౧౫॥ ప్రాయశః పయోధరగిరౌ భజతా వి
హారం పాథోజలోచనమనోహరిణేన ముక్తామ్ । రోమన్థఫేనకణసన్తతిము
ద్వహన్తీం మల్లీసరప్రతిమమౌక్తికహారదమ్భాత్ ॥ ౧౬ ॥ మధుజిత్క
టాక్షమథితే ముహుర్ముహుర్గ్ధని స్మితద్యుతిపరమ్పరానిభే । నవనీతవి
భ్రమకరేణ నాసికామణినా విశుద్ధఘృణినా విభూషితామ్ ॥ ౧౭ ॥ కరు
ణాపరిరమ్భశీతళాన్ కమలాడమ్బరపశ్యతోహరాన్ । నతవాఞ్ఛితనాక
భూరుహాన్ దదతీం దిక్షు కటాక్షసఞ్చయాన్ ॥ ౧౮ ॥ అహరన్తతమ
స్తోమజహజ్జ్యోతిరిఙ్గణమ్ । కలయన్తీం మృదుమదంకచైర్గర్భితచమ్పకైః ॥౧౯॥
సనాతనవచశ్చూడాసరసీచక్రవాకికామ్ । శౌరిచిత్తపయోరాశిచారువి
ద్రుమవల్లికామ్ ॥ ౨౦ ॥ సకృన్మఞ్జలిపరతన్త్రాం సరసిజనేత్రస్యసమ్పదంది
వ్యామ్ । అభివన్ద్య పద్మవాసామభజత రఙ్గేన్ద్రసవిధమాచార్యః ॥ ౨౧॥

దళదిన్ద్రనీలగళదంశుధోరణీనిరపాయగర్వభరపాటనద్యుతి। భుజగేశయా
నమజగేహదైవతం స ననామ యోగిజనమానపహంసః ॥ ౨౨ ॥ గ ॥ సగు
రు రమ్యోదధిమివ తుషారశైలశిఖరే*లోలమ్బమివ పుణ్డరీకకాననే మర
తకమివ మౌక్తికహారే చిహ్నమివ చన్ద్రబిమ్బే నీలోత్పలమివ నిర్ఝరసరిత్ప్ర
వాహే మృగమదమివ మలయజపఙ్కే ఫణిపర్యఙ్కే కృతావస్థానం సనకా
దిహృదయసరసిజలోలమ్బం సనాతనవచసా మాలమ్బ మభఙ్గురకరుణాస
నాథం రఙ్గనాథమవనమ్య హర్షపరవశో భగవద్ధ్యానసోపానాదికం స్తుతి
జాత మభిజాతపదాభ్యధికమభ్యధత్త ॥ ౧ ॥ ప ॥ విచిత్రమేతస్య సరస్వతీ
సా విశ్వప్రియం వృత్తముపాగతాపి। పరాస్త్రశఙ్క పటుభిర్విలాసైః ప
రం పుమాంసం ప్రమదం నినాయ ॥ ౨౩ ॥ మాలికాం సవిబుధేన్ద్ర రాదదే మా
ధవస్య మకుటాముపాహృతామ్ । తన్వతీం వరణదామశేముషీం తత్కృ
పాతరళలోచనామణేః ॥ ౨౪ ॥ గ ॥ అథ ఫలితమనోరథమాత్మానం ప్రతిప
ద్యమానః ప్రేమపరవశైః పౌరవిబుధజనై రనుగమ్యమానో వెఙ్కటనాథ
గురు ర్వాసగృహ ముపాసదత్ ॥ ౨ ॥ ప ॥ అథ వేదశిరస్సూరి మవదన్ రఙ్గ
వాసినః। కృతాభిలాషాః కృతినః కృష్ణమిశ్రనిరాకృతౌ ॥ ౨౫ ॥ అస్మాకమమి
తైః పుణ్యై రవతీర్ణో౽సి భూతలే । పారే గిరాం ప్రభావస్తే పారీన్ద్ర కవివా
దినామ్ ॥ ౨౬ ॥ వితతం కృష్ణమిశ్రస్య విద్యాదర్పం వ్యపాకురు । అశేషహ
రిదాశ్లిష్టం జుషేథాస్త్వం తతో యశః ॥ ౨౭ ॥ ఏకోభవానలఙ్కరోయతీ
శ్వరమతశ్రియః। అలఙ్కరోతి కిం చన్ద్ర దన్యో హరశిరఃస్థలీమ్ ॥ ౨౮ ॥ చ
తుర్ణామపి వేదానాం చారుతాకారి తే గిరా। వచోదేవ్యాః ధురయా వ
క్త్రాణామివ వేధసః ॥ ౨౯ ॥ వాదిపఞ్చాననాచార్యో వాచం తేషాం వతంస
యన్ । వాదినా కృష్ణమిశ్రేణ వాదం తనితుమైహత ॥ ౩౦ ॥ గ ॥ స వేదార
విన్దమధుకరో గురుః వాదాహవచాతుర్యవిలులోకయిషయా వివిధాభ్యో ది
గ్భ్యస్సమాగతై ర్విపశ్చిదపశ్చిమై రవిరళమాబద్ధమణ్డలై రధిష్ఠితపూర్వం
భగవతో రఙ్గనృపతే రాస్థానమణ్టపమధిగత్య ప్రతికథకేన తేన సహ ప్రాచీన
ఫణితౌ పతఞ్జలితన్త్రే కణచరణకథాయాం కాపిలకల్పనాయాం కౌమారి
లవచసి గౌరవసారస్వతే శాఙ్కరగ్రన్థే రామానుజయోగిరాద్ధాన్తే పా

---

* శాదమ్బం.

ఖ్యాదిష్వపరేషు విద్యావిశేషేషు వాసరానష్టాదశ హృష్టాన్తరఙ్గః ప్రసఙ్గం తరఙ్గయామాస ॥ ౩ ॥ ప ॥ ప్రత్యహం ప్రతిభటోక్తిచాతురీ మత్యశేత నిగమాన్తదేశికః। వార్షికే జలధరే విజృమ్భతే వర్ధతే కిము నిదాఘనైపుణీ॥౩౧॥ అనితరబుధలభ్యా నాత్మహృత్పద్మదివ్యత్తురగవదనహేషాసంశయస్థూలలక్ష్మాన్ । ఏకిరతి వచనౌఘాన్ వేదచూడార్యవర్యే విగతవిజయతృష్ణః కృష్ణమిశ్రో బభూవ॥ ౩౨ ॥ పరాభూతే తస్మిన్ కవికథకసింహోక్తినివహైర్నిరాతఙ్కా రేజే యతిపతిమతశ్రీరతితరామ్। యథా ద్యౌరమ్భోదేశముపగతే శారదదినైర్యథా వాజన్యాలే విరతిజుషి తైరేవ ధరణీ ॥ ౩౩ ॥ తదాకీలతరఙ్గితవిస్మయాస్సభాసదస్సర్వేఽపి ॥ ప ॥ విజయశ్రీపరిణయం వేఙ్కటేశే వితన్వతి। ప్రశంసావచనవ్యాజాత్ప్రాయోఽశీర్మన్త్రాన్నజూఘుషన్॥౩౪॥ ప్రాక్తనోక్తిశిఖాచార్యం ప్రౌఢైర్వ్యాచాంకదమ్బకైః । ప్రాస్తౌషీత్కృష్ణమిశ్రోఽపి ప్రాదుర్వినయమానసః ॥ ౩౫ ॥ గ ॥ భగవానపి రఙ్గరసికో నిగమశిఖరవచసామర్థా నతివితతగభీరానశేషానపి విశేషాదనఘపదవిన్యాసపూర్వక ముపన్యస్తవతే తస్మై కృతికులతిలకాయ పరితోషపరతన్త్రస్వాన్తః స్వాన్తరఙ్గజనముఖేన పారితోషికతయా వేదాన్తాచార్యపదమన్యేనకేనచిదలబ్ధపూర్వ మర్పయామ్బభూవ ॥౪॥ స్వయమపి రఙ్గసర్వంసహాసహచరసహధర్మచారిణీ సాక్షాత్కృతసరస్వతీ విలసితసర్వస్వస్య గురోస్సర్వతన్త్రస్వతన్త్రసంజ్ఞాం విమతవిద్వదభిమానరత్నశిఖామన్త్రికల్పా ముత్పాదయామాస ॥ ౫ ॥ప ॥ ఉల్లలాససనామభ్యా ముచితాభ్యాం గురూత్తమః। శార్ఙ్గీవ శఙ్ఖచక్రాభ్యాం దన్తాభ్యామివ కుఞ్జరః॥౩౬॥ సకలవిబుధపూజ్యాం వాదసామ్రాజ్యలక్ష్మీ మితరజనదురాపామీయుషస్తస్య సూరేః। దనుజమథనలక్ష్మీదత్తమాఖ్యాయుగం తచ్ఛ్వమపకురుత శఙ్కా చామరద్వన్ద్వశోభామ్ ॥౩౭॥ కథకవిజయలక్ష్మ్యాః కర్ణతాటఙ్కయుగ్మం రథపదమిథునం వాగ్బ్రహ్మజగజ్జాపిహారి । స్తనయుగమనురూపం కీర్తిధారాతరుణ్యా యుగళమగణి నామ్నోరస్య విద్యాపయోధేః॥౩౮॥ గ ॥ ఇత్థముద్ధతతత్ప్రత్యర్థినుదకదర్థనేన రఙ్గే సతామన్తరఙ్గే కిమపి కుతూహలమున్మీలయన్ శ్రుతివతంసగురుర్యతిపురన్దరమతమర్మాభిలాపక

‡ వాద్యమ. § రమణ.

స్తాభిలాషుకః కఙ్కరముఖకుదృష్టివిప్రలాపవిద్వేషిణీం శతదూషణీం అభిజ్ఞమతియువతితారావళీ మధికరణసారావళీం తథాగతాదిమతవిదారణతర్కసాధకకలాపం తత్త్వముక్తాకలాపం సముద్బోధితకథకసార్థబుద్ధింసర్వార్థసిద్ధిం నిరాకృతనిరీశ్వరవాదాశంసాం సేశ్వరమీమాంసాం ప్రతిభటరచితప్రబోధచన్ద్రోదయచాతురీపరాకరణధురీణం ప్రాలేయకరమివ పరిస్ఫురదఙ్కం సఙ్కల్పసూర్యోదయం నామ నాటకం ఇక్షుమివ విచిత్రసర్గం వీణావిశేషమివ వ్యఞ్జితధ్వనిగుణం యాదవాభ్యుదయం నామ కావ్యరత్నం అపరానపి తాత్పర్యచన్ద్రికా సచ్చరిత్రరక్షా నిక్షేపరక్షా రహస్యరక్షా గీతార్థసఙ్గ్రహరక్షా పాఞ్చరాత్రరక్షా శ్రీస్తవభూస్తవనీళాస్తవయతిరాజసప్తతిన్యాసతిలకన్యాసవింశతి వాదిత్రయఖణ్డనతత్త్వత్రయచుళకరహస్యత్రయచుళకతత్త్వపదవీరహస్యపదవీతత్త్వనవనీతరహస్యనవనీతతత్త్వమాతృకారహస్యమాతృకాతత్త్వరత్నావళీరహస్యరత్నావళీహృదయాభయప్రదానసారప్రధానశతకాఞ్జలివైభవ పరమపదసోపానోపకారసఙ్గ్రహరహస్యశిఖామణి మునివాహనభోగాహారనియతిహంససన్దేశమీమాంసాపాదుకాతత్త్వటీకాభిఖ్యాన్ అన్యానపి పారమైకాన్త్యశాలినోభక్త్యా తత్త్వహితపుమర్థధియం ప్రార్థయమానస్య కస్యచిద్దవీయసోఽపి దయనీయస్యమహీపతేః సమీహితవితరణక్షమాన్ తత్త్వసన్దేశరహస్యసన్దేశసుభాషితనీవీప్రముఖాన్ ప్రబన్ధాన్ నిబబన్ధ॥౬॥ ఏవమాబద్ధాభిరపరిమితాభిః కృతిభిరావర్జితమనితరసాధారణమస్య గురోరతిశయమాశుకవితావిభవాదపాచికీర్షుః కశ్చన కవిరభ్యాశమభ్యేత్య గిరమిమామపగతశఙ్కమఙ్కురయామాస॥౭॥ప॥ యది తే కవివాదిసింహతా శ్రుతిచూడాగురుధుర్య విద్యతే। పరికల్పయ పద్యధోరణీమనవద్యామధునా మయా సమమ్ ॥౩౯॥ ఆచార్యోఽపి॥ ఉక్తిమస్య ప్రతికవేరుద్దామమదమేదురామ్। ప్రకల్ప్య కర్ణపథగాం ప్రతివాచం వ్యశిశ్రణత్ ॥ ౪౦ ॥ ౫ ॥ అయి భద్రకవీన్ద్ర భవతు భవదభిహితమ్ ఇదమపి మయాభిధీయమానమాకర్ణయ భగవతోరఙ్గవసున్ధరారమణస్య ప్రణిపతనసమయే సమవేతానాం విఖ్యాతానాం విదుషాం పరిషది ప్రథమతః ప్రతిశ్రవమాబధ్య పశ్చాద్వచనచాతురీం ప్రపఞ్చయిష్యావః, ఏ

పుట, ౬౪. పఙ్క్తి, ౨౫. శ్లోక. ౩౭. అస్య వేదాన్తాచార్యేః ఇతి పాఠాన్తరం.

వణ్ణ్యో దావయో రాశుకవితాతరతమతా జగతా విదితా భవితా ॥ ౮ ॥ వ ॥
వాచమిత్థం సముదితాం వాదిసింహముఖామ్బుజాత్ । ప్రత్యగ్రహీత్స్వయ
మపి ప్రత్యర్థీ స కవీశ్వరః ॥ ౪౧ ॥ గ ॥ ఏతస్మిన్నన్తరే పరిఫుల్లమల్లికాప్ర
సవసౌరభాకర్షిణం ప్రకటితజడిమానం పవమానం కమపి పురస్కుర్వాణ స
రభిళశరసమరవిళమ్బసహకారితరాక్షీకటాక్షకళమ్బాభిఘాతాదివ లోహి
తాయమానమమ్బరమణిబిమ్బమపరామ్బుధితరఙ్గభుజఙ్గశిరోరత్నమాకల
యన్ అర్ణోరుహావైవర్ణ్యైకకర్ణేజపః కోకకులకుశలపరిపన్థీ కోపి సమయస్స
మజాయత ॥ ౯ ॥ తదాఖలు ॥ వ ॥ సమయచక్రసమీరవిధూననాత్సపది
సత్పథమధ్యపరిచ్యుతమ్ । తరణిమణ్డలమస్తశిలాహతం శిథిలరశ్మి పపాత
పయోనిధౌ ॥ ౪౨ ॥ పయోజినీం ప్రోషితరజోఽనుషక్తాం వ్యక్తీకృతాశా
వితతిః కరేణ । ఆశ్లిష్య భాస్వాననుతాపయుక్తో మమజ్జ మధ్యేచరమామ్బు
రాశేః ॥ ౪౩ ॥ అతుషారమరీచిరాతనోదపరామ్భోధితరఙ్గసఙ్గతః । మధు
మాథితనౌ కృతస్థితేర్మణిరాజస్యమనోరమాం రుచమ్ ॥ ౪౪ ॥ గ ॥ క్ర
మేణ నటనసమ్భ్రమారమ్భిణో నగరాజతనూజాజీవితేశ్వరస్య నిటలలో
చనజ్వాలేవ నిష్పతన్తీ జటాఝూటపటలీవ జృమ్భమాణా విభూషణఫణిఫణార
త్నద్యుతిలహరీవ విసృత్వరీ కనకకుఞ్చికేవ కైరవదళకవాటవిఘటనానుగు
ణా మణిశలాకేవ మహనీయతారాదీపదీపనోచితా పద్మరాగలన్తికేవ
ప్రాచేతసహరిద్వరారోహావదనాబ్జా ప్రత్యగ్రసిన్దూరరేఖేవ పశ్చిమగిరికు
మ్భికుమ్భస్థలస్య అరుణధ్వజపటీవ వరుణనగరసౌధస్య సౌగన్ధికవనీవ సిద్ధ
పథసిన్ధోస్సన్ధ్యా సమలక్ష్యత ॥ ౧౦ ॥ తదను దానలహరీభర ఇవ దర్పకద్వి
రదస్య మషీచయ ఇవ సన్ధ్యామరీచిదీపికాయాః మృగమదానులేప ఇవ విభా
వరీవిలాసిన్యాః కర్ణోత్పలకోరక ఇవ కకుభాం రాఘవ ఇవ రఞ్జితకౌశికః పరిణ
తగజ ఇవ పాంసులాన్తరదః సాంయుగీనన్నృపతిరివ సర్వాభిభయఙ్కరః ప్రదో
షానురక్తోఽపి పుణ్యజనపూజ్యవృత్తిస్తిమిరనికరో భువనకుహరమావవార ॥ ౧౧ ॥
వ ॥ అవిరళమహాన్తరాగదమ్భాద్గగనతరోరుదితాని పల్లవాని । గ్రసితు
ముపగతం కుహూముఖానాం కులమివ సన్తమసం వ్యలోకి లోకైః ॥ ౪౫ ॥
రుచాం పత్యౌ రామే రచితమృగతృష్ణావిలసితే తిరోభావం యాతే

క్వచన వనరాశౌ గతివశాత్ । తమోరూపేణ క్షణ్చరపతిరుపాగత్య తరసా జగ
ద్వన్ద్వాంసన్ధ్యాం జనకతనయాం హన్త జగృహే ॥౪౬॥ X ॥ నిర్జరపథోపి
నీరధిరివసముల్లాసితమీనః, నైఘణ్టుకవచఃకలాపఇవ కావ్యాలోకోపయో
గీ లీలావనదేశ ఇవ లక్ష్యమాణచిత్రశిఖణ్డిజాతః. వసుదేవఇవ రోహిణీపరి
ష్వఙ్గరమణీయః సురభిసమయఇవ సూచితమన్దస్పర్శనః సుభాషితశ్లోకఇవ
శ్రవణాలఙ్కారః బలదేవఇవ రేవత్యాశ్లేషోదయరఞ్జితః సన్తమససమలినో
పిసన్దర్శితలోహితాఙ్గః ఊరీకృతఖద్యోతోపిదూరీకృతఖద్యోతో వ్యద్యో
తత ॥ ౧౨ ॥ వ ॥ సన్ధ్యాకుఙ్కుమపఙ్కసఙ్గలలితాం ఖద్యోతసౌగన్ధికవ్రా
తోపేతతమిస్రచారుచికురాం స్ఫీతాసితాబ్జేక్షణామ్ । తారాభాతపనీయ
లేపపిధినా దేదీప్యమానామ్బరాం శ్యామాం శీతరుచిః ప్రసారితకరో రా
గాఞ్చితస్సస్వజే॥౪౭॥వియత్తన్త్రే తే విష్వక్తిమిరభరజమ్బాలభరితే*ప్రరూ
ఢాయాస్తారాకపటకలమాఙ్కూరవితతేః । జగద్దృష్ట్యాదోషస్సపది సము
దక్ష్యైదితిభయాదనేహో తన్మధ్యే విధుధవళకుమ్భం వ్యతనుత ॥ ౪౮ ॥ వియ
తిమజ్జ్య విసార్య మోహాదథో విపులదీధితిజాలమితస్తతః।అపజహార తమ
శ్శఫరవ్రజానసితవారిజబాన్ధవధీవరః ॥౪౯॥ X ॥ ఇత్థంప్రవృత్తవతియామవ
తీముఖే ప్రోక్తసూక్తిశిరసామాచార్యస్సాన్ధ్యంకర్మ నిర్మాయ ప్రతిస్ప
ర్ధినా తేనకవినా సమ ముదగ్రజ్వాలామాలాదీపజాలనీరన్ధ్రితయా విష్ణు
పదతాం వ్యక్తీకర్తు మభినవామివ తారానివహేనాబిభ్రాణ మాకర్ణ్యమాన
వీణావేణుమృదఙ్గశఙ్ఖరవతరఙ్గితం రఙ్గరాజమన్దిర మవిన్దత ॥ ౧౩ ॥ తత్ర
భగవదభివన్దనసమయే సజ్జీభూతాస్సఙ్ఖ్యావదగ్రేసరా స్త్రయీశిఖరదే
శికస్య తస్యచప్రతిభటకవేస్తాత్పర్యంపరిజ్ఞాయ తౌకవిమూర్ధన్యావన్యయూ
యుజన్ ॥ ౧౪ ॥ వ॥ విభావర్యామస్యాం విభుచరణరక్షావిషయకం సహ
ప్రసంపద్యానాం సపది యువయోర్వాదవితనుతే । కవేస్తస్యైవస్యాత్ప్ర
వికథకసింహత్వబిరుదం నిదేశోఽయం శౌరేర్నిరవధిమహిమ్నా విజయ
తే॥౫౦॥ఇత్థమాదిశత్సు సత్సు॥కరిష్యామితథైవేతి కవిః ప్రతిభటోవదన్ ।నిర
గాదాగ్రహస్రోతోనీయమానఇవాగ్రతః ॥ ౫౧ ॥ X ॥ సనిగమమస్తకగు
రురపి ప్రస్తావితవినయవిస్తార స్సభాస్తారాణాం పురస్తాదకమ్పనీయభఙ్గ

* ప్రరూఢానాం తారాఙ్కురపరిషదా మద్భుతరుచామ్,

పదనుకమ్పానుగృహీతస్య మే రఙ్గక్ష్మాపతిపదరక్షణీవిషయపద్యసహస్రవి
ధానే సౌదామినీసనాథస్య వలాహకస్య వర్ష ఇవ, చన్ద్రికాసాన్ద్రస్య చన్ద్రస్య
జగత్పరితోషణ ఇవ బాహ్యకరణసచివస్య మనసో బహిర్విషయానుభవో
త్పాద ఇవ వ్యాప్తిపరిశిష్టస్య పక్షధర్మతాజ్ఞానస్యానుమితిజనన ఇవ అవాన్త
రవాక్యార్థధీపరిరబ్ధస్య పఞ్చావయవమహావాక్యార్థజ్ఞానస్య పరామర్శసా
ధన ఇవ సామర్థ్యమున్నిద్రముద్భావయిష్యతీతి సప్రతిజ్ఞం సగద్య సదనమాసా
ద్య తస్యామేవ శర్వర్యాం సహస్రేణ కరైస్సమేతం సవితృమణ్డలమహార్ఘముఖ
సమయ ఇవ సహస్రేణ దళైః కరమ్బితం కమలం, కాసార ఇవ సహస్రేణ
పద్యైః ప్రసాధితం రఙ్గధురీణచరణావనీస్తోత్ర ముద్దామరస ముత్పాదయా
మాస ॥ ౧౫ ॥ తదను ॥ ప ॥ ప్రాచీనోక్తిశిరస్సూనోః ప్రతిజ్ఞా మహతీ
ద్రుతమ్ । ప్రత్యపద్యత పర్యాప్తిం శర్వరీ తు శనైశ్శనైః ॥ ౫౨ ॥ మాన్యా
మాధవపాదుకాస్తుతిరసౌ మన్దర్వా సర్వజిత్ప్రాంకీర్తింకామపి కల్పయిష్యతి
గురోరాశాన్తరవ్యాపినీమ్ । ఇత్థంభీతిభరేణ పశ్చిమగిరేర్మధ్యస్థలీమభ్య
గాత్కాలే తత్ర కుముద్వతీపరిబృఢో గాఢో బుభూషుః కిల ॥ ౫౩ ॥ హ
రిచన్దనచిత్రకశ్రియం హరిదశ్వో హరిదిగ్వధూముఖే । ప్రథయన్ ప్రథమక్ష
మాభృతః ప్రతిపేదే శిఖరాఞ్చలస్థలమ్ ॥ ౫౪ ॥ పూర్వాపరక్ష్మాధరశృ
ఙ్గభాజౌ* పద్మోత్పలేశౌ రజనీవిరామే । విదిద్యుతాతే వియదచ్యుతేన రథా
ఙ్గశఙ్ఖావివ ధార్యమాణౌ ॥ ౫౫ ॥ ద్విజరాజగోకులవిరోధకరో జలజాతసా
త్కృతవసుప్రకరః । అతివేలరాగభరితస్తపనః కథమారురోహ బత విష్ణు
పదమ్ ॥ ౫౬ ॥ విదళత్సరసీరుహాటవీవిగళత్సౌరభసారమేదురః । శిశిరో
హిమశీకరైర్దిశాం కుహరే కోఽపి చచార మారుతః ॥ ౫౭ ॥ గ ॥ విభాతే త
త్ర విశ్వామిత్రకులవిశేషకో దేశికో విధివదాచరితసాన్ధ్యకర్మ విశేషోఽయ
మశేషైరన్తేవాసిభిస్సహ దేవస్య రఙ్గేశస్య దివ్యామాస్థానీ మవగాహ్య
విమతపరిషదహన్తాలతాలవిత్రం విశ్వమ్భరచరణావనీస్తోత్రం విదుషాంశ్శృ
ఙ్ఖలవాచాం ప్రాచీకశత్ ॥ ౧౬ ॥ తదా పునరనవీనవచనశిఖరగురోరన్యా
దృశీం సూక్తిసుధాధారాం స్వైరమాస్వాదయన్తస్సన్తస్తావన్తోఽప్యేవం తు
ష్టువుః ॥ ౧౭ ॥ ప ॥ సబ్రహ్మా నిరపాయసూక్తి§లహరీవాచాలవక్త్రా

* పూర్వోత్తరశై. § పటలీ.

వళి స్సా వాచామధిదేవతా సచపునాః పాపత్యమానః శ్రుతౌ। ఏతే తావకహృద్యపద్యవితతైః స్తోత్రైర్యచితైః కృతైః కల్పేర న్నితరోఽమితమ్పచజనః కల్పేత తస్మై కథమ్ ॥౫౮॥ అద్భుతైస్తవవాక్పూరై రాపగా సా దివౌకసామ్ । విజితా వ్రీళయా విద్వన్ విషాదం భజతే సదా ॥౫౯ ॥ తావకేన యశోభూమ్నా తారాధీశః పరాకృతః । తతశ్శోకాతిరేకేణ శాన్త్యాభిఖ్య స్సజాయతే ॥ ౬౦ ॥ పరాకృతతమోభరాః ప్రతికవేరహన్తాహరా మరన్దరససోదరా మహితయుక్తిరత్నాకరాః । త్రయీశిఖరకిఙ్కరా స్త్రిదశవాహినీజిత్వరా జయన్తి గుణబన్ధురా జగతి తే గిరామఙ్కురాః ॥౬౧॥ శమదమార్జవధైర్యదయాక్షమావినయమార్దవసౌమ్యముఖాశ్శుభాః । గుణగణా జగతాం హృదయఙ్గమా స్త్వయి పరం సమవేత్య సమిన్ధతే ॥౬౨॥ తర్కాధ్వన్యపదావదై రభిహితా దవ్యాప్యవృత్తిత్వతః సంయోగస్సకలోఽపి కామపి వహన్ ఖ్యాతిం దరీదృశ్యతే । విశ్వాచార్య విచిత్రమేతదిహ తే దివ్యోదయాస్రోతసాం సంయోగ స్సరసోక్తిముగ్ధజలధే ర్వ్యాప్యైవ యద్వర్తతే॥౬౩॥ వీప్సావాజిముఖస్య వేఙ్కటపతే రావృత్తి రామ్రేడితం వ్యాసస్య ప్రతిబిమ్బనం ఘణభృతాం పత్యు ర్విభాషా గురోః । మూర్తిర్భాష్యకృతః పరేతి జగతీసన్తోషచిన్తామణిం సన్తస్త్వా మనపాయసూక్తిశిరసా మాచార్యమాచక్షతే ॥ ౬౪ ॥ ౫ ॥ ఇత్థంస్తుతిముఖరేషు విబుధనికరేషు ప్రత్యర్థిసకవి రత్యర్థమాశ్లోదవర్షిణీమాచార్యభణితిమాకర్ణ్య వ్యపగతగర్వో వినయముద్వహన్నన్మ్రస్తకీభవదపత్రపాప్రవాహపరిభ్రమణవశజనిత మివ శ్లాఘాశిరఃకమ్పమసకృదనుభవ న్నాత్మకృతాన్ హరిచరణత్రాయిణీవిషయాన్ శ్లోకాన్ సఙ్ఖ్యయా గుణేనచ తనుతరత్వాదనావిష్కుర్వ న్నబోధకృతమపరాధం క్షమస్వేతి తస్య చరణయో ర్ద్వాదశకృత్వః ప్రాణంసీత్ ॥ ౧౮ ॥ ౬ ॥ సభాసదస్తేఽథ సమగ్రహర్షా స్సహస్రమహ్నాయ దదు స్సమస్యాః । విద్యానిధేరస్య గురో ర్విధాతుం పుఙ్ఖానుపుఙ్ఖాని పునర్యశాంసి ॥౬౫॥ సదస్యైర్వితీర్ణం సమస్యాసహస్రం స వేదాన్తవిద్యాగురుస్సద్య ఏవ । సమాపూర్య వాగ్భిః సముల్లాసభాగ్భిః పునఃపూజితస్తైర్జగాహే స్వగేహమ్ ॥ ౬౬ ॥ ౭ ॥ ఏవం సత్త్వోత్తరఙ్గం రఙ్గపుర మధివసతి గురౌ జాతుచిత్ మనోమాతరిశ్వపత

ఘోరసోదరీభవత్పృథుఖురకుద్దాల నిర్దళిత వసుధాతలబహుధాసముద్య
దస్తోక రజఃస్తోమచుమ్బితచతురర్ణవీపయః ప్రవాహాః * ఘటికావిశేషా ఇవ
కాళరాత్రీణాం, కింకరా ఇవ కృతాన్తస్య మహీసురకులమహీధరదా
రణదారుణకులిశాయమానా యవనాదయః కలశజనుషః కకుభం కాకో
దరా ఇవ కేతకీం దావానలా ఇవాటవీం అల్పశ్రుతా ఇవ శ్రియం మావ
వ్రుః ॥ ౬౫ ॥ వ॥ చరమయుగామ్బరాశికుహరోల్లలదుత్కలికావిశయపిధా
నధూర్త్యయవనాగమదూనసజ్జనాన్। నిగమకోటీటసూరి రచిరాత్పరిపాతుమనా
వ్యతనుత శౌరిహ్యాంకితుకహేతుమభీతినుతిమ్ ॥ ౬౬ ॥ గ॥ అనన్తరమా
చార్యవిరచితేనాభీతిస్తవేన ప్రాదుర్భూతప్రసాదో భగవాన్ రఙ్గభూరమణః
ప్రాణభృతామభయప్రదాతుకామో హయసన్తతేరచిన్తితమేవాన్తము
త్పాద్య హరిదన్తరాదస్మాత్కాలీయపరివారమివ కాళిన్దీహ్రదాత్తమరా
తివర్గం నిర్గమయాంబభూవ ॥ ౬౭ ॥ వ॥ తాం దిశం యవనైర్ముక్తాం శ్ర
త్వాన్తగురురైతత । ప్రావృషేణ్యాదినాపాయాత్ప్రసన్నామివ పద్మి
నీమ్ ॥ ౬౮ ॥ ప్రవచనకృతే వ్యాసాచార్యైః ప్రణేతృభిరర్పితాం ప్రణయ
భరితో వేదాన్తార్యస్తతోనుదినేదినే। వినతసదసే వీతాతఙ్కం విచిత్రత
ర్కికాం యతిపతివచోవ్యాఖ్యామాఖ్యాదనర్గళధీరసౌ ॥ ౬౯ ॥ అథ రఙ్గపు
రాత్సహానుగై రనఘాచారవిదాం పురస్సరః। నళసేతునిరీక్షణేచ్ఛయా నిర
గచ్ఛన్నిగమాన్తదేశికః ॥ ౭౦ ॥ గ॥ క్రమేణ సగురురచ్ఛహృదయః స్వచ్ఛ
న్దసంక్రీడమానపాఠీనాయుధీయశుద్ధాన్తశాతోదరీపరిషదురోజపరిచ్యుత
పాటీరపఙ్కశఙ్కాకరై రచలతల్లజప్రతిమల్లకల్లోలపరమ్పరాపునఃపు
నరాస్ఫాలనవశవిశీర్ణజలాస్వాదివలాహకానుకారిభిరపయశఃప్రరోహైరివ
హాలాహలజననజనితైః ధూమస్తోమై రివ బాడబజాతవేదసో బహుళత
రైశ్శైవలైః క్వచిన్మేచకితం, పరితో లహరీసమీరాస్వాదమాంసళపర్య
ఙ్కాతన్ద్రయధుర్యనిర్యన్త్రిణ నిశ్వాసశ్వసనచలితశయాన శార్ఙ్గధన్వ
నాభీశతపత్రకీర్ణపరాగపిశానానుకృతినా, గైరికనికరేణేవ మధుమథనస
మయక్షుభితమన్దరగిరివిగళితేన, శతహ్రదాసముదాయేనేవ శైవాలపరీ
వాహసహచరేణ విద్రుమపటలేన పాటలితం। అన్యతో లతాన్తసన్తతిభిరివ

* ఉల్కావిశేషా ఇవ.

లహరీలతికానాం కర్ణచామరైరివ సలిలకరికళభానాం విద్రుమరుచి సన్ధ్యాసమిద్ధాన తారకానుకారిణీభి ర్డిణ్డీరఖణ్డమణ్డలీభిః పాణ్డరితం పత్త్రిర థకులప్రఖ్యాతినటీనటనరజ్జునిభేన ప్రబలతరపాతకవిషమూర్ఛితజనజీవాతు నా సేతునా సీమన్తితం నిధినిచయ మివ శోభమానశఙ్ఖమకరకచ్ఛపం నీర జలోచనమివ నిఖిలభువనాధారం పయోదగణ మివ పరిస్ఫురితపుష్కలావ ర్తం నిరఙ్కుశతరఙ్గనిర్ఘోషనిరాకృతకల్పాన్తకఙ్కటీకాట్టహాసం త ముద న్వన్తమాత్మదృశోరతిథీచకార ॥ ౨౧ ॥ ప॥ మణిక్రముకశుక్తికాఫణిలతాద ళౌఘం ముదా విధాయ లహరీకరైర్విశదఫేనశాటీమపి। ఉదారరవకైతవా దుచితమన్త్రిముద్ఘోషయ న్నపూపుజదివామ్బుధి శ్శ్రితకిరీటవిద్యాగు రుమ్ ॥ ౨౧ ॥ విష్వగ్విజృమ్భితవిద్రుమద్యుతిమిషాత్తామ్ర ప్రాయ చేలం నవం బిభ్రత్కమ్బుకమణ్డలూజ్జ్వలకరః కల్లోలదణ్డాన్వితః। ప్రెష్ఠోక్తిం ప్రథయా మ్బభూవ నినదైరుచ్చైస్తరాముద్గతై ర్వ్యాఖ్యాపారగుణామ్బుధిం గురువ రం ప్రీళాదివామ్భోనిధిః॥ ౨౨॥ అశేషపూజ్యోగురురేషపుణ్యా దభ్యాశమ భ్యైదిమమేతిసిన్ధుః । ఉద్దీపయామాస మణిప్రదీపా నుదగ్రకల్లోలవితర్దికా సు ॥ ౨౩ ॥ సన్నికర్షజుషిసజ్జనచన్ద్రే సమ్మదాదివసరిత్పరిణేతుః। సర్వతో విపులశాస్సమభూవన్ సాన్ద్రశైవలకదమ్బకదమ్భాత్ ॥ ౨౪ ॥ హస్తమం హఃకదళికా మబ్ధిహస్తిప్రసారితమ్। శుణ్డాదణ్డమసౌ సేతుం శశజైకృతి శేఖరః॥ ౨౫ ॥ సంస్నాయభక్తిభరితస్సహశిష్యయూథైః పాథోనిధేఃప యసి పావనశీలశాలీ। కూటస్థమేషకురుకానగరేగురూణా మానర్చ్యహర్ష జలధౌచపునర్మమజ్జ ॥ ౨౬ ॥ పరాఙ్కుశగురో స్తత్ర గిరాంభావంప్రకాశ యన్ । గ్రన్థానభిదధేప్రాచాం పన్థానమయమాశ్రితః ॥ ౨౭ ॥ తతోఽను వృషశైలాగ్రే తత్త్వంపరముదఞ్చితమ్ । ప్రణమ్యయాదవగిరిం ప్రత్యపద్య తదేశికః॥ ౨౮ ॥అనిదానదయాభరంశ్రుతే రవతంసోత్పలమద్భుతంమహః। యదుభూమిధరేకృతోదయం యమినాంసేవ్యమసావవన్దత ॥ ౨౯ ॥ పరిప న్థివదావదామ్బుదాన్ పటుభిర్వ్యాఘ్రచణ్డమారుతైః।అనపాయయశోనిధి ర్నుదన్నయత్తత్ర దినాని కానిచిత్ ॥౩౦॥ అనుభావేనతత్రత్యాన్ హర్ష యిత్వాసుమేధసః । కవివాదిమృగాధీశః కాఞ్చీంపునరుపేయివాన్ ॥౩౧॥

తత్ర తామరససోదరనేత్రం వృత్రవైరిమణిమఞ్జుళగాత్రమ్ । నిస్తులం
నిగమమస్తకరత్నం వస్త్వవన్దత కృతీ స చిరత్నమ్ ॥ ౭౨ ॥ అభివీక్ష్య
చిరాత్ప్రపిత్స మామ్నాయశిరసాంగురుమ్ । కాఞ్చీనగరవాస్తవ్యాః కా
తుకంసుధియోమోదథుః ॥ ౭౩ ॥ X ॥ పురే తత్ర పుణ్యతమే నివసతో నిగమాన్త
గురోర్నిఖిలతన్త్రస్వతన్త్రితాగుణమత్యుష్యమాణో మాన్త్రికః కశ్చిదు
పాస్తసీమానమహాసాధ్య వచనమిమం మహాన్తావల్లరీపల్లవం వ్యాజహార ॥ ౨౨ ॥
ప ॥ నిఖిలపణాధరేన్ద్రకులగర్వనిరాసకలావితన్త్రేషు మాంవినావిబుధవర్య
నకోపి పటుః । తపనపక్షోన్నతద్విపకులవిధ్వంసనిరోధపిధా కలశభవేతరః కథము
పైతి ధురన్ధరతామ్ ॥ ౭౪ ॥ శేషశ్శేషత్వశైలీం ప్రథయతి సహసా వాసు
కిస్స్వాసురభ్రొలాభె లోభందధానో దిశిదిశి సభయం లమ్బితోబద్ధ్వ్రీడీ
తి । కార్కోటకః కోటరాన్తర్గ్లపతి గిరిబిలే తక్షకః క్షీణకోపః శేతే స్థితా
గ్రహేణ స్ఫురతి దృశి యదా వ్యక్తిమాకారశక్తిమా మే ॥ ౭౫ ॥ విషధరనిక
రాగ్రమయా విముక్తాన్ విస్ఫురఫూత్కృతిభీషణాన్నిరోద్ధుమ్ । పతగప
తిపదా మదీశ్వరోఽపి ప్రభవతి నైవ కుతః కథా పరేషామ్ ॥ ౭౬ ॥ మదభిమ
న్త్రితవిజృమ్భితశక్తికే మహతి భోగినిపూత్కృతివర్షిణి । సపది సాధ్వసవా
రినిథౌ పతే దురగశాయి తమల్లసితం మహః ॥ ౭౭ ॥ X ॥ ఏవంవిధనిరవధిక
మన్త్రశక్తిశాలినామయా ప్రేరితాన్మరుదాత్మప్పురీణ భవానపిమన్త్ర
విద్యావైదగ్ధ్యేననిరుధ్య శిష్యవిద్యాస్వతన్త్రితాబిరుద మవ్యాహతంవహ
తాదితి ॥ ౨౩ ॥ అథ తథావిధవితథాలాపమోదినో మన్త్రవాదినో వచన
మాత్మకర్ణపథపథికమారచయ్య గురు రచిన్తయత్ అహో దురహన్తా
సన్తతిరముష్య యదయ మవనివహనపిధా తార మహినికర నేతార మహిత
న్తారమఖిలఖగనియన్తార మవనసాయ్యసఙ్కల్ప మహిరాజతల్ప మపి
మహతా మోహేన న బహుమనుతే। నూనమేతాదృశానామవలేపదహన
మవశ్యంకర్తవ్యమితి సిద్ధత్తైవచనజాతమేతత్ యత్పునః "యథాశక్తి
నిగృహ్ణీయాద్దేవతాగురునిన్దకాన్" ఇత్యాదికం ॥ ౨౪ ॥ ప ॥ ఇత్థం విచిన్త్య
నిగమాన్తగురుర్గరీయాన్ సన్తన్మనస్తవతి మాకలయన్నుదారమ్ । రేఖాస్స
ప్తతిలిలేఖ తదాతదీయా రోద్ధుంభుజఙ్గనివహాన్ మహనీయశక్తిః ॥ ౭౮ ॥

తత్రాన్తరే తత్తదపూర్వవిద్యాసఙ్కేతకేళీసదనస్య సూరేః। లోకోత్తరం లోకయితుం ప్రభావం సర్వేఽపి పౌరాః సహసా సమీయుః॥౮౯॥ సమాన్త్రికోఽపి ॥ ఉద్వేలఫూత్కారమరుత్ప్రరోహై రుద్వేజితాశేషజనాన్తరఙ్గాన్। ఉదగ్రదర్పాన్ ముముచే ససర్పా నుద్దామవిఖ్యాతిమవాప్తకామః ॥ ౯౦ ॥ ఉత్తైరురాద్యామురగాస్తదైకే రేఖాంద్వితీయామపి కేచిదుగ్రాః। తతఃపరంగన్తుమపారయన్తః పాశోపమత్వంప్రథయామ్బభూవుః ॥౯౧॥ ఆలోక్య మన్దాననిలాశనేన్ద్రా న్నాచార్యధౌరేయమనోర్మహిమ్నా। దర్పస్యభూమ్నాఫణిరాజమేకం సర్వస్వభూతంసపునర్ముమోచ ॥ ౯౨ ॥ తతస్తమాశీవిషమాపతన్తం విలఙ్ఘ్య రేఖామఖిలాంవిలోక్య। వేదాన్తసూరిర్వినతాతనూజం దేవం*జవాదస్తుత దణ్డకేన ॥ ౯౩ ॥ గ ॥ తస్త్రౌణెనత్రయ్యన్తగురుధుర్యోదీరితదణ్డకస్తుతిపరితోషితమనాః పవనాశనలలనాపత్రభఙ్గహారీ భగవాన్ రుద్రాసుకీర్తిజీవితేశ్వరోపి ॥ ప ॥ పక్షౌన్తోద్యన్తఙ్ఝానిలవలయ సమాకృష్టపాథోధరౌఘో భూమాభోగిస్ఫుటోద్యన్మణిఘృణిపటలీదీపితాశావకాశః। కిం మేరుః కింకృశానుః కిమయమినఇతిప్రేక్షితస్సర్వలోకైరభ్రాదాగత్య వేగాదహరదహిపతిం తంపునశ్చోత్పపాత ॥ ౯౪ ॥ ఉన్మదంతమురగాధిపంబలా దుద్గృహీతవతి పత్రిశేఖరే। విస్తులంనిగమమౌళిదేశికం నిశ్చికాయ హృదయే సమాన్త్రికః ॥౯౫॥ వినమ్యభక్త్యా విహితాఞ్జలిస్తం విద్వద్వరం విస్మయసిన్ధుమగ్నః।వాతాశనం దేశిక దాపయేతి వీతావలేపస్స పునర్యయాచే ॥ ౯౬ ॥ గ॥అథమాన్త్రికాభిమతం విధాతుకామేన దయాపరవశేనదేశికేన పునరపి స్తుతః పతగరాజః ప్రతిభటమదవిభవనాశనః పవనాశన మముఞ్చత ॥ ౯౭ ॥ ప ॥ సమాన్త్రికోఽపి సన్తుష్ట స్సఙ్గృహ్య తమహీశ్వరమ్ । ఆచార్యమాగమాన్తానా మభిపూజ్య గిరా యయౌ ॥ ౯౮ ॥ గ ॥ స గురు రథ సనాతనసరస్వతీశిఖరకాసారకువలయస్య,సామజాచలనిలయస్య భగవతో వరదరాజస్యాజ్ఞానుజ్ఞారూపానఖిలానపిధర్మాన్ సకలగుణోపేతయా సహధర్మిణ్యా సహ సమాచరన్నాస సరానతిసుఖమత్యవీవహత్ ॥ ౯౯ ॥ ప ॥ అజాయతాస్మా దథ వేఙ్కటేశా దాశ్చర్యభూమా వరదో బుధేన్ద్రః। వేధాయ

* జవాప స్తుతిదణ్డకేన

థా మాధవనాభిపద్మా ద్వైధో యథా వా వదనాత్తదీయాత్ ॥౯౮॥ అథ
తవిద్యాతతిరేవ తా తా దారబ్ధమర్యాదనిరాసలీలః । యశఃప్రకాశో వరదః
ప్రపేదే యతీన్ద్రసిద్ధాన్తజయధ్వజత్వమ్ ॥ ౯౯ ॥ వివృణ్వానానన్తకథ
సదసాం కామపిధియం విశుద్ధానాం వాచాం కుశలమనపాయం విదధతః ।
విరుద్ధానాహన్తావిగళనధురీణాంస్స వరదః ప్రబన్ధానాతానీదధికరణచిన్తామ
ణిముఖాన్ ॥ ౧౦౦ ॥ పశ్యతస్స్మృతమశేషకలానాం పారగం నిగమమస్తక
సూరేః। మానసం సలిలమానుషకేళీ మాతతాన పరితోషపయోధౌ ॥౧౦౧॥
కదాచనాసౌ కవివాదిసింహః కారుణ్యధారాపరతన్త్రచేతాః । సదో్ఖ్యై
రహస్యత్రయసారరూపం *స్వమ్బోధసర్వస్వ మథాదిదేశ ॥౧౦౨॥ X ॥ స
మయే తత్ర సముదితత్వరతరణికిరణపరిరమ్భసముల్లసదమ్భోజవిజృమ్భమా
ణమకరన్దలహరీసహచరీభిః, సారసూక్తిపారమ్పరీభిః సంసరణసరణిజఞ్ఝా
లజనతాపసన్తాపనివర్తనీం వర్తనీం ప్రవర్తయన్తం జలదమివ భువనానుకూలా
వతారం జపపరమివ పుణ్డరీకాక్షాన్వయభూషణం, పరమవ్యోమపరిబృఢమి
వానన్తసూరిలాలితవిగ్రహం, పఞ్చాననమివ వివిధాగమగిరిపరిచయమాకల
యన్తం స్మృతివచనమివ వర్ణక్రమవ్యక్తీకరణనిపుణం, తాపసమివ జటాధురన్ధ
రం, చన్దనమివ చర్చ్యాతిశయం, అమరతటినీపూరమివ పరిగృహీతయా
మునసారస్వతప్రవాహం, రాఘవమివ లక్ష్మణానురాగిణం, ఇక్ష్వాకుమివ
మాలేనమనునా లబ్ధాత్మానం గగనతలమివ తారావృత్తితరఙ్గితరుచిం సా
మ్రాజ్యమివ సమన్త్రిరాజనిష్ఠం విధిమివ వృత్త్యముఖ్యవైవలబ్ధార్థం హా
రమివ ముక్తావదాతమాకలితసూత్రస్థితిం చ మేరుమివ కల్యాణమేదురం విష్వ
గభివ్యక్తవివిధవిద్యాధరం చ వినతాతనయమివాహితాపనయనం ధనఞ్జయ
మివ కృతధర్మజాతానురాగం, జలధిమివ జవార్దనశోభితాశయం, ధ్రువమివ
సునీతిసిద్ధోదయం, సుదేష్ణాజానిమివ సూచితోత్తరోత్తరానన్దం అలఙ్కారని
కరమివ ప్రతీపాత్మపాపహ్నవప్రౌఢోక్తిభరితం, విషమోత్ప్రేక్షావ్యతిరే
కవిస్ఫురితం భ్రాన్తిమదనన్వయవిలసితం చ నిశాకరమివ నిరాకృతపద్మినీ
ప్రణయమపరాగోదయానుషఙ్గిణం చ నృత్యోద్యతకలాపినమివ నిజపక్షం వి
చిత్రం విస్తృణానం, అధ్వరమివ దక్షిణాధిగతాతిశయం, ఆదిమయుగమివా

* సమ్బోధ.

సుకృతపదం, కృష్ణమివకృతనరకవిజయం మధురోదితమక్రూరవచసా
ప్రీతంచ సమీరకుమారమివసత్త్వాతిరేకవిజితాతురం వత్సరగణమివభవవి
భవపరాభవానన్దశాలినంవృషవిరోధివిక్రమమన్మథవికృతివిజయోపేతంచ
లోకమివపుణ్డరీకాదిసాధువాసనామోదితం కీర్తిమన్తంచ మహాగిరిమివ
భృగువ్యాసాభినన్ద్యం విశుద్ధహేతుమివవిపక్షాద్వ్యావృత్తమసత్ప్రతిప
క్షంచ న్యాయాదిమసూత్రమివతర్కసిద్ధాన్తనిగ్రహస్థానవాదోజ్జ్వలం సం
శయప్రమాణనిర్ణయప్రయోజనంచ బుధమివసౌమ్యం శృఙ్గారమివశుచిత
రూపవిఖ్యాతముజ్జ్వలతాముద్వహన్తంచ వివాహమివపురస్కృతబహుప్ర
తం వనమివతుఙ్గశ్రీఫలజపోపేతమధిగతమహోయజ్ఞాఙ్గంచ వాక్యమివాకా
ఙ్క్షాయోగ్యతాసత్తిశోభితం, సరస్వతీమివనానాతీర్థాదరిణం, నారదమివమ
హతీంగీతానుగుణశబ్దరేఖామాకలయన్తం, ధిషణావితానమివగుణాష్టకసిద్ధి
సాకాఙ్క్షం, సావిత్రీప్రథమచరణమివ వరేణ్యపదప్రయోగవిఖ్యాతం, పన్న
గరాజమివ ప్రకటితపరబ్రహ్మపదత్రాణభావం, బహుముఖకృతశబ్దోపన్యా
సంచ రామాయణమివకుశలవాదివర్ణితశ్లోకం, సుగ్రీవమివవిధూతవిరూపా
క్షపారమ్యం, వినతయాధోపసేవితం చ, కౌస్తుభమివ పురుషోత్తమహృద
యోపలాలితం ఉద్యానకుహరమివపరాకృతప్రభాకరగోకలాపం, గోకుల
మివకపిలాలాపభేదకుశలం ప్రచలితపశుపతివాదంచ రసనివహమివాద్భుత
కరుణోత్సాహోపేతం కోపశోకభయశాన్తిశోభితంచ కమలాకరమివ
సూర్యాలోకలోలుపం, గుణాశ్రయమపిద్రవ్యభావమలభమానం లోకబన్ధు
మపితమసానభిప్లుతమనుపజాతచ్ఛాయాయోగంచ సుమనోగణాగ్రగణ్య
మపిరజోగన్ధరహితం పరిశీలితస్మృతిమప్యపూర్వానుభవోదయం సుమతి
మపివిశాలైశ్వర్యానుభవనిస్పృహం, కల్పకమపివాసపురవాసాదరమకు
ర్వాణం పరిత్యక్తపల్లవంపరిహృతకలికంచ, సత్కృతిసాదరమపి సత్కృతి
నిరాదరం, కర్మధారయాన్వితమపి ద్వన్ద్వసహిష్ణుం సమాఖ్యాలిఙ్గవాక్య
ప్రకరణస్థానభూతమపిశ్రుతేః ప్రాబల్యమశ్నువానం, నిరుపమయోగనిరత
మపనిరాకృతయమనియమం, సిద్ధోపాయజాతావలమ్బనమపిపరాకృతదా
నభేదం, కృష్ణవర్త్మానమపి శీతళాత్మానం, సహవర్తినమపి పరిత్యక్తపరహిం

సావ్యాపారం గురుమపి కావ్యోక్తికారిణం దోషజ్ఞమపిగుణైకదర్శినం విబు
ధకుఞ్జరమపి పదన్తం కవికథకకణ్ఠీరవమపి కటకమపనీభృతామగణయన్తం, వి
శ్వామిత్రవంశావతీర్ణతయా విమతవిబుధసృష్టిభేదమాదధానమాగమా
న్తాచార్యమఖిలహారిదన్తరాదాగతా విపశ్చితస్సర్వేఽపి విశ్వాసమమన్దం
విదధన్తస్తమవన్దన్త ॥ ౨౭ ॥ అథపునరాచార్యభక్తిరసికానామమీషాంవి
దుషాంపరిషది అనవరతాభిలాపసముచితం స్తోత్రమిదముదజృమ్భత ॥౨౮॥
ప ॥ కస్మైచిదస్తు కరుణాదిమజన్మధామ్నే కల్యాణకల్పతరవే గురవే ప్రణా
మః । వేదాన్తదేశికపదం వితతార యస్మై వాచాంవిలాసమనుభూయ ము
దా ముకున్దః ॥౧౦౩॥ యం వాదిహంసజలదో యతిరాజవాణీవప్రైర్వివే
కతటితాభరితః పుపోష । తంకల్పకం కమపి తాపహరం ప్రజానాం శాఖాశ
తైరుపచితంశరణంభజామః ॥ ౧౦౪ ॥ వంశప్రదీపమనపాయమనన్తసూ
రేర్వేదాన్తమోహతిమిరక్షపణప్రవీణమ్ । ఆరోప్య కేచిదనఘా హృదయే
షునిత్యం ప్రత్యక్షయన్తిపరమంపురుషంనిలీనమ్ ॥ ౧౦౫ ॥ పరిత్రాతుంవే,
దాన్ ప్రబలకలిపాథోనిధిఝరీజరీజృమ్భన్మాయాకథకకృతివీచీకబళితాన్।
జగత్యాం యోజజ్ఞే జనిజలధిజాతాఘలహరీనిమగ్నానప్యస్మాన్నిగమము
కుటీసూరిరవతాత్ ॥౧౦౬॥ నిశాతజ్యోదఞ్చన్నిరుపమహయగ్రీవకరుణా
పరీరమ్భోజ్జృమ్భత్పటువచనధాటీపిలసితః।ప్రహృష్టైర్విద్వద్భిః ప్రతిభట
కథాటోపవిజయా ద్వితీర్ణం ధత్తేఽసౌ కవికథకసింహత్వబిరుదమ్॥౧౦౭॥
ప్రణాదం నాదత్తే క్వచిదపి కణాదోక్తిపథికః క్షమాయా మాయామంన
చ దధతి మాయామతగిరః । అసఙ్ఖ్యాః సాఙ్ఖ్యాదేః కథిత మయతే దూ
షణగణాః కథానాంసన్తానంకవికథకసింహే కలయతి ॥ ౧౦౮ ॥ మహీ
యాన్ హర్షశ్చేన్మధుమథనసాయుజ్యమహిమా ప్రపత్త్యాతత్ప్రాప్తిర్భవ
సరణిభాజాంభవతిచేత్ । వివేకస్తస్యాశ్చేన్నిగమముకుటీదేశికగిరా వినా
తాం విద్యా కా విబుధజనహృద్యా విజయతే ॥౧౦౯॥ కదాచిద్యశ్చిత్తేక
లయతి వతంసంసుమనసాం పదామ్భోజద్వన్ద్వం కవికథకపఞ్చాననగురోః।
సవిద్యావైదగ్ధీంసపదిలభతే విశ్వవినుతా మనన్యా మాధత్తే హరిచరణభ
క్తింనవనవామ్ ॥ ౧౧౦ ॥ ప్రతిజ్ఞాంప్రౌఢానాంసదసి సముదీతాంఫలవతీం

ధాతుం విఖ్యాతాన్ త్రియుగచరణత్రాణవిషయాన్। సహస్రం యః శ్లో
కాన్ సదిమధుధారాసహచరాన్ వితేనే స శ్రీమాన్ వితరతు మనీషావిల
తమ్ ॥ ౧౧౧ ॥ తార్క్ష్యం తార్క్ష్యాద్రౌ భజత తవకుతో వాదతుష్టిః కు
తస్తే మౌనం వ్రతం తే గురుమతకుతుకిన్ సౌగతాః కా గతిర్వః।
ఇత్థం ఘోషాః ప్రథన్తే దిశి దిశి విదుషాం దీర్ఘసన్తోషభాజాం వాదాన్ వే
దాన్తసూరౌ రచయతి వచనైర్దుర్జయైరుజ్జిహానాన్ ॥ ౧౧౨ ॥ వేదాః ఖేదం
న జేరన్ మునినికరవచోమఞ్జరీ మఞ్జిమానం ముఞ్చ్యా దఞ్చేద్వివేకో ముహురర
ఘాలయం కిఞ్చ భజ్యేత భక్తిః। కుర్యాత్తోర్ధ స్తమిస్రం నిరవధి మదనో
న్నద్ధిమానం న పిద్ధే ద్వేదాన్తాచార్యరూపం యది భువి న భజే ద్వేఙ్కటేశస్య
సూక్తిః ॥ ౧౧౩ ॥ హరతి ప్రతివాదిగర్వముర్వ్యామనవీనోక్తివతంసదేశి
కేన్ద్రే। చకితశ్చతురాననో విధత్తే వనజాతే వసతిం గిరాం గిరీశః॥ ౧౧౪॥ (త
త్త్వన్మతస్థవిదుషాం కథకస్య బుద్ధిరారాధ్య దేవనిచయాన్ బహుకాలలబ్ధా।
వేదాన్తదేశికగిరా వినివృత్తగర్వా వేగాద్వినాశముపయాతి బతఖర్వకాలే॥)
నిగమాన్తగురోః కలాకలాపైః పరిభూతో న దివా ప్రకాశమేతి। అపకీర్తిభ
రం కిళ జడ దమ్భా దధిగచ్ఛన్నపి పర్వశర్వరీశః ॥ ౧౧౫ ॥ ఆమ్నాయచూ
డార్యపథాధ్వనీనాన్ పర్యాయసూర్యాన్ పరిచిన్మహేఽన్తః। ఆలోకమా
త్రాదపి యే జడానామాద్యామవిద్యారజనీం క్షిపన్తి ॥ ౧౧౬ ॥ అన్యేషు బ
ధ్నాతి కథం మనీషామామ్నాయచూడార్యవచోరసజ్ఞః। రమ్యే తటాకే రతి
మాదధానో రజ్యేత హంసః కిము పల్వలేషు ॥ ౧౧౭ ॥ లలన్తి యేషాం వదనా
న్తరాలే వేదాన్తవిద్యాగురుసూక్తిమన్త్రాః। విజ్ఞాయ తాన్ విష్ణు*పదైక
లభ్యాన్ కృతాఞ్జలిర్యాతి కృతాన్తవర్గః ॥ ౧౧౮ ॥ వదన్తు కేచిద్వచనం చి
రత్నం పరన్తు తన్త్రాన్తిమపరేఽధరాయామ్। వయం తు వేదాన్తగురోరభిఖ్యాం
సఙ్కీర్త్య సద్యస్సఫలాభవామః ॥ ౧౧౯ ॥ విలోక్య చేతః కలుషాంబురా
శిం వృథైవ చిన్తామిహ మా కృథాస్త్వమ్। అస్మాకమాస్తే తరణిర్గుణాఢ్యా
త్రయ్యన్తవిద్యాగురుభక్తిరూపా ॥ ౧౨౦ ॥ వైరాగ్యం చేద్భవతి విషయా
రణ్యవీథీవిహారే భక్తిర్భవ్యా భగవతి రమామన్దిరే బన్ధురా చేత్। కాలక్షే
పో నిగమమకుటీదేశికేన్ద్రోక్తిభిశ్చేత్ కావా కాఙ్క్షా వద హృదయ తే ము

* పా. న్మైక.

క్తిరూపేపుమర్థే ॥ ౧౨౧ ॥ కృతముఖజనసేవ్యాః కర్మధీభక్తియోగాః
కృపణదురవగాహాస్స్వీత్యశోకాతురాణామ్ । ప్రపదనపదవీం నః పాప్మనాం
వారయిత్రీం ప్రథయతి దయయాసౌ సర్వతన్త్రస్వతన్త్రః ॥ ౧౨౨ ॥ కల
శజలధికన్యాకాన్తకారుణ్యరాశే విరచితవినతిస్త్వా మర్థయే కఞ్చిదర్థమ్ ।
అనఘమతివిలాసైరాగమాన్తార్యదాసైః సహృదయజనసేవ్యైస్సజ్జమాపా
దయేథాః ॥ ౧౨౩ ॥ నిగమాన్తగురోఃస్తోత్రంనిత్యమేతత్పఠన్తియే । ప్రత్య
హంయాన్తి నికటే* ప్రాచీనోక్తినయం హయమ్ ॥ ౧౨౪ ॥ ఇతిస్తుతివచోధా
రాముజ్జృమ్భయతి సజ్జనే । కవితార్కికసింహోఽసౌ కరుణాదృష్టిమా
దధే ॥౧౨౫॥ విద్వద్గోష్ఠీభిరగ్ర్యైర్విమలచరితైర్విశ్వమేవం పునానం విద్యామా
ద్యాంవిమతకథకైర్దూషితాం భూషయన్తమ్। వీక్ష్యాచార్యంవిభురహిగిరే
రాత్మఘణ్టావతారం సఙ్కల్పో మే సఫలఇతి స శ్రీనివాసో జహర్ష ॥ ౧౨౬ ॥
కాలే కాలే ఫణిపతిసరోగాహనంనిర్మిమాణః పశ్యన్భక్త్యా పరమపురుషం
హస్తిశైలాన్తరఙ్గమ్।విద్యాస్తోస్తావిబుధహృదయామోదవర్షి సకాఞ్చ్యాల
వ్యాకుర్వాణో విజయమభజద్వేదచూడార్యవర్యః ॥ ౧౨౭ ॥ జయతి నిగ
మచూడాజీవికాదేశికానాం జయతి గురురముష్యాజన్మసీమాదయాయాః।
జయతి భువనరక్షాజాగరూకా తదుక్తిర్జయతి జగతితస్యాం జాతహర్షస్స
మాజః ॥ ౧౨౮ ॥

ఇతి కౌశికకులతిలకశ్రీవేఙ్కటేశదేశికదయితతనయస్య
పరవస్తువేఙ్కటగురుచరణజలజమత్సరణాన్తఃకరణస్య
కవితార్కికసింహస్య వేదాన్తాచార్యాపరనామధేయస్యకృతౌ
వేదాన్తాచార్యవిజయాహ్వయేచమ్పూప్రబన్ధేషష్ఠః స్తబకః ॥

కల్పద్రుఃకవివాదికేసరిగురోఃప్రజ్ఞాసుధావారిధేర్జాతఃకశ్చనకల్పితార్థవిత
తిశ్చమ్పూప్రబన్ధాత్మనా। తస్యామ్నాయకిరీటదేశికకథామాధ్వీఝరీముద్వ
హన్షష్ఠోయంస్తబకః కరోతు సుమనఃకర్ణావతంసశ్రియమ్॥

* ప్రాఞ్చం కమపి తే హయమ్

౫౩, పుటే. ౨, పఙ్క్త్యామ్. "సిలంకిమనలంభవేత్" ఇత్యాదినా

సూచితాః వైరాగ్యపఞ్చకశ్లోకాః.

సిలం కిమనలం భవే దనలమౌదరం బాధితుమ్
పయఃప్రసృతిపూరకం కిము న ధారకం సారసమ్ ।
అయత్నమలమల్లకం పథి పటచ్చరం కచ్చరమ్
భజన్తి విబుధా ముధాహ్యాహహా కుక్షితః కుక్షితః॥ ౧॥

క్షోణీకోణశతాంశపాలనకలాదుర్వారగర్వానల
క్షుభ్యత్క్షుద్రనరేన్ద్రచాటురచనాధన్యాన్ న మన్యామహే।
దేవం సేవితుమేవ నిశ్చినుమహే యోఽసౌ దయాళుః పురా
ధానాముష్టిముచే కుచేలమునయే దత్తే స్మ విత్తేశతామ్॥ ౨॥

శరీరపతనావధిప్రభునిషేవణాయాసనా
దబిన్ధనధనఞ్జయప్రశమదం ధనం దన్ధనమ్ ।
ధనఞ్జయవివర్ధనం ధనముదూఢగోవర్ధనమ్
సుసాధనమబాధనం సుమనసాం సమారాధనమ్॥ ౩॥

దురీశ్వరద్వారబహిర్వితర్దికా
దురాసికాయై రచితోఽయ మఞ్జలిః ।
యదఞ్జనాభం నిరపాయమస్తి మే
ధనఞ్జయస్యన్దనభూషణం ధనమ్॥ ౪॥

జ్వలతు జలధిక్రోడక్రీడత్కృపీటభవప్రభా
ప్రశమనపటుజ్వాలాజాలో ముహుర్జఠరానలః ।
తృణమపి వయం సాయంసమ్ఫుల్లమల్లిమతల్లికా
పరిమళముచా వాచా యాచామహే న మహీశ్వరాన్॥ ౫॥

నాస్తి పిత్రార్జితం కిఞ్చిన్న మయా కిఞ్చిదార్జితమ్।
అస్తి మే హస్తిశైలాగ్రే వస్తు పైతామహం ధనమ్॥ ౬॥

శుద్ధిపత్రికా.

పుట	పఙ్క్తి	ముద్రిత	పాఠ్య	పుట	పఙ్క్తి	ముద్రిత	పాఠ్య
౧	౧౮	కలయతి	కలయతు	౩౧	౨౧	క్రృతా	క్రియా
౨	౮	అదత్తా	అధత్తా	౩౨	౯	గర్భమివ	గర్భకమివ
,,	౧౬	కథంపి	కథంవా	౩౫	౧౭	కిలసయ	కిసలయ
౪	౧౭	గాఢ	గాడ	౩౭	౨	ద్బధ్వా	ర్బధ్వా
౬	౬	కధా	కధా	౩౭	౭	తుముది	తుము
,,	౧౧	ధత్తాం	దత్తాం	౩౯	౨౬	బబన	బబన్ధ
,,	౨౩	తలస్పర్శ	తలస్పర్శి	౪౦	౧	పతిపద	ప్రతిపద
౯	౧౩	బద్ధ	బద్ధసద్ధ	,,	౧౩	ఇదవ్యా	ఇవాద్య
౧౦	౧౯	విరహం	విధురం	,,	౨౩	రుత్తాన	రుత్తాల
౧౨	౧౬	మిప	మివ	౪౨	౨౫	ధికరణ	ధికరణా
౧౩	౮	పాతఙ్ఙలి	పాతఙ్ఙల	౪౩	౧౧	ర్జయాయా	ర్జయా
౧౪	౧	ద్ధృత	ధృత	,,	౨౫	రాత	ర్నాత
,,	౬	కిపయె	కిషయె	౪౪	౧౨	బుధా	బుధా
,,	౧౫	వరణా	వరుణా	,,	౨౧	నీరజాక్షీ	నీరజాక్ష
౧౮	౫	జ్వలతి	జయతి	౪౯	౧౩	జహీర్ష	జిహీర్ష
,,	౨౨	కిశ్చి	కశ్చి	౫౧	౨౧	ద్విరక్తః	ర్ద్విరక్తః
౧౭	౯	అతస్వా	ఆతస్వా	౫౨	౮	వ్యలఖ	వ్యలిఖ
,,	౧౫	నూర్య	సూర్య	౫౩	౯	నూన	నూన
౧౯	౧	త్క్షణాదా	త్క్షణదా	౫౪	౧	విభుధ	విబుధ
,,	౧౨	రథైవ	రశైవ	,,	౨౮	ర్ణనీషి	ర్మనీషి
౨౦	౬	ఘుణ్డా	ఘుణ్టా	౫౬	౧౮	శ్రుతి	శ్రుత
౨౨	౬	పఙ్గె	పఙ్క్తి	౬౦	౨౮	మనైన	మినైన
,,	,,	నివాసి	విలాసి	౬౪	౨౦	క్రాభ్యా	క్రాభ్యాం
,,	౯	ఇన	ఇవ	౬౯	౧౩	జలధి	జలధిః
,,	౧౫	సావధా	అవధా	౮౦	౨౫	మధుమథన,	మథన
,,	౧౬	సుధాయాం	సుధయా	,,	౨౬	లపరీ	లవారి
,,	౧౮	వీజత	వీజిత	౩	౧౪,౧౫	పరంము దెస్యాత్పరవస్తు	
౨౩	౪	కరని	కరగిరిని	నూరిరితిపాఠాన్తరమ్.			
,,	౫	గాహేస్త	గాహస్త	౬౯	౧౩	యస్రోతసాసంయోగస్సర	
,,	౨౧	శౌనాభి	శౌఽనభి	సోక్తిదుగ్ధజలధిర్వ్యాప్యేతిపాఠాన్తరమ్.			
౨౫	౨౮	మాధత్త	మధత్త	౮౨	౧౧	క్షీణలక్ష్మీరితిపాఠాన్తరమ్.	